

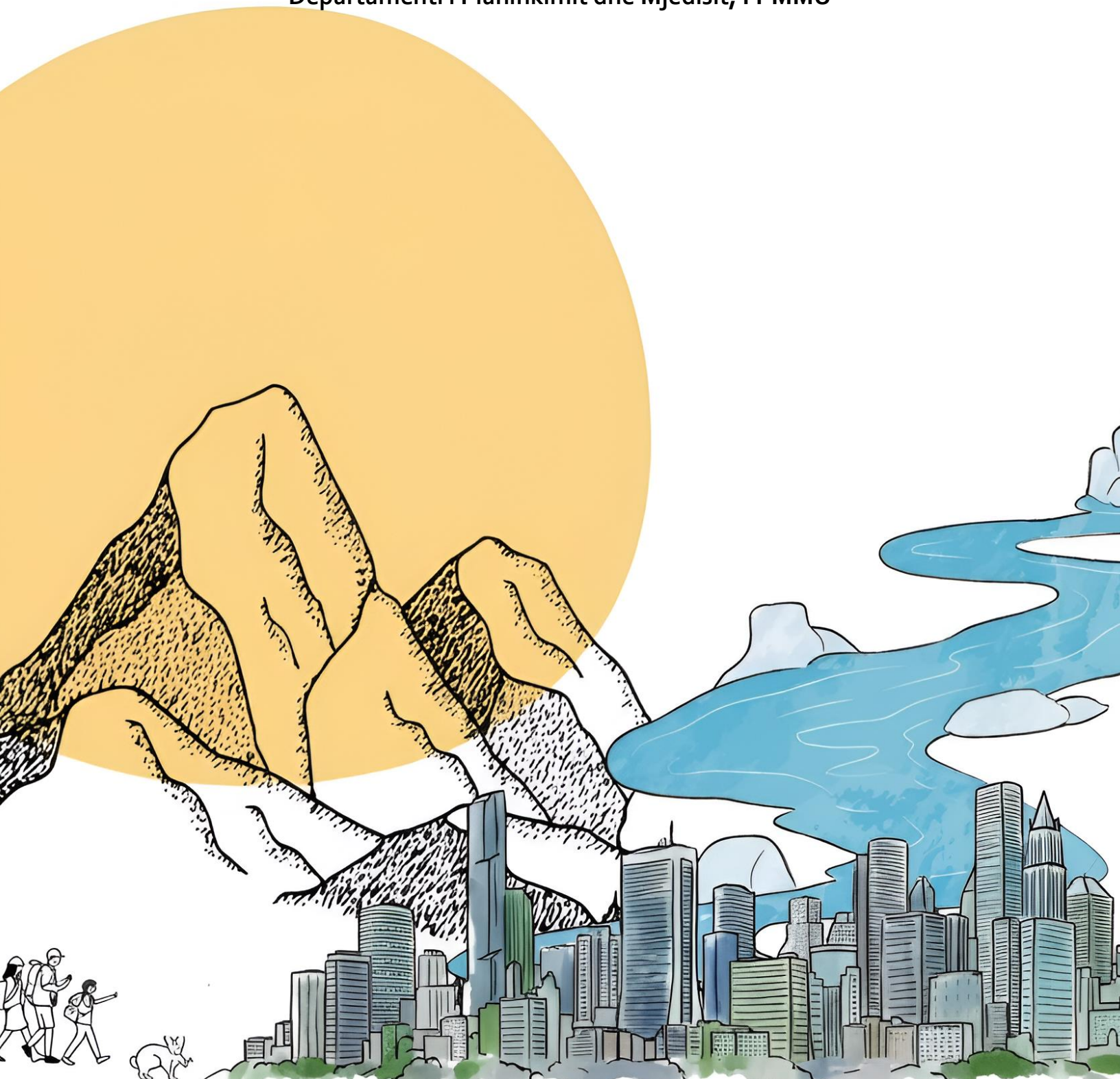

LIBRI I ABSTRAKTEVE

Tezat e Studentëve

2024-2025

Departamenti i Planifikimit dhe Mjedisit, FPMMU

UNIVERSIT

Layout & design:

Sindi DOCE

POLIS UNIVERSITY contact:

Rr. Bylis 12, Autostrada Tiranë-Durrës, Km 5, Kashar

Kodi Postar 1051, Kutia Postare 2995

Tiranë, Albania

Tel: +355.(0)4.2407420 / +355.(0)4.2407421

Fax: +355. (0)4.2407422

Mob: +355 (0) 69 40 88 111

Email: contact@universitetipolis.edu.al

Website: www.universitetipolis.edu.al

UNIVERSITETI POLIS

Mirënjohje

Universiteti POLIS është një universitet privat i themeluar në vitin 2006 si një ent spinoff i Co-PLAN / Instituti për Zhvillimin e Habitatit, një organizatë jofitimprurëse e themeluar që nga viti 1995. POLIS përfaqëson një universitet eksperimental, avangard dhe progresiv me fokus kryesor në rritjen e kapacitetit të njeriut në fushat e arkitekturës, urbanistikës, dizajnit të artit, studimeve mjedisore, efikasitetit të energjisë dhe inxhinierisë civile. Në vitin 2011 u diplomua brezi i parë i studentëve të POLIS dhe shumica e të diplomuarve u punësuan menjëherë në administratën publike dhe private ose u vetëpunësuan në studiot e tyre private.

Publikimi i prezantuar është një përmbledhje modeste e ideve që vijnë nga Punimet e Tezës Kërkimore të të diplomuarve të Programe Master i Shkencave (programe 2 vjeçare, me kohë të plotë, 120 ECTS) dhe Programe të Integruara Master të Shkencave (programe 5 vjeçare, me kohë të plotë, 300 ECTS).

FPMMU

Fakulteti i Planifikimit, Mjedisit dhe Menaxhimit Urban

**Departamenti i Planifikimit
dhe Mjedisit**

Planifikim dhe Menaxhim Urban

Master i Integruar i Shkencave, 5-vjeçar me kohë të plotë, 300 ECTS

Menaxhim Mjedisor Urban

Master i Shkencave, 2-vjeçar me kohë të plotë ose të pjesshme, 120 ECTS

Prof. Asoc. Dr. Llazar KUMARAKU

Dekan

Fakulteti i Planifikimit, Mjedisit dhe Menaxhimit Urban

Të nderuar kolegë, studentë dhe kërkues,

Kemi kënaqësinë të prezantojmë "Librin e Abstrakteve" të diplomave për vitin akademik 2024-2025, një dokument ky që kuron dhe dokumenton punën kërkimore të studentëve të Departamentit të Planifikimit dhe Mjedisit pranë Fakultetit të Planifikimit, Mjedisit dhe Menaxhimit Urban (FPMU). Ky vëllim shërben si një dritare mbi vizionet, analizat dhe propozimet e një brezi të ri profesionistësh që po përgatiten të modelojnë të ardhmen e territorit tonë.

Rëndësia e këtij koleksioni qëndron në diversitetin dhe thellësinë e temave të trajtuara, të cilat prekin shtyllat kryesore të programeve tona që janë Planifikimi dhe Mjedisi Urban ne masterat respektivë të Planifikimi dhe Menaxhimi Urban dhe Menaxhimi Mjedisor Urban.

Në këto mastera studentët kanë eksploruar tema kritike si transformimi historik i lagjeve (rasti i lagjes "Kala" në Durrës), sfidat e shpërhapjes urbane në periferitë e Tiranës dhe impaktin e densitetit urban në cilësinë e jetës. Hulumtimet fokusohen në zgjidhje praktike për qëndrueshmërinë, duke përfshirë menaxhimin e ujërave në resorte turistike, vlerësimin e cilësisë së ajrit dhe mbrojtjen e biodiversitetit në zonat e mbrojtura si Pishë Poronartë apo Parku i Divjakës. Punimet e këtij viti i kushtojnë vëmendje të veçantë aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuara, sigurisë së fëmijëve në hapësira publike dhe integritet të teknologjive inteligjente diellore në infrastrukturën mjedisore.

Ky libër abstraktësh nuk është thjesht një detyrim akademik, por një kontribut real në debatin publik mbi planifikimin. Duke përdorur metodologji bashkëkohore si GIS, analizat krahasimore historike dhe studimet në terren, studentët tanë ofrojnë rekomandime të vlefshme për politikëbërësit dhe planifikuesit.

Është thelbësore të theksohet se këto tema diplomash nuk duhen konsideruar thjesht si përmbushje e një cikli studimesh, por si bërthama embrionale kërkimore që mbartin brenda tyre një frymë të lartë kritike. Ato shpërfaqin guximin e studentëve tanë për të vënë në pikëpyetje status quo-në e zhvillimit urban dhe mjedisor, duke propozuar rrugë alternative përmes një analize të thuktë shkencore. Ky korpus punimesh zotëron një potencial të jashtëzakonshëm për t'u shndërruar në kërkime të mirëfillta të nivelit të doktoraturës apo në projekte kërkimore të detajuara (r&d). Ky "libër" është në fakt një ftesë për të vazhduar kërkimin në faza pasuese, duke shërbyer si një platformë solide mbi të cilën mund të ndërtohen strategji konkrete dhe studime të avancuara në shërbim të shkencës dhe territorit.

Ju ftojme të zbuloni këtë pasuri kërkimore, e cila dëshmon angazhimin e Universitetit POLIS për një zhvillim të qëndrueshëm, të balancuar dhe në harmoni me mjedisin dhe trashëgiminë tonë.

PLANIFIKIM DHE MENAXHIM URBAN

Departamenti i Planifikimit dhe Mjedisit

2024-2025

PLANIFIKIM DHE MENAXHIM URBAN 2024-2025

Lista e tezave të studentëve

NGA KASBAH NË MODERNITET: NJË ANALIZË HISTORIKE E MODELIT TË RRUGËVE, TIPOLOGJIVE TË NDËRTESAVE DHE HAPËSIRAVE PUBLIKE NË LAGJEN "KALA"	2
Adea KULLA	
SHPËRHAPJA URBANE SI NJË MODEL, PROCES, SHKAK DHE PASOJË. RASTI I ZONËS PERI-URBANE LINDORE TË TIRANËS	5
Alba GORA	
RIVLERËSIMI I DENSITETIT DHE IMPAKTET E TIJ. RAST STUDIMOR: NJËSIA ADMINISTRATIVE 14, TIRANË	9
Aldo ALIKAJ	
RIKONCEPTIMI I PEIZAZHIT URBAN NË DURRËS PËR NJË QËNDRUESHMËRI URBANE: ZGJIDHJET E BAZUARA NË NATYRË PËR MENAXHIMIN E RESHJEVE DHE ULJEN E PËRMBYTJEVE	11
Doris SAQE	
SI PO NDIKOJNË NDËRTIMET E REJA TË LARTA NË TIRANË NË JETESËN E BANORËVE TË TYRE: NJË STUDIM KRAHASUES	14
Emi KALLUCI	
DECENTRALIZIMI I TURIZMIT, NJË QASJE NDËR-RAJONALE	17
Hamez TREZHNJEVA	
LEHTËSIMI I TRAFIKUT NËPËRMJET FORMËS URBANE DHE TRANSPORTIT PUBLIK	20
Irisa KALO, Megi DAJKO	
SI E IMPAKTON FORMA INFRASTRUKTURE RRUGORE PËRHAPJEN E ZHURMAVE SHKAKTUAR PREJ TRAFIKUT NË ZONAT URBANE NË TIRANË	26
Kelvi PETI	
AKSESUESHMËRIA E INFRASTRUKTURËS URBANE PËR PERSONAT NË KARROÇË (PAK) NË TIRANË: ANALIZË KRAHASIMORE NË "BLLOKU PARTIZANI" 1975-2025	31
Klara ÇELI	
FËMIJËT DHE HAPËSIRA PUBLIKE: ROLI I STRUKTURËS URBANE NË SIGURINË, LËVIZJEN DHE LOJËN NË ZONAT E BANIMIT NË TIRANË	35
Sindi DOCE	

NGA KASBAH NË MODERNITET: NJË ANALIZË HISTORIKE E MODELIT TË RRUGËVE, TIPOLOGJIVE TË NDËRTESAVE DHE HAPËSIRAVE PUBLIKE NË LAGJEN "KALA"

Studente: Adea KULLA

Udhëheqës: Dr. Artan KACANI

Abstrakt

Ky studim shqyrton lagjen historike "Kala" në Durrës, gjatë gati një shekulli, duke u përqendruar në tre element kryesorë urbanë: modelet e rrugëve, llojet e ndërtesave dhe hapësirat publike. Hulumtimi shqyrton transformimin e lagjes nga viti 1928 deri në vitin 2025, duke përfshirë tre periudha historike kyçe që ndikuan ndjeshëm në zhvillimin e saj. Lagja "Kala", që do të thotë "kështjellë", ndodhet në një kodër me pamje nga Deti Adriatik dhe përfaqëson zemrën historike të Durrësit. Dikur e karakterizuar nga shtëpi tradicionale me oborr në stilin osman, rrugë të ngushta dredha-dredha dhe hapësira të gjalla komunitare, "Kala" ka përjetuar ndryshime dramatike për shkak të sistemeve të ndryshme politike dhe qasjeve të planifikimit gjatë dekadave. Për të kuptuar këto ndryshime, studimi analizon tre periudha specifike: periudha pas pavarësisë në vitin 1928, kur planifikuesit italianë rindërtuan pjesën më të madhe të zonës pas një tërmeti të madh; epoka komuniste rreth vitit 1970, kur u zbatuan parimet e planifikimit socialist; dhe periudha aktuale post-socialiste nga viti 1990 deri në vitin 2025, kur zhvillimi i drejtuar nga tregu mori përsipër. Hulumtimi përdor metoda të shumta për të mbledhur informacion, duke përfshirë studimin e hartave historike dhe krahasimin e tyre me imazhet aktuale satelitore, studime në terren të shoqëruara me fotografi dhe intervista me arkitektë vendas që kanë punuar në zonë. Studimi mbështetet gjithashtu në teoritë e planifikimit urban për të kuptuar se si njerëzit i përjetojnë dhe lundrojnë në hapësirat e qytetit, dhe krahason situatën e "Kalasë" me atë të lagjeve të tjera historike në qytete si Gjirokastra dhe Dubrovniku. Gjetja kryesore është se "Kala" ka humbur shumë nga karakteri i saj historik që nga vitet 1990, me rrjetet tradicionale të rrugëve të ndërprera nga ndërtimet pa leje dhe shumë ndërtesa historike të zëvendësuara nga zhvillime moderne të papajtueshme. Megjithatë, studimi tregon gjithashtu se disa projekte të suksesshme restaurimi, të tilla si rinovimi i xhamive dhe kishave historike, demonstron se ruajtja e trashëgimisë është e mundur kur aplikohen burimet dhe ekspertiza e duhur. Hulumtimi arrin në përfundimin se nevojiten politika më të mira planifikimi për të mbrojtur tiparet historike të mbetura të "Kalasë", duke lejuar njëkohësisht zhvillimin e nevojshëm modern. Studimi rekomandon zbatim më të fuqishëm të ligjeve për mbrojtjen e trashëgimisë, përfshirjen e banorëve në

vendimet e planifikimit dhe krijimin e strategjive turistike që mund të mbështesin ekonominë lokale duke ruajtur karakterin unik të lagjes. Ky hulumtim kontribuon në të kuptuarit se si lagjet historike në vendet post-socialiste mund të balancojnë ruajtjen e trashëgimisë me nevojat bashkëkohore urbane, duke ofruar mësim të vlefshme për planifikuesit urbanë dhe politikëbërësit që punojnë në kontekste të ngjashme.

Fjalë kyçe

Morfologjia urbane, ruajtja e trashëgimisë, modelet e rrugëve, tipologjitë e ndërtesave, hapësirat publike

Referenca

- Abadi, S., & Logan, W. (2016). *Urban heritage, development and sustainability: International frameworks, national and local governance*. Routledge.
- Ambiente Risorse Sviluppo. (2021). *Integrated management plan of archaeological zones A & B of the city of Durrës 2021–2028*. Ministry of Economy, Culture and Innovation. <https://konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/488>
- Beatley, T. (2011). *Biophilic cities: Integrating nature into urban design and planning*. Island Press.
- Buka, I., Plyku Demaj, M., & Kumaraku, L. (2023). Exploring the dialectic between permanence and change: The case of Epidamn Boulevard in Durrës. In *Conference proceedings: Issues of housing, planning, and resilient development of the territory*. Polis University.
- Caniggia, G., & Maffei, G. L. (2001). *Interpreting basic building: Architectural composition and building typology*. Alinea Editrice.
- Carmona, M., Heath, T., Oc, T., & Tiesdell, S. (2010). *Public places, urban spaces: The dimensions of urban design* (2nd ed.). Routledge.
- Çapeli, L., & Nepravishta, F. (2014, July 22). *Overview of the Italian architecture in Durrës from 1920 to 1944*. Academia.edu. <https://www.academia.edu/7751766>

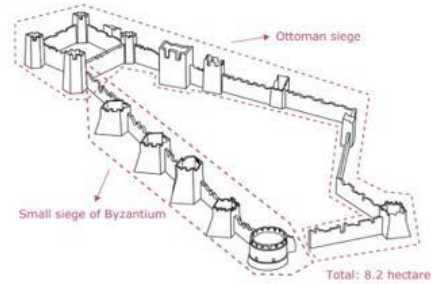
HISTORICAL EVOLUTION OF KALA NEIGHBORHOOD

01

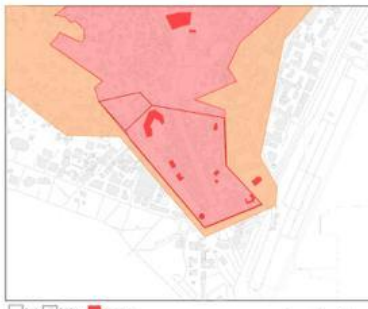

Location of the Kala Neighborhood within the city of Durrës. Source: Google Earth Pro

THE KALA NEIGHBORHOOD, KNOWN AS THE HISTORIC "CASTLE" DISTRICT OF DURRËS, SITS ON ELEVATED TERRAIN OVERLOOKING THE ADRIATIC SEA. AS THE FORTIFIED HEART OF THE CITY, KALA HAS PLAYED A CENTRAL ROLE THROUGHOUT DURRËS' HISTORY. FROM ITS ORIGINS AS A GREEK COLONY, THROUGH ROMAN AND OTTOMAN PERIODS, TO MODERN TIMES. THIS MAP HIGHLIGHTS KALA'S POSITION BETWEEN THE CONTEMPORARY CITY CENTER, MAJOR URBAN BOULEVARDS, AND THE ARCHAEOLOGICAL PARK, DEMONSTRATING ITS CONTINUED IMPORTANCE AS BOTH A LIVING NEIGHBORHOOD AND A KEY HERITAGE ZONE.

Fortification of Durrës. Source: EU4Cultures

Archaeological Zones A and B in Kala. Source: Ministry of Culture

Durrës, view from the "Gunpowder Tower" Source: Kozma Borova

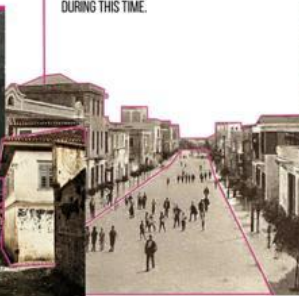

Topographic setting of the Kala neighborhood. Source: Topoexport

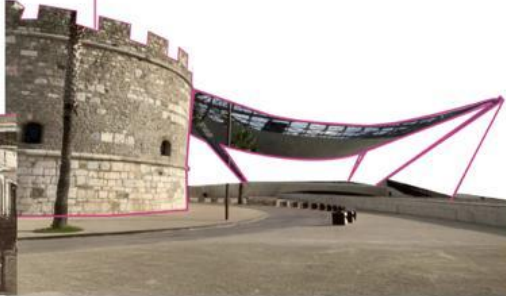
1928
POST - INDEPENDENCE - HISTORIC EARTHQUAKE DESTRUCTION
 AFTER A MAJOR EARTHQUAKE, ITALIAN PLANNERS MADE SIGNIFICANT CHANGES TO THE TRADITIONAL OTTOMAN LAYOUT OF THE 'KALA' NEIGHBOURHOOD.

1970
COMMUNIST ERA - MID-20TH CENTURY MODERNITY
 THIS PERIOD WAS CHOSEN BECAUSE MAJOR SOCIALIST-ERA PROJECTS HAD JUST BEEN COMPLETED, AND THERE IS GOOD ARCHIVAL INFORMATION AVAILABLE ON HOW 'KALA' CHANGED DURING THIS TIME.

2025
POST-SOCIALIST - CONTEMPORARY DEVELOPMENT
 THIS PHASE REPRESENTS THE CURRENT STATE OF "KALA", ENCOMPASSING RECENT DEVELOPMENTS THAT HIGHLIGHT ONGOING CHANGES IN THE NEIGHBORHOOD SINCE THE FALL OF COMMUNISM.

FROM KASBAH TO MODERNITY: HISTORICAL EVOLUTION OF KALA, DURRËS

 Polis University
 Academic Year 2024 - 2025
 Integrated Master's in Urban Planning and Management

Candidate: Adea Kulla

Thesis Advisor:
 Members of the committee: Prof. Asoc Dr. Llazar Kumaraku

Dr. Artan Kacani
 Dr. Doriana Musaj
 Dr. Kejt Dhrami
 Dr. Fiona Imami

TYPOLOGICAL AND SPATIAL TRANSFORMATION

02

STREET NETWORK

Street Network and Urban Structure of the 'Kala' in 1928,

Street Network and Urban Structure of the 'Kala' in 1970

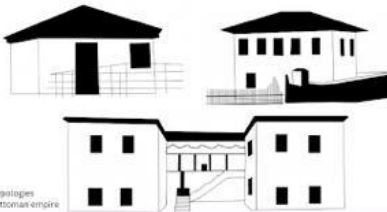

Street Network and Urban Structure of the 'Kala' in 2025

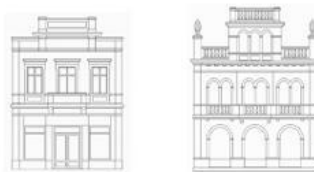
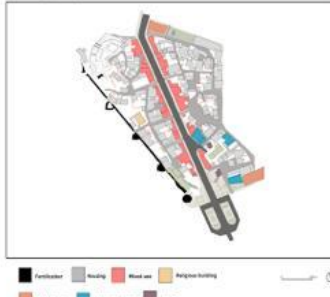
BUILDING TYPOLOGIES

Building Footprint and functions in the 'Kala' in 1928

Housing typologies from the ottoman empire

Building Footprint and functions in the 'Kala' in 1970

Housing typologies from Italian influence

Building Footprint and functions in the 'Kala' in 2025

Contemporary housing typologies

Public spaces during 1970

Public spaces during 2025

Public spaces during 2025

PUBLIC SPACES

FROM KASBAH TO MODERNITY: HISTORICAL EVOLUTION OF "KALA", DURRËS

Polis University
Academic Year 2024 - 2025
Integrated Master's in Urban Planning and Management

Candidate: Adea Kulla

Thesis Advisor:
Members of the committee: Prof. Asoc Dr. Llazar Kumaraku

Dr. Artan Kacani
Dr. Doriana Musaj
Dr. Kejt Dhrami
Dr. Fiona Imami

SHPËRHAPJA URBANE SI NJË MODEL, PROCES, SHKAK DHE PASOJË. RASTI I ZONËS PERI-URBANE LINDORE TË TIRANËS

Studente: Alba GORA

Udhëheqës: Prof. Asoc. Dr. Lllazar KUMARAKU, Dr. Dorianaj MUSAJ, Dr. Fiona IMAMI, Dr. Kejt DHRAMI

Abstrakt

Kjo tezë trajton fenomenin e shpërhapjes urbane në zonën juglindore të Tiranës, me fokus të veçantë në zhvillimet ndërtimore të ndodhura pas vitit 2007 përgjatë segmentit të Unazës së Madhe dhe autostradës Tiranë–Elbasan. Qëllimi kryesor i punimit është të vlerësojë nëse këto ndërhyrje përfaqësojnë një model të integruar dhe funksional të zhvillimit urban, apo nëse ato përbëjnë një vazhdimësi të shpërhapjes urbane në një formë të re, të formalizuar, por të pakoordinuar. Hipoteza e ngritur është se zhvillimet formale të periudhës së fundit nuk përbëjnë një zgjidhje për fragmentimin hapësinor, por e riprodhojnë atë në mënyrë jo të integruar dhe monofunkionale. Metodologjia e ndjekur kombinon analiza hapësinore me Sistemet e Informacionit Gjeografik (GIS) dhe vlerësim funksional përmes dy mekanizmave kryesorë: i pari përfshin treguesit e strukturës ndërtimore (Patch Density, Compactness Index dhe Built-up Area Ratio) dhe klasifikimin e tipologjive ndërtimore, ndërsa i dyti shqyrton shkallën e aksesit në shërbime publike bazë, në raport me standardet kombëtare dhe me një prag kohe prej 15 minutash në këmbë. Rezultatet tregojnë se ndërtimet pas vitit 2007, ndonëse formalisht të miratuara, nuk shfaqin përmirësim të ndjeshëm në kompaktësi apo ndërlidhje me territorin përreth. Ato karakterizohen nga funksion i kufizuar (kryesisht banim), akses i ulët në infrastrukturë publike, dhe vendosje më në periferi të rrjetit të shërbimeve ekzistuese. Në të kundërt, zonat e ndërtuara përpara 2007, pavarësisht karakterit të tyre informal, shfaqin një shkallë më të lartë integrimi funksional dhe qasje më të mirë në shërbime, sidomos në zonat më pranë bërthamës urbane. Studimi konfirmon se procesi i shpërhapjes urbane në këtë pjesë të qytetit nuk është ndalur, por ka ndryshuar formë dhe intensitet. Ndërtimet e reja nuk kanë kontribuar në krijimin e një strukture urbane më të qëndrueshme dhe të integruar, duke shtuar sfida të reja në menaxhimin territorial dhe në barazinë funksionale mes zonave të qytetit.

Fjalë kyçe

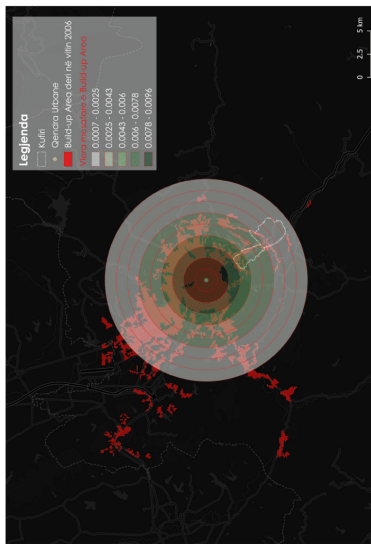
Shpërhapje urbane, funksion urban, ndërtim informal, ndërtim formal, komunitete të mbyllura, kompaktësi, fragmentim, akses në shërbime

Referenca

- Aliaj, B., Lulo, K., & Myftiu, G. (2003). Tirana: The challenge of urban development. SEDA and CO-Plan.
- Atkinson, R., & Blandy, S. (2005). Introduction: International perspectives on the new enclavism and the rise of gated communities. *Housing Studies*, 20(2), 177–186. <https://doi.org/10.1080/0267303042000331718>
- Bertaud, A. (2004). The spatial organization of cities: Deliberate outcome or unforeseen consequence? Working Paper No. 2004-01. Institute of Urban and Regional Development, University of California, Berkeley. <https://hdl.handle.net/10419/23612>
- Blakely, E. J., & Snyder, M. G. (1997). Types of gated communities. *Urban Affairs Review*, 33(6), 1–29. https://www.researchgate.net/publication/23541464_Types_of_Gated_Communities
- Camagni, R., Gibelli, M. C., & Rigamonti, P. (2002). Urban mobility and urban form: The social and environmental costs of different patterns of urban expansion. *Ecological Economics*, 40(2), 199–216. [https://doi.org/10.1016/S0921-8009\(01\)00254-3](https://doi.org/10.1016/S0921-8009(01)00254-3)
- Calthorpe, P. (1993). The next American metropolis: Ecology, community, and the American dream. Harvard. <https://www.scribd.com/document/158995618/The-Next-American-Metropolis>
- Dhamo, S. (2021). Understanding emergent urbanism: The case of Tirana, Albania. Cham: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82731-1>
- Dhamo, S., Thomai, G., & Aliaj, B. (2016). Tirana - Qyteti i munguar. Tiranë: Polis Press.
- Dadashpoor, H., & Shahhossein, G. (2024). Defining urban sprawl: A systematic review of 130 definitions. *Habitat International*, 146, 103039. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2024.103039>
- Dittmar, H., & Ohland, G. (2004). The new transit town: Best practices in transit-oriented development. Washington, DC: Island Press.

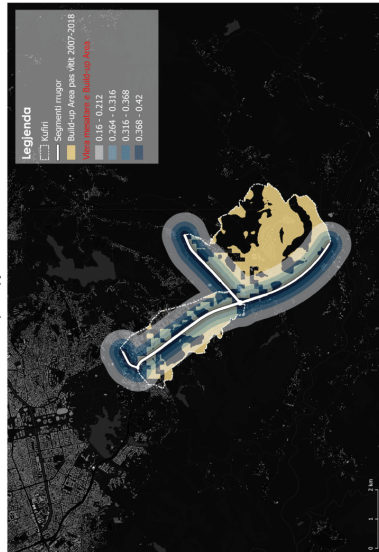
MODELET HAPËSINORE TË SHPËRHAPJES URBA NE

Shpërhapja radiale

Autor: Alba Gora
Bazë: Copernicus.eu, përpunime të autorit në QGIS.

Shpërhapja lineare

Autor: Alba Gora
Bazë: Copernicus.eu, përpunime të autorit në QGIS.

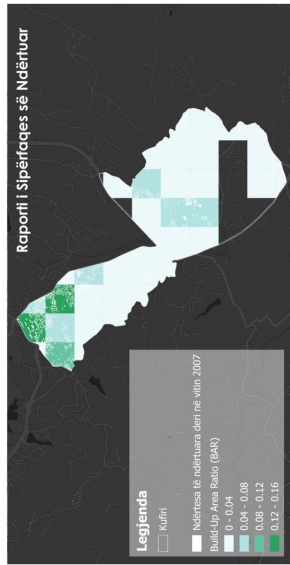
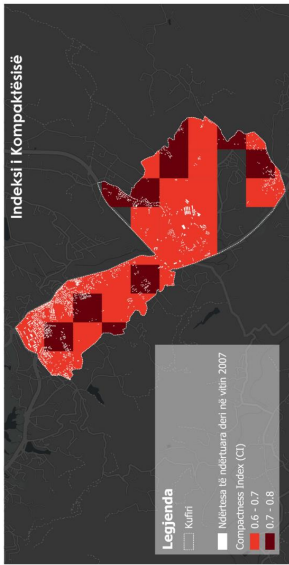
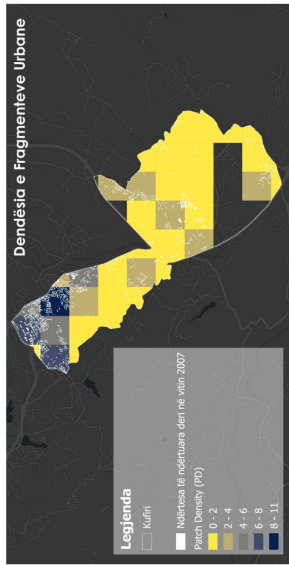
Tipologjitë ndërtimore dhe hapësinore

Zona / Numri	NDRYSHIMI NË VITE		STRUKTURA HAPËSINORE
	2025	2007	
1.			Tipologjia Përshkrimi <ul style="list-style-type: none"> Banesa individuale Forme të ngjashme Rrëzë të konsoliduara Mingëse hapësira të përbashkëta
2.1			Tipologjia Përshkrimi <ul style="list-style-type: none"> Banesa ind. vjela Forme e rrybyllur Rrëzë të konsoliduara Hapësira të përbashkëta
2.2			Tipologjia Përshkrimi <ul style="list-style-type: none"> Miks viti-apartamente Forme e rrybyllur Hapësira të konsoliduara Rrëzë të konsoliduara
3.			Tipologjia Përshkrimi <ul style="list-style-type: none"> Rrëzë aksit rrugor Forme të konsoliduara Shërbime komerciale Më pranë zhvillimit formalkomuniteteve të rrybyllura.
4.			Tipologjia Përshkrimi <ul style="list-style-type: none"> Apartamente Lidhje direkte me rryzetin rrugor Forme e rrybyllur

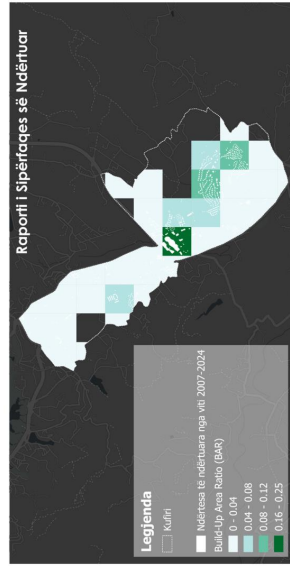
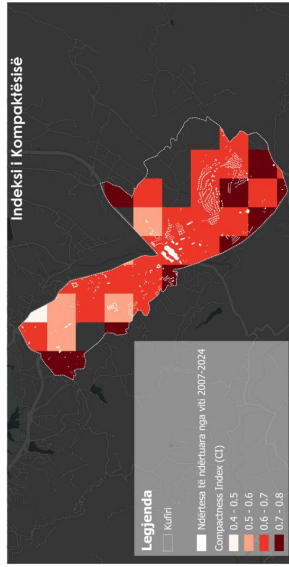
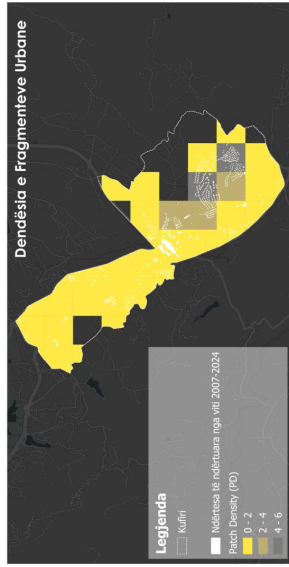

Treguesit e strukturës ndërtimore

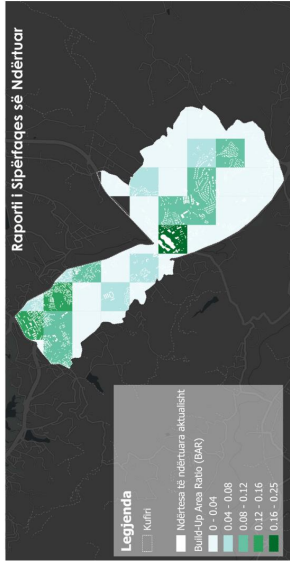
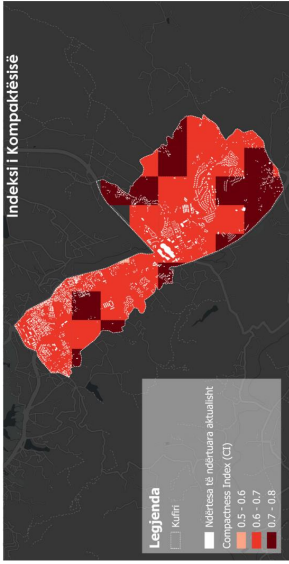
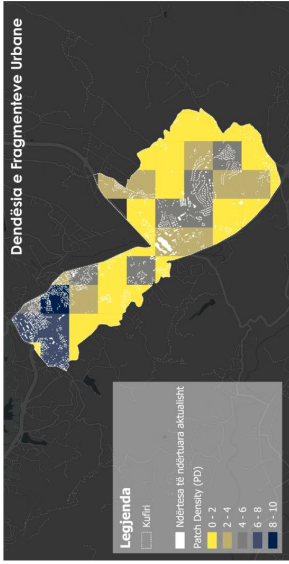
2007

2007-2024

Aktualisht

Autor: **Alba Gora**
 Burimi: ASIG orofoto 2007, PPV 2030, përpunime të autorit në QGIS.

0 0.25 1.5 km

RIVLERËSIMI I DENSITETIT DHE IMPAKTET E TIJ. RAST STUDIMOR: NJËSIA ADMINISTRATIVE 14, TIRANË

Student: Aldo ALIKAJ

Udhëheqës: Prof. Asoc. Dr. Llazar Kumaraku

Abstrakt

Ky punim diplome trajton një temë shumë aktuale dhe të rëndësishme, atë të ri-vlerësimit të densitetit urban dhe impaktet që ai ka në zonat që përballen me një presion të lartë zhvillimi. Për të ilustruar këtë, kam zgjedhur zonën e Astirit në Tiranë si rast studimi, një zonë që është nën ndikimin e një rritjeje të shpejtë dhe shpesh të pakontrolluar të densitetit. Qëllimi kryesor është të analizoj marrëdhënien komplekse midis densitetit urban, infrastrukturës, cilësisë së jetës dhe politikave të planifikimit urban që ndikojnë direkt në mënyrën se si qytetet zhvillohen dhe rriten. Në pjesën teorike të punimit, mbështetem në literaturën klasike dhe bashkëkohore të disa autorëve të njohur si Jacobs, Lynch, Gehl dhe Florida, të cilët ofrojnë qasje të ndryshme mbi funksionimin dhe zhvillimin e qyteteve. Secili prej këtyre autorëve ka një këndvështrim të veçantë mbi rëndësinë e densitetit urban dhe ndikimin e tij në formësimin e qytetit. Po ashtu, analiza vendore është mbështetur në dokumente strategjike si Plani i Përgjithshëm Vendor i Tiranës, që paraqet orientime për zhvillimin e territorit dhe përpjekjet për të balancuar nevojat e rritjes me ata të cilësisë së jetës dhe planifikimit të qëndrueshëm. Për të realizuar këtë studim, kam përdorur një metodologji të shumëanshme, që përfshin analizën teorike të literaturës, mbledhjen e të dhënave në terren, si dhe krahasimin e praktikave të njohura ndërkombëtare. Rezultatet e analizës tregojnë se densiteti në zonën e Astirit është rritur në mënyrë të paplanifikuar, duke sjellë një sërë problemesh të dukshme si trafiku i ngadaltë, mungesa e hapësirave publike dhe presioni i madh mbi shërbimet bazë, të cilat janë tashmë të ngarkuara. Në përfundim, punimi propozon një qasje të re dhe të integruar për menaxhimin e densitetit urban, që përfshin kontrolle më të rrepta mbi zhvillimet e reja, investime të rëndësishme në transportin publik dhe krijimin e hapësirave të gjelbra që mund të përmirësojnë cilësinë e jetesës në qytet. Rezultatet sugjerojnë se densiteti nuk është një problem i

pashmangshëm, por një mundësi që mund të menaxhohet me strategji të duhur, duke ndihmuar në zhvillimin e një qyteti të qëndrueshëm dhe të shëndetshëm për të ardhmen.

Fjalë kyçe

Densitet urban, planifikim urban, cilësia e jetës, hapësira publike, Tiranë

Referenca

- Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit (AKPT). (2017). *Plani i Përgjithshëm Kombëtar i Territorit 2015–2030*. Tiranë.
- Bashkia Tiranë. (2017). *Plani i Përgjithshëm Vendor i Tiranës 2017–2030*. Tiranë.
- European Commission. (2020). *European Urban Initiative: Urban development and density challenges*. Brussels.
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class: And how it's transforming work, leisure, community and everyday life*. Basic Books.
- Gehl, J. (2010). *Cities for people*. Island Press.
- Jacobs, J. (1961). *The death and life of great American cities*. Random House.
- Koolhaas, R., Mau, B., Sigler, J., & Werlemann, H. (1995). *S, M, L, XL*. Monacelli Press.
- Le Corbusier. (1923/1986). *Toward an architecture* (J. Goodman, Trans.). Getty Research Institute.
- Lynch, K. (1960). *The image of the city*. MIT Press.
- Mumford, L. (1961). *The city in history: Its origins, its transformations, and its prospects*. Harcourt, Brace & World.

Viti	Sipërfaqja e zonës (ha)	Numri i ndërtimeve	Popullsia e përafërt	Densiteti (banorë/ha)
2000	~120	<50	~2000	17
2010	~120	350+	~15000	125
2023	~120	900+	~35000	290

Figura 1. Densiteti i popullsisë dhe ndërtimeve në Astir. *Burimi: INSTAT & Bashkia Tiranë.*

Figura 2. Trafik i rëndë te nënkalimi i Astirit. *Burimi: Gijotina (2022).*

Faza	Kohëzgjatja	Aktivitetet kryesore
Faza I	0-12 muaj	Studimi i detajuar, konsultime me komunitetin, hartimi i planit teknik, sigurimi i fondeve.
Faza II	1-3 vite	Ndërhyrjet prioritare: transporti publik, hapësirat e gjelbra, rikonstruksioni i infrastrukturës bazë.
Faza III	3-5 vite	Ndërtimi i parkimeve shumëkatëshe, hapja e qendrës komunitare, finalizimi i projekteve sociale.

Figura 3. Tabela e fazave të zhvillimit të projektit të propozuar nga autori.

RIKONCEPTIMI I PEIZAZHIT URBAN NË DURRËS PËR NJË QËNDRUESHMËRI URBANE: ZGJIDHJET E BAZUARA NË NATYRË PËR MENAXHIMIN E RESHJEVE DHE ULJEN E PËRMBYTJEVE

Studente: Doris SAQE

Udhëheqës: Dr. Artan KACANI

Abstrakt

Qyteti i Durrësit përballet gjithnjë e më shpesh me përmbytje urbane, si pasojë e zhvillimit të shpejtë, mungesës së hapësirave të gjelbra dhe dobësive në infrastrukturën e menaxhimit të ujërave të shiut. Kjo tezë trajton këtë problem përmes një qasjeje që kombinon analiza hapësinore, vëzhgime në terren dhe përpunim të të dhënave klimatike, duke synuar të kuptojë shkaqet kryesore dhe të propozojë ndërhyrje të mundshme. Fokusi vendoset te zgjidhjet e bazuara në natyrë si një alternativë funksionale dhe e qëndrueshme ndaj sistemit tradicional të kanalizimeve. Modele ndërkombëtare si koncepti "Sponge City" janë përdorur për të krahasuar dhe për të ndërtuar një kuadër që mund të përshtatet për realitetin e Durrësit. Gjatë punës janë identifikuar zonat më problematike në qytet dhe është analizuar potenciali i zgjidhjeve natyrore si bioswales, wetlands urbane dhe sipërfaqet përthithëse për të reduktuar përmbytjet. Studimi gjithashtu trajton mangësitë në planifikimin ekzistues, mungesën e mirëmbajtjes së infrastrukturës dhe sfidat institucionale që pengojnë ndërhyrjet afatgjata. Një pjesë e rëndësishme e analizës i kushtohet mënyrës se si zgjidhjet natyrore mund të integrohen jo vetëm teknikisht, por edhe vizualisht dhe funksionalisht në peizazhin urban të qytetit. Në përfundim, kjo tezë propozon një qasje të integruar ku peizazhi urban nuk shihet thjesht si hapësirë ndërtimi, por si mjet aktiv në përbalimin e reshjeve dhe përmirësimin e jetës në qytet. Qasja e paraqitur ofron bazën për politika vendore më të gjelbërta dhe më të lidhura me natyrën.

Fjalë kyçe

Përmbytje, zgjidhje natyrore, menaxhim reshjesh, peizazh urban, Sponge City

Referenca

- Andersen, L., Hansen, P., & Nielsen, K. (2021). *Economic analysis of urban flood management: Copenhagen case study*. Danish Environmental Agency.
- Arfanuzzaman, M., & Rahman, A. A. (2021). Sustainable water demand management in the face of rapid urbanization and groundwater depletion for social-ecological resilience building. *Global Ecology and Conservation*, 28, eo1658. <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2021.eo1658>
- Barbosa, A. E., Fernandes, J. N., & David, L. M. (2022). Climate change and urban flooding: A systematic review of impacts and adaptation strategies. *Urban Climate*, 44, 101194. <https://doi.org/10.1016/j.uclim.2022.101194>
- Brown, R. R., Keath, N., & Wong, T. H. F. (2021). Urban water management transitions: A framework for understanding shifts in urban water management paradigms. *Water Research*, 51, 721–732.
- Çeliku, E., & Shehu, A. (2023). Menaxhimi i integruar i ujërave urbane në kontekstin shqiptar: Sfidat dhe mundësitë. *Revista Shqiptare e Shkencave të Mjedisit*, 12(3), 45–62.
- Fletcher, T. D., Shuster, W., Hunt, W. F., Ashley, R., Butler, D., Arthur, S., ... Mikkelsen, P. S. (2021). SUDS, LID, BMPs, WSUD and more – The evolution and application of terminology surrounding urban drainage. *Urban Water Journal*, 12(7), 525–542.
- Frantzeskaki, N., McPhearson, T., Collier, M. J., Kendal, D., Bulkeley, H., Dumitru, A., ... Pineda-Pinto, M. (2023). Nature-based solutions for urban climate change adaptation: Linking science, policy, and practice communities for evidence-based city action. *BioScience*, 69(6), 455–466.
- Horton, R. E. (1930). The role of infiltration in the hydrologic cycle. *Transactions of the American Geophysical Union*, 14, 446–460.
- Leonardsen, L. (2022). Copenhagen's cloudburst management plan: Lessons learned from large-scale implementation. *Urban Water Journal*, 19(4), 341–356.
- Raymond, C. M., Frantzeskaki, N., Kabisch, N., Berry, P., Breil, M., Nita, M. R., ... Calfapietra, C. (2022). A framework for assessing and implementing the co-benefits of nature-based solutions in urban areas. *Environmental Science & Policy*, 77, 15–24.

KUR QYTETI I DURRËSIT DITI SI TË MENAXHOJE SISTEMIN UJOR, ATËHERË DHE VETËM ATËHERË, I LEJOJ VETES ZHVILLIMIN.

Vaan Kohn

01

Të analizohet situata aktuale e peizazhit urban në Durrës, duke identifikuar problematikat kryesore të menaxhimit të ujërave dhe shkaqet e përmbytjeve.

02

Studimi i ndryshimeve në rrjetin e kullimit ndër vite, duke shqyrtuar ndikimin e zhvillimit urban dhe ndërhyrjeve infrastrukturore në sistemin e drenazhimit.

03

Identifikimi i zonave më problematike në Durrës sa i përket përmbytjeve, bazuar në analizën e të dhënave historike dhe vëzhgimin e terrenit.

04

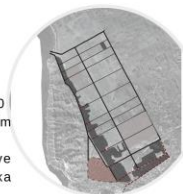
Propozimi i strategjive konkrete për integrimin e infrastrukturës së gjelbër dhe koncepteve si "Sponge City", për të përmirësuar kapacitetin e qytetit për të përthithur dhe menaxhuar reshjet.

Përmbytjet urbane në Durrës – një realitet që përkeqësohet

Periudha e Izolimit
1946-1990

1. Periudha e Bonifikimit 1960-1980
2. nivel i lartë kripe- ndryshim funksioni
3. Përdorim kallamishte- kooperative
4. 1980-1990- toka ende se ka mbaruar procesin e tharjes
5. Fillon episodi i parë i lëvizjeve migratore

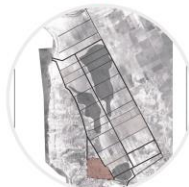

2015-Sot

informaliteti solli mbyllje 50% të kanaleve.
Ndërtesa të vendosura në toka nën nivel deti.
Nuk ju dha kohë procesit të bonifikimit--- toka vulnerabel ndaj mbajtjes së ujit.
Densiteti popullsisë rritet, kanalet bllokohen/ mbyllen, ndërkohë Sistemi drenazhimit nuk ka ndryshuar që ne 1935, dhe kapaciteti qëndron po ai.

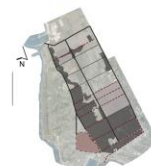
Influenca Italiane
1925-1943

1. Plani i parë i kullimit të ujrave
2. Piketimi i vëndeve nën nivel deti
3. Përcaktohen zona pilote për krijimin e fshatrave-koloni
4. Krijohet sistemi i parë i kullimit por me ndryshime të vogla

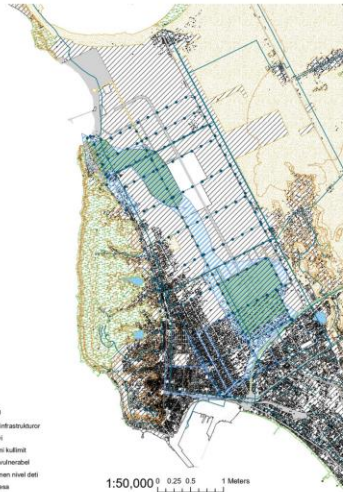
Periudha post izolimit dhe
Informaliteti
1990-2015

1. Bonifikimi 70%
2. Rritet urbanizimi
3. Ndërtesat vendosen në mënyrë lineare përgjat kanaleve të kullimit.
4. Rritet Densiteti i popullsisë.
5. Qyteti shpërhapet drejt kënetës.
6. Krijohen zona industriale të cilat vendosen mbi kolektore.

Skenari i Reshjeve Normale (15-25mm/24h)

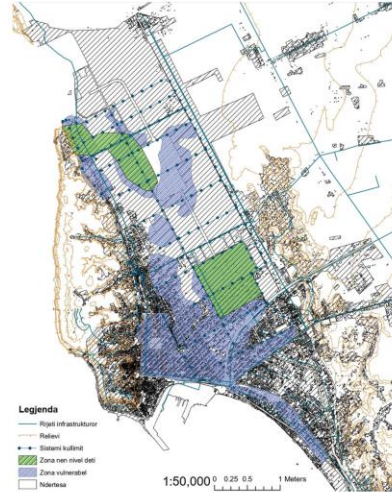
- Karakteristikat e Skenarëve:
- Intensiteti: 15-25mm të reshjeve në 24 orë
- Frekuenca aktuale: Përbejnë rreth 70% të ngjarjeve të reshjeve në Durrës
- Ajo që dikur konsiderohej intensitet i moderuar, tani krijon probleme strukturore
- Performanca e Sistemit Aktual:
- Sistemi i kullimit funksionon në kufi të dështimit
- Kërkon 18-36 orë për drenazhin e plotë të ujërave
- Ky ngadalehim tregon se sistemi është tej kapaciteteve strukturore
- Edhe këto reshje "të moderuara" shkaktojnë grumbullim uji që qëndron për orë

Legjenda
Rijet infrastrukturore
Relievi
Sistemi kullimi
Zona në nivel deti
Zona vulnerabel
Nivëlisia

Skenari i Reshjeve Intensive (40-60mm/24h)

- Karakteristikat e Skenarëve:
- Intensiteti: 40-60mm të reshjeve në 24 orë
- Statusi aktual: Nga i rrallë është bërë rutinë - ndodh rregullisht
- Frekuenca: Rritur ndjeshëm në vitet e fundit për shkak të ndryshimeve klimatike
- Parashikimi: Deri në 2040, kjo do të jetë intensiteti standard
- Performanca e Sistemit Aktual:
- Dështim i plotë i sistemit të kullimit
- Sistemi nuk mund të mbajë ujërat brenda kanaleve
- Krijon përmblytje të gjera/aktuale në të gjithë shtetin
- Kohëzgjatja e përmblytjeve: 48-72 orë (2,3 ditë)
- Infrastruktura aktuale është bërë e obsoletë për këtë nivel reshjesh

Legjenda
Rijet infrastrukturore
Relievi
Sistemi kullimi
Zona në nivel deti
Zona vulnerabel
Nivëlisia

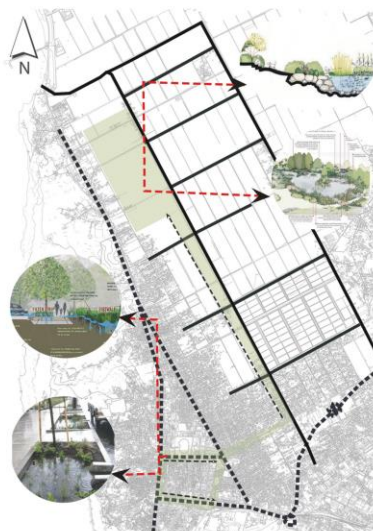
KENETA - Zona më Problematike

Karakteristikat specifike:
Topografi e ulët - historikisht ka shërbyer si basen natyral për grumbullimin e ujërave
Urbanizim intensiv i dekadave të fundit mbi territor kënetor
Ndrerpreje e kanaleve historike nga ndërtime të reja
Ndikimi aktual:
Grumbullim i shpejtë uji edhe për reshje relativisht të moderuara (20-30mm/24h)
Qëndrim i ujit për orë të tëra pas reshjeve
Problem kronik: Edhe reshje të lehta shkaktojnë probleme të rregullta
Shkaqet:
Rritja e sipërfaqeve të papërshkueshme
Infrastruktura e pamjaftueshme kanalizimesh
Bllokimi i rrugëve natyrore të ujit

QËNDRA E QYTETIT - Probleme Infrastrukturore

Karakteristikat specifike:
Infrastruktura e dobët kullimi - jo e përshtatur me zhvillimin urban
Kanale të bllokuara ose të dëmtuara
Lidhje të kompromentuara me sistemin kryesor të kullimit
Ndikimi aktual:
Përmblytje të vazhdueshme - dukuri gati e përhershme që zgjasin disa ditë
Ndikime në lëvizshmëri: Ndrerpreje të korridoreve lidhëse qendër-periferi
Efekt zinxhir: Amplifikim i problemeve në lëvizshmërinë urbane

Topografi nën nivelin e detit + urbanizim intensiv mbi zonë kënetore
Infrastruktura e vjetëruar + kanale të bllokuara + densiteti i lartë urban

BIOSWALES - Sistemi i Integruar Urban

Karakteristikat Teknike:
Sipërfaqja: 2.24 hektarë në tre segmente kryesore
Kapaciteti shërbimi: 48-62 hektarë sipërfaqe urbane
Për Reshje Normale (15-25mm/24h):
• 100% kapacitet trajtimi - trajton të gjitha ujërat
• Efikasitet infiltimi: 85-95%
• Kohë mbajtjeje: 18-36 orë (e kontrolluar)
• Eliminim i plotë i përmblytjeve
Për Reshje Intensive (40-60mm/24h):
• 75-85% kapacitet trajtimi - trajton shumicën e ujërave
• Reduktim piku: 40-55% të intensitetit maksimal
• Vonim piku: 2-4 orë (jep kohë reagimi)
• Reduktim i konsiderueshëm demsh

SISTEMET WETLANDS - Infrastruktura e Madhe

Karakteristikat Teknike:
Sipërfaqja: 15 hektarë në zonën e Kënetës
Pozicionimi: Strategjik nën nivelin e detit
Lidhja: E drejtpërdrejtë me kanalin kryesor të kullimit
Kapaciteti Trajtimi:
Kushte normale: 15,000-25,000 m³/ditë
Kushte intensive: Deri në 50,000 m³/ditë
Kapaciteti mbajtjeje: 180,000-220,000 m³ ujë
Mbrojtja nga Përmblytjet:
• Parandalon plotësisht përmblytje për reshje deri 80-100mm/24h
• Mbron nga të gjitha ngjarjet normale dhe intensive
• Rezervë strategjike për ngjarje ekstreme

	Sistemi Aktual	Zgjidhjet e Propozuara
Kapaciteti për reshje normale	Në kufi dështimi	100% efikasitet
Kapaciteti për reshje intensive	Dështim total	75-85% kontrolli
Kohë rikuperimi	48-72 orë	18-36 orë
Frekuenca përmblytjesh	8-12 herë/vit	2-3 herë/vit
Përfshirje shpesh	Asnjë	Shumëfish
Qëndrueshmëria	Degradim progresiv	Përmirësim afatgjatë

SI PO NDIKOJNË NDËRTIMET E REJA TË LARTA NË TIRANË NË JETESËN E BANORËVE TË TYRE: NJË STUDIM KRAHASUES

Studente: Emi KALLUCI

Udhëheqës: Dr. Kejt DHRAMI

Abstrakt

Qytetet anembanë botës po përjetojnë urbanizim të shpejtë dhe një rritje të densitetit të popullsisë. Godinat e larta, gradaçelat dhe qiellgërvishtësit, pavarësisht se si adresojmë, po e riformësojnë pamjen e qyteteve në mbarë globin. Tirana, dikur e njohur për arkitekturën e ulët dhe blloqet socialiste, po përjeton tashmë një transformim të madh.

Gjatë dy dekadave të fundit, por sidomos pas vitit 2020, qyteti ka përjetuar një qasje të shpejtë drejt vertikalizimit. Qoftë si dëshirë për modernizim dhe progres, si mjet për menaxhimin e densitetit, apo thjesht si interes i fushës së pasurive të paluajtshme, ndërtimet shumëkatëshe janë bërë mënyra më e preferuar për të ndërtuar.

Megjithatë, të dhënat tregojnë se, ndonëse ndërtesat e larta mund të ofrojnë maksimizim të hapësirës dhe komoditete moderne, ato sjellin gjithashtu pasoja të padëshirueshme. Këto përfshijnë izolim social, ulje të ndërveprimit mes fqinjëve dhe, në disa raste, probleme psikologjike, veçanërisht për grupet vulnerabel të shoqërisë si fëmijët apo të moshuarit.

Ky studim lind nga nevoja për të shqyrtuar pasojat e rritjes vertikale në disa dimensione. Kërkimi bazohet në një qasje të kombinuar që përfshin analizë hapësinore, vëzhgime në terren dhe pyetësor me banorët. Synimi është të vlerësohet ndikimi i ndërtimeve shumëkatëshe në katër dimensione kyçe të cilësisë së jetesës: aksesueshmëria, cilësia mjedisore, siguria dhe kohezioni social.

Fjalë kyçe

Vertikalizimi urban, ndërtesa shumëkatëshe, cilësia e jetës, kohezioni social, Tirana

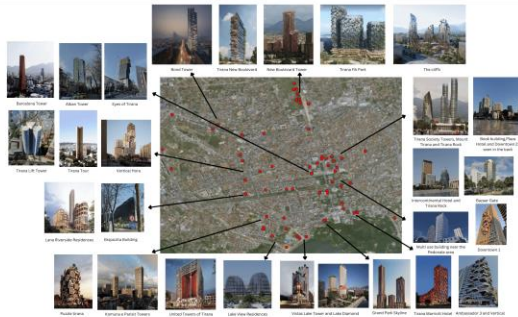
Referenca

Alderton, A., Davern, M., Nitvimol, K., Butterworth, I., Higgs, C., Ryan, E., & Badland, H. (2019). What is the meaning of urban liveability for a city in a low-to-middle-income country?

- Contextualising liveability for Bangkok, Thailand. *Global Health, Bangkok*. <https://doi.org/10.1186/s12992-019-0484-8>
- Aliaj, B., Lulo, K., & Myftiu, G. (2003). *TIRANA the Challenge of Urban Development*. Tirana. Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/Besnik-Aliaj/publication/339553192_TIRANA_the_Challenge_of_Urban_Development/links/5e58e989a6fdccbeba081519/Tirana-The-Challenge-of-Urban-Development.pdf
- Badland, H., Whitzman, C., Lowe, M., Davern, M., Aye, L., Butterworth, I., . . . Giles-Corti, B. (2014). Urban liveability: emerging lessons from Australia for exploring the potential for indicators to measure the social determinants of health. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.04.003>
- Browning, M., Locke, D., Konijnendijk, C., Labib, S., Rigolon, A., Yeager, R., . . . Ossola, R. A. (2024). Measuring the 3-30-300 rule to help cities meet nature access thresholds. *Science of The Total Environment*, 907. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2023.167739>
- Gehl, J. (2010). *Cities for people*. Island Press. Retrieved from https://umranica.wikido.xyz/repo/7/75/Cities_For_People_-_Jan_Gehl.pdf
- Gehl, J. (2017, September 14). Why Jan Gehl, the Champion of People-Oriented Cities, Doesn't Necessarily Dislike Skyscrapers. (M. Pedersen, Interviewer) *ArchDaily*. Retrieved from <https://www.archdaily.com/879663>
- Jacobs, J. (1992). *The death and life of great American cities*. New York: Vintage Books. Retrieved from https://www.petkovstudio.com/bg/wp-content/uploads/2017/03/The-Death-and-Life-of-Great-American-Cities_Jane-Jacobs-Complete-book.pdf
- Kucukali, A., Pjeternikaj, R., Zeka, E., & Hysa, A. (2022, June). Evaluating the pedestrian accessibility to public services using open-source geospatial data and QGIS software. *Nova Geodesia*. <https://doi.org/10.55779/ng2242>
- UN-Habitat. (2018). *World Urbanization Prospects*. New York: United Nations. Retrieved from https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/files/documents/2020/Feb/un_2018_wup_highlights.pdf
- United Nations. (2016). *New Urban Agenda*. Habitat 3. Retrieved from <https://habitat3.org/the-new-urban-agenda/>

HOW ARE THE NEW HIGH RISES IN TIRANA IMPACTING THE LIVABILITY OF THEIR RESIDENTS: A COMPARATIVE STUDY

Tirana was the 3rd fastest growing city in Europe in 2018, according to data from [UN World Urbanization Prospects 2018](#). From that time, the process of growth and expansion has continued with the same rhythm, shifting towards **verticalization**. This urbanization is significantly shaping the city and most of the time, not in favor of the citizens.

While most of the attention is focused on private profits and the construction is merely left on the hands of private investors, the ones who always pay the price are the citizens. Living in high rises has been linked with a lot of social problems, including pressure, stress, deteriorated mental health, increased anti-social behaviour, lack of social relations and even increased rate of suicide. Especially problematic, can high-rises be for children and the elderly ([Gifford, 2007](#)).

"THINK BIG BUT ALWAYS MAKE THE PLACES WHERE PEOPLE ARE TO BE, SMALL" - Jan Gehl

- **Purpose of study:** Gap in actual research. Most studies deal with the impact that high-rises have on their surroundings, not on the people who live in them
- **Statement/ Main hypothesis:** While high-rises often provide excellent and modern facilities, most of the time they disrupt the social cohesion of the city, mainly while affecting social interaction and community ties

METHODOLOGY

- Methodology of the study is mixed and follows a dual approach.

Approach	Data collection method	Data type
Objective approach	field analysis and research data	Qualitative and quantitative
Perceptive approach	questionnaire survey of building	Qualitative and quantitative

Livability is a concept describing how comfortable and safe it is to live in a certain place. It includes not just physical conditions, but also social, environmental, and emotional aspects that are very important in people's everyday lives. In practice, livable cities are frequently described as "attractive, safe, socially cohesive, inclusive and environmentally sustainable," with convenient access to employment, education, public open space, health services and amenities via public transport, walking and cycling (Alderton, et al., 2019).

Accessibility

Sub-criteria	Indicators	Assessment method
Public transport access	• Distance to nearest bus stop	Data from Google maps and field observations
	• Number of bus lines	
Convenient to city center and services	• Frequency of buses	Data from Google maps and field observations
	• Distance to center	
	• Distance to nearest school	
	• Distance to nearest emergency services	
Availability of parking space	• Distance to nearest health care center	Official technical data from the construction page
	• Parking space per unit	
Perceived accessibility of public transport	• How easy is it for the residents to get around with public transportation	Survey
Perceived accessibility of services	• How easy can the residents access different services	Survey
Perceived access to parking space	• How convenient is parking for the residents	Survey

Environmental quality

Sub-criteria	Indicators	Assessment method
Green spaces	• Distance to nearest public park	Data from Google maps and field observations
	• Distance of green space	
	• Green space per capita	
Natural lighting	• Outdoor daylight levels	Lux Light Meter Pro, a mobile app or Luxmeter measurement and field observations
	• Presence of direct sun	
Thermal comfort	• Thermal insulation	Official technical data from the construction page
	• Airtightness	
Perceived access and quality of green spaces	• How residents evaluate their access to green and public spaces around the building	Survey

Safety

Sub-criteria	Indicators	Assessment method
Emergency exits	• Number of emergency exits	Field observation, data from real estate listings
	• Visibility and clarity of emergency exits	
Fire protection measures	• Fire extinguishers	Field observation, data from real estate listings
	• Fire alarms	
Structural safety	• Seismic safety	Official technical data from the government
Safety from crime	• Access control	Field observation, data from real estate listings
	• Security cameras	
	• Physical security	
Perceived feeling of safety in the building	• How safe the residents feel in their homes or around the building	Survey

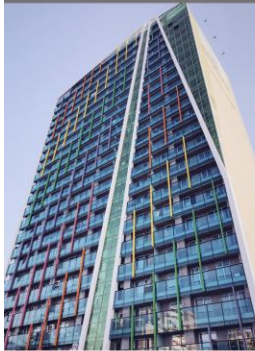
Social cohesion

Sub-criteria	Indicators	Assessment method
Social relations	• Evaluation of social relations between neighbors	Survey
	• Sense of belonging to an administration process	
	• Degree of feeling part of the community	
Isolation	• Occurrence of conflict with neighbors	Survey
	• Feeling of loneliness inside their apartment	
	• Feeling of isolation inside their apartment	
Psychological wellbeing	• Their changes of behavior since moving to a high-rise	Survey
	• How social media use the design of the high-rise build or encourages their social interactions	
Perceived wellbeing	• Evaluation of mental well-being since moving to a high-rise	Survey
	• Emotional well-being	

HOW ARE THE NEW HIGH RISES IN TIRANA IMPACTING THE LIVABILITY OF THEIR RESIDENTS: A COMPARATIVE STUDY

CASE STUDY : AMBASSADOR 3 + 3 other typologies

- Criteria of selection:**
- To be considered a high-rise according to CTBUH, higher than 50 m/ 20+ floors
 - Mainly residential use
 - To have certain years operating as a residence

A total of 4 building typologies in Tirana will be evaluated regarding 4 criteria:

- Accessibility
- Environmental quality
- Safety
- Social Cohesion

Dervish Hima, 6

Date of completion: around 2000s
Height: ~35 m
Floors: 11
Underground: 2
Function: mixed-use, mainly residential
Typology: multi-family, post-socialist block
Location: Dervish Hima Street

Abdyl Frasherri, 10

Date of completion: around 60s
Height: ~15 m
Floors: 5
Underground: 0
Function: mixed-use, mainly residential
Typology: multi-family socialist block
Location: Abdyl Frasherri Street

Asim Zeneli 15

Date of completion: around 2010
Height: ~
Floors:
Underground:
Function: mixed-use multi-family villa
Location: Asim Zeneli Street

EMPIRICAL TRACK

METHOD 1

Objective measures will be evaluated by a combination of field observation and desk research.

Indicator	Measurement	Unit	Target	Actual	Notes
Urban density	Number of buildings per hectare	1/ha	< 10	12	High density in the study area
Public transport access	Distance to nearest bus stop	m	< 50	70	Older buildings have better access
Parking availability	Number of parking spaces per 100 residents	spaces/100	> 1	0.5	Severe shortage in newer high-rises
Green spaces	Percentage of green area	%	> 10	5	Minimal green spaces in high-rises
Accessibility	Number of wheelchair ramps	count	> 5	2	Lack of ramps in newer buildings
Environmental quality	Air quality index (AQI)	index	< 50	60	Higher AQI in areas with newer high-rises
Safety	Number of security cameras	count	> 10	5	Older buildings have more cameras
Social cohesion	Number of communal rooms	count	> 5	2	Lack of communal spaces in newer buildings

METHOD 2

Perceptive measures will be evaluated by a structured questionnaire distributed to the residents.

Indicator	Measurement	Unit	Target	Actual	Notes
Perceived accessibility	Rating (1 to 5)	Rating	> 4	3.5	Older buildings score higher
Perceived environmental quality	Rating (1 to 5)	Rating	> 4	3.2	Newer buildings score lower
Perceived safety	Rating (1 to 5)	Rating	> 4	4.5	Newer buildings score higher
Social cohesion	Rating (1 to 5)	Rating	> 4	3.8	Older buildings score higher
Social relations	Indicators	Rating	Rating scale		
Social relations	Degree of closeness and social interaction with neighbors	4.07	1 (low) - 5 (high)		
Social relations	Degree of administrative processes in the building	2.87	1 (low) - 5 (high)		
Social relations	Degree of belonging to the community	4.07	1 (low) - 5 (high)		
Social relations	Degree of conflict with neighbors	2.87	1 (low) - 5 (high)		
Social relations	Feeling of inclusion and isolation	1.8	1 (low) - 5 (high)		
Social relations	Degree of loyalty changes since the move to the building	-	1 (low) - 5 (high)		
Social relations	Support of social relations by the building design	3.2	1 (low) - 5 (high)		
Psychological well-being	Degree of emotional well-being inside the apartment	4.8	1 (low) - 5 (high)		
Psychological well-being	Stress levels	2.87	1 (low) - 5 (high)		
Psychological well-being	Perception of emotional condition	1.8	1 (low) - 5 (high)		

Accessibility and Services

- Newer high-rises such as Ambassador 3 provide better access to services, parking, and public transportation compared to older buildings

- Older buildings struggle at a high rate with parking availability.

Safety

- Residents of modern high-rises perceive higher safety levels inside and around the buildings.

Social Cohesion

- Social interaction and sense of belonging are weaker in new high-rises, where residents report isolation, loneliness, and limited neighborly relations.

- Older typologies show stronger social ties, better community belonging, and more frequent neighborly relations. Well-being and psychological factors

- Residents of newer buildings often report higher stress and weaker feelings of emotional well-being.

- Older typologies show stronger psychological stability, linked to community ties and long-term residency.

- Human-scale design: shared terraces, rooftop gardens, bright & wide hallways, seating corners in lobbies.

- Green & open spaces: pocket parks near towers, vertical greening, rooftop/community gardens every few floors.

- Safety & comfort: well-lit staircases & corridors, transparent stairwells, visible CCTV, staffed lobbies.

- Social cohesion: communal rooms, play areas for children, shared laundry/recycling hubs to foster encounters.

- Policy focus: require livability impact assessments before permits; ensure projects balance density with well-being.

DECENTRALIZIMI I TURIZMIT, NJË QASJE NDËR-RAJONALE

Student: Hamez TREZHNJEVA

Udhëheqës: Dr. Dorian MUSAJ

Abstrakt

Ky hulumtim heton marrëdhënien e ndërlikuar midis trashëgimisë kulturore dhe zhvillimit urban në rajonin e Tiranës, duke u përqendruar veçanërisht në rolin e fortifikimeve historike, shtigjeve të lashta dhe peizazheve përreth tyre në formësimin e strategjive të turizmit të qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës. Studimi del nga një nevojë në rritje për të rivlerësuar se si mjedisi i pasur dhe i larmishëm historik i Shqipërisë, duke filluar nga Antikiteti i Vonë dhe epoka bizantine deri në periudhën osmane, është ndikuar nga urbanizimi modern dhe ndryshimi i prioriteteve socio-ekonomike. Ai thekson sfidat në menaxhimin aktual të trashëgimisë, duke përfshirë stimujt e paqartë legjislativë, mungesën e të dhënave të sakta të gjeo-lokacionit në platformat online dhe mospërputhjet në konventat zyrtare të emërimit që pengojnë aksesin publik dhe turizmin kulturor.

Përmes analizës hapësinore dhe dokumentimit në vend, hulumtimi identifikon fortifikime kryesore si (Ndroq, Dorez Petrelë, Ishëm, Kepi i Rodonit, Prezë, Shëngjergj, Dajt, Persqop, Tujan, Zgerdhesh, Krujë, Daule, Sebastes etj.) dhe shqyrton fazat e tyre historike, pozicionimin gjeografik dhe integrimin mjedisor. Këto vende, shpesh të anashkaluara në dokumentet zyrtare të planifikimit dhe platformat e hartëzimit dixhital, rivlerësohen për rolet e tyre strategjike historike, zgjuarsinë arkitektonike dhe kontributin e tyre potencial në zhvillimin e qëndrueshëm urban. Duke analizuar shembuj specifikë, mund të bëhen vlerësime për vlerën e tyre shumëfunktionale si nje për rigjenerimin ekologjik, historik dhe të bazuar në komunitet.

Pavarësisht vendndodhjes së tyre në peizazhe të pasura ekologjike që përfshijnë pyje, kodra dhe liqene, vendet e trashëgimisë mbeten të nën-shfrytëzuara. Hulumtimi propozon riintegrimin e tyre në kornizat e planifikimit urban si një përgjigje strategjike ndaj dendësisë urbane në rritje të Tiranës. Duke aktivizuar këto hapësira përmes turizmit, veçanërisht përmes formave si turizmi letrar dhe eko-turizmi dhe duke përmirësuar aksesin dixhital, studimi mbështet një model zhvillimi të decentralizuar. Ky model synon të balancojë zgjerimin urban me ruajtjen kulturore, përdorimin rekreativ dhe rritjen e qëndrueshme ekonomike. Duke kombinuar hetimin historik, planifikimin hapësinor dhe strategjinë e turizmit, hulumtimi i pozicionon asetet e trashëgimisë jo vetëm si relike të së kaluarës, por edhe si mjete dinamike për formësimin e së ardhmes së Tiranës. Së fundmi, studimi rekomandon një qasje politike shumë-shkallëshe që integron pasurinë kulturore të Shqipërisë në planifikimin më të gjerë socio-ekonomik.

Fjalë kyçe

Decentralizim, fortifikime, trashëgimi, planifikim hapësinor, qëndrueshmëri, turizëm

Referenca

- AIDA. (2022). *Sektori i Turizmit – Broshura: Historiku i sektorit dhe karakteristikat e tij*. https://aida.gov.al/wp-content/uploads/2024/01/Sektori_i_Turizmit-broshura_compressed.pdf
- Begolli Dauti, M. (2016). *Zhvillimi i strategjive për një turizëm të qëndrueshëm në Kosovë*. Tiranë.
- Baçe, A., Meksi, A., Riza, E., Karaiskaj, Gj., & Thomo, P. (1980). *Historia e Arkitekturës Shqiptare (Nga fillimet deri në vitin 1912)*. Tiranë.
- Ceka, N. (2020). *Në fillimet e qytetit Ilir*. Tiranë.
- Giuffrida, A. (2024, April 25). 'Are we joking?': Venice residents protest as city starts charging visitors to enter. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/25/are-we-joking-venice-residents-protest-as-city-starts-charging-visitors-to-enter>
- Hughes, A. R. (2025, March 27). 'We expect respect': Bali cracks down on 'naughty' tourists with strict new rules. *Euronews*. <https://www.euronews.com/travel/2025/03/27/we-expect-respect-bali-cracks-down-on-naughty-tourists-with-strict-new-rules>
- Isalka, A. (2018). The ingenious story behind Michelin stars. *BBC Travel*. <https://www.bbc.com/travel/article/20181024-the-ingenious-story-behind-michelin-stars>
- Jetmira, D.-K. (2024). Përgjimi i turistëve të huaj në Shqipërinë komuniste. *Radio Evropa e Lirë*. <https://www.evropaelire.org/a/turizmi-pergjime-shqiperia-komuniste-/33082470.html>
- Ministria e Turizmit dhe Mjedisit. (2024). *Strategjia Kombëtare e Turizmit 2024-2030*. https://www.konsultimipublik.gov.al/documents/RENJK_785_Strategjia-Kombe%CC%88tare-e-Turizmit-2024-2030_Update_6_Tetor.pdf
- Page, S. J. (2014). *Tourism management: Managing for change: Tourism itineraries*.

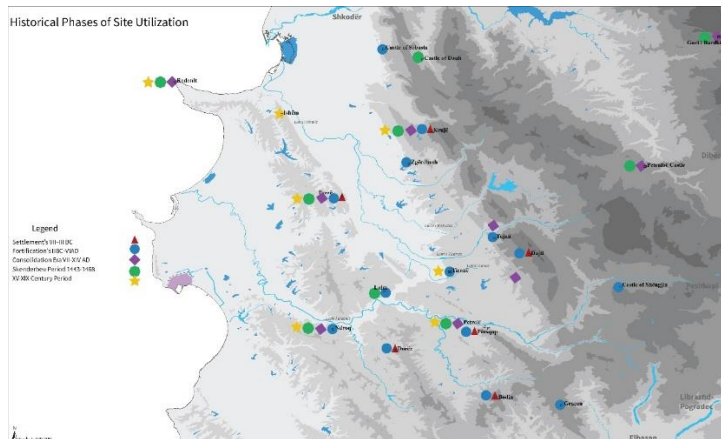

Figura 1. Sitet arkeologjike. *Burimi: Autori.*

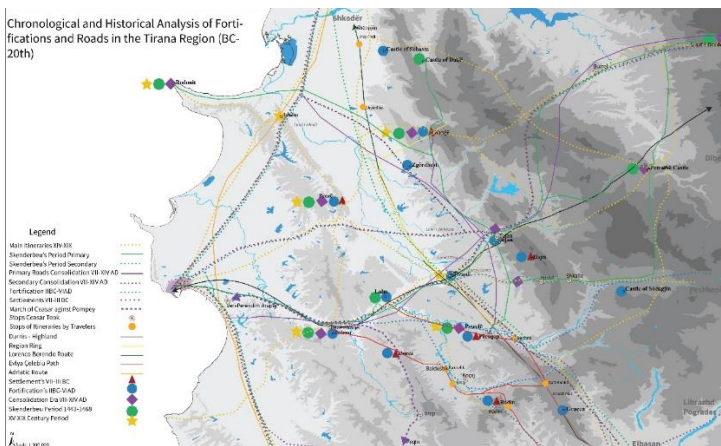

Figura 2. Analizë kronologjike dhe historike e fortifikimeve dhe rrugëve. *Burimi: Autori.*

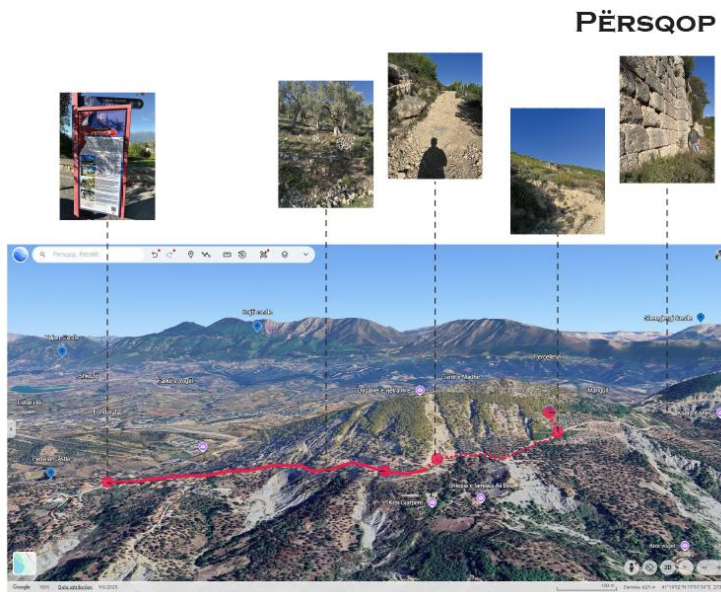

Figura 3. Itinerari i Përsqopit.

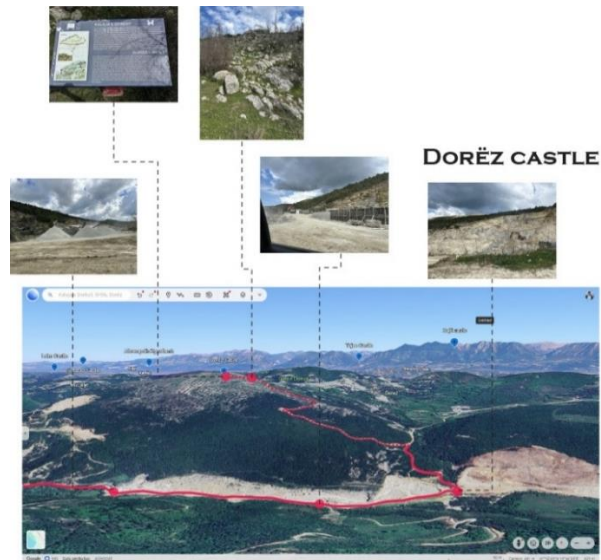

Figura 4. Kalaja e Dorëzit.

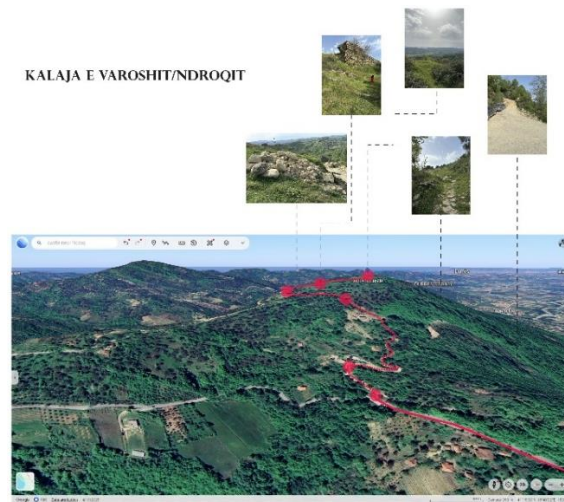

Figura 5. Kalaja e Varoshit/Ndroqit.

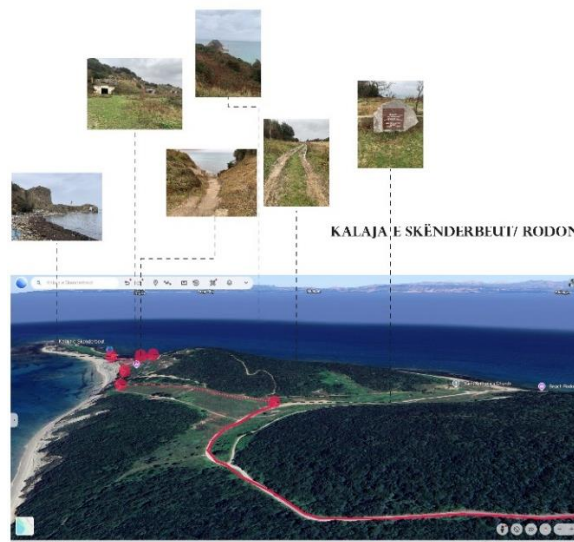

Figura 6. Kalaja e Skënderbeut.

LEHTËSIMI I TRAFIKUT NËPËRMJET FORMËS URBANE DHE TRANSPORTIT PUBLIK

Studente: Irisa KALO, Megi DAJKO

Udhëheqës: Prof. Asoc. Dr. Lllazar KUMARAKU

Abstrakt

Ky punim shqyrton marrëdhënien midis formës urbane dhe transportit publik në krijimin e trafikut, duke u fokusuar në rastin e Tiranës. Tirana, kryeqyteti dhe qyteti më i madh i Shqipërisë, përballet me sfida të mëdha urbane. Rreth 33,5% e popullsisë së Shqipërisë jeton në kryeqytet duke gjeneruar një krizë të rëndë trafikut. Rritja e numrit të automjeteve, së bashku me mungesën e një sistemi të transportit publik të zhvilluar, çon në bllokime të mëdha trafikut, veçanërisht në qendrën e qytetit, e cila mbetet pika gravitacionale e aktiviteteve ekonomike dhe sociale. Infrastruktura e qytetit, e cila u projektua dhe u ndërtua për një popullsi më të vogël, po përballet me vështirësi për të përballuar këtë rritje. Rrjeti i rrugëve nuk është i mjaftueshëm për të trajtuar volumin e trafikut, sidomos gjatë orëve pikë. Shumë rrugë janë të ngushta dhe të mirëmbajtura keq, duke rënduar edhe më tej problemin. Gjendja aktuale e trafikut në Tiranë është një çështje komplekse që shkaktohet nga një kombinim i infrastrukturës së pamjaftueshme, urbanizimit të shpejtë, pronësisë së lartë të makinave, transportit publik joeficient, mungesës së vendeve të parkimit, dhe menaxhimit të dobët të trafikut. Si një qytet metropolitan, Tirana ka nevojë për një qasje të re në planifikimin urban, duke kaluar nga një strukturë monocentrike në një strukturë policentrike. Ky ndryshim është i dukshëm në shumë qytete europiane, si Londra dhe Parisi të cila kanë kaluar nga një qendër e vetme në disa qendra të pavarura urbane. Ky studim ka për qëllim të trajtojë bllokimin e trafikut duke ristrukturuar formën urbane të qytetit, veçanërisht duke decentralizuar aktivitetet dhe duke krijuar nje urbane të reja jashtë qendrës historike si dhe duke propozuar një rrjet të ri të transportit publik i cili lidh këto qendra. Hipoteza kryesore që do të testohet gjatë këtij kërkimi përfshin një analizë të detajuar të flukseve të trafikut dhe zonave ku ato konvergojnë, identifikimin e potencialit për zhvillimin e poleve të reja urbane në periferi të qytetit dhe lidhja e tyre me transport publik duke synuar intergrimin e qytetit drejt krijimit të një modeli policentrik i cili do të përmirësojë cilësinë e jetesës dhe reduktimin e trafikut. Elementët kryesorë që duhen marrë parasysh në krijimin e këtyre qendrave të reja urbane përfshijnë shërbimet që ato do të ofrojnë, infrastrukturën dhe mënyrën se si ato integrohen me rrjetin

e gjerë territorial të qytetit. Ky proces do të përfshijë një analizë të thelluar të formës urbane të qytetit, duke identifikuar nyjet kryesore dhe fluksin e trafikut, mbështetur nga mjetet e programit QGIS.

Fjalë kyce

Formë urbane, infrastrukturë, transport publik, bllokim trafikut, strukturë policentrike

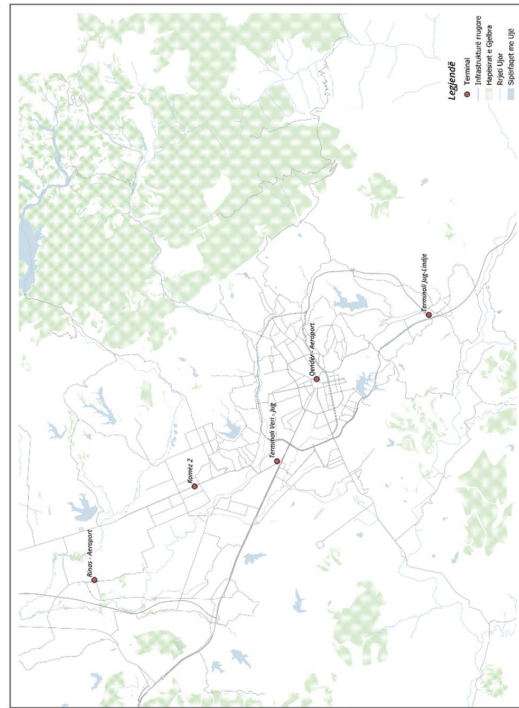
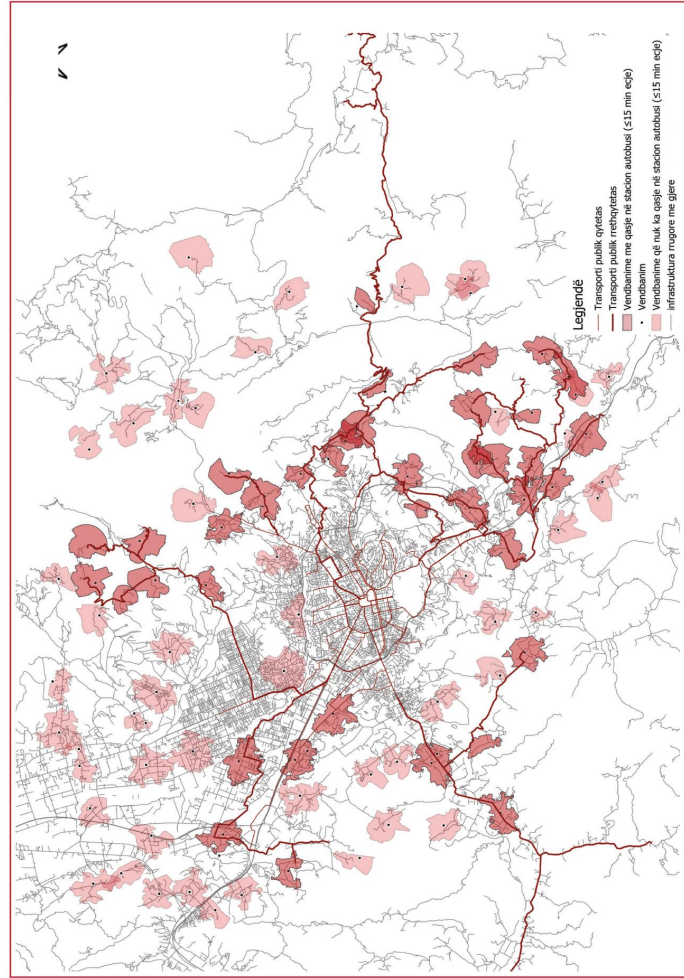
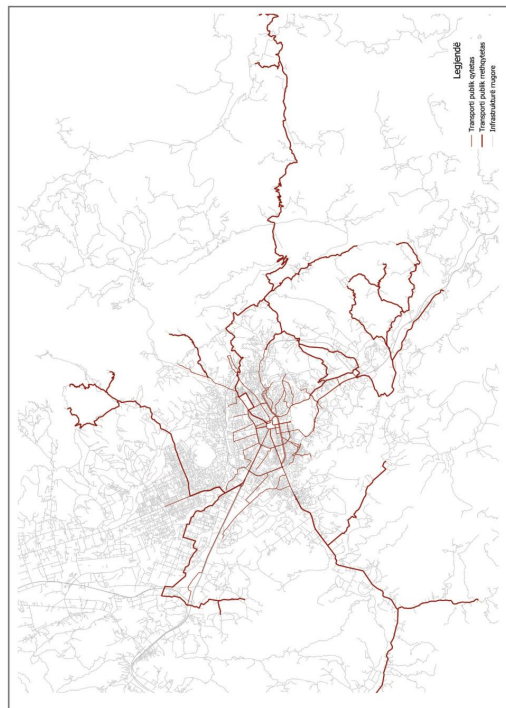
Referenca

- Aliaj, B., Lulo, K., & Myftiu, G. (2003). *TIRANA: Sfidat e zhvillimit urban*. Tiranë: Co-Plan & SEDA.
- Cervero, R. (2013). Linking urban transport and land use in developing countries. *JSTOR*, 9.
- Corinne Mulley & John Nelson. (2020). *Urban Form and Accessibility: Social, Economic and Environmental Impact*. Amsterdam: Brian Romer.
- Gazidede, F. (2017). *Ristrukturimi i transportit publik në Tiranë*. Diplomë.
- Meyer, M. D. (2016). *Transportation Planning Handbook, Fourth Edition*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Nepravishta, F. (2024). Industrial heritage preservation and adaptive reuse: Kombinat Case Study. In *Proceedings* (pp. 773–783). Bergamo: ReUSO.
- Pojani, D. (2010). Public transport and its privatization in East Europe: The case of Tirana, Albania. *European Transport / Trasporti Europei*, 2–20.
- Qaja, B. (2021). Transport Corridors: Large scale planning for regional and national development: Case study: Albania. *IDAUP*, 268.
- Sotir Dhamo & G. T. (2016). *Tirana qytet i munguar*. Tiranë: POLIS_PRESS.
- Waters, J. (2025). Accessible cities: From urban density to multidimensional. *JSTOR*, 29.

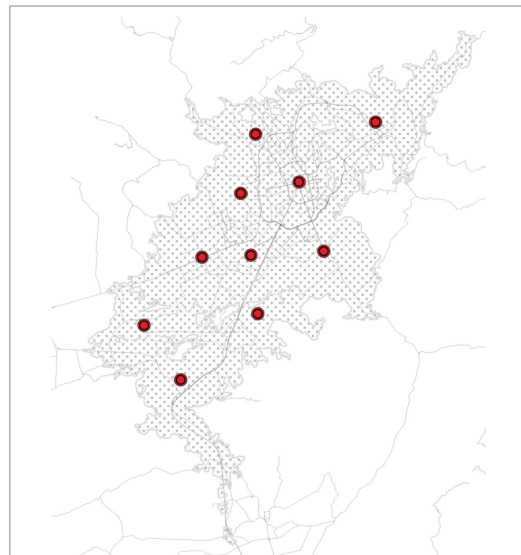
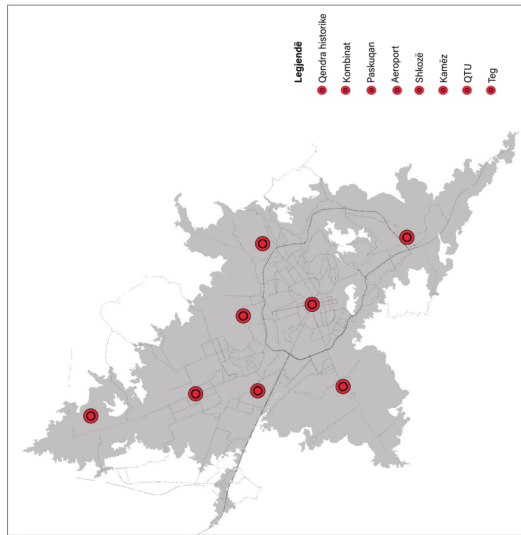
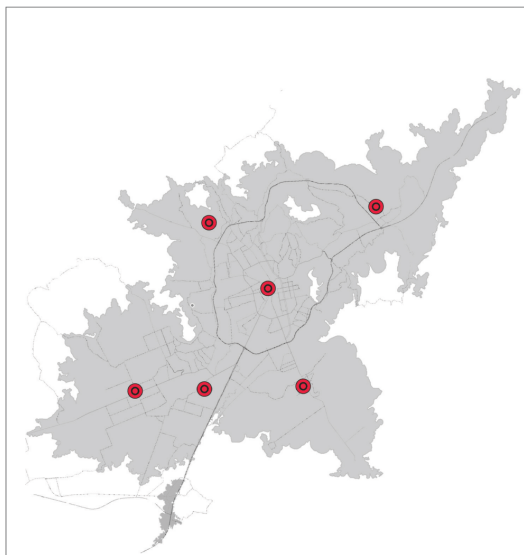
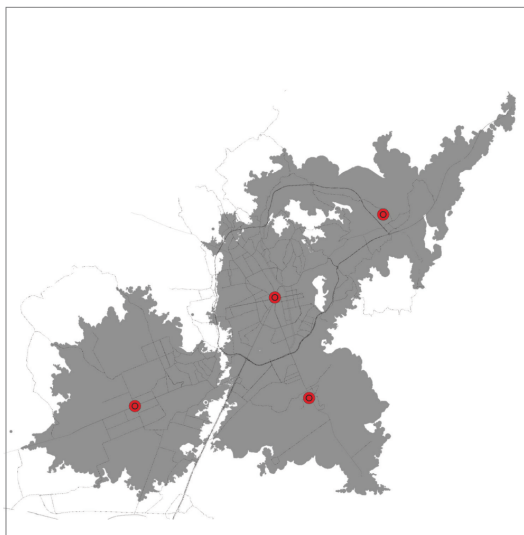
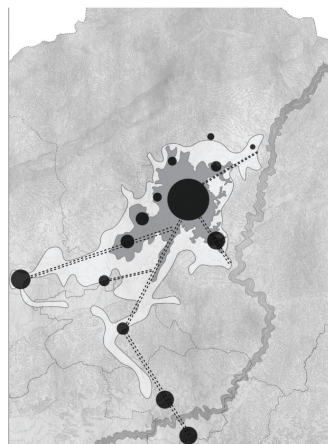
Struktura urbane dhe infrastruktura ekzistuese

Analiza e transportit publik

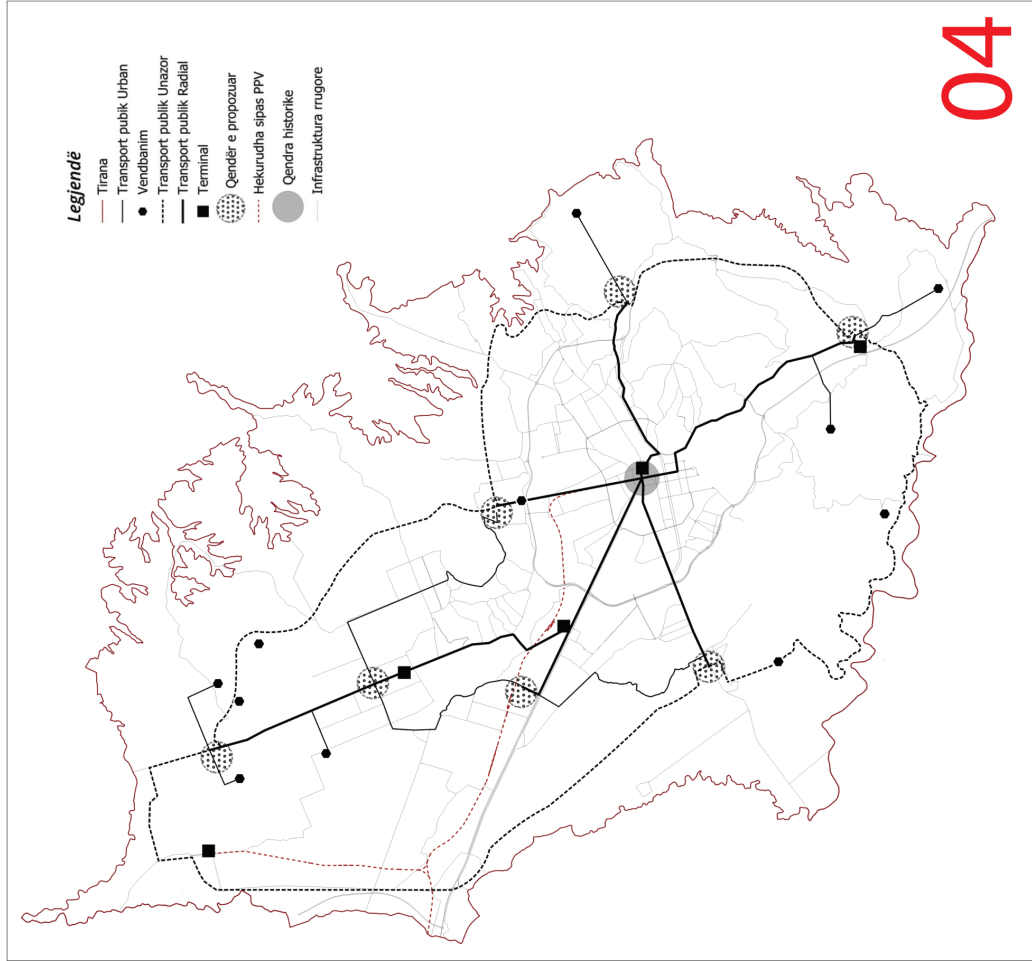
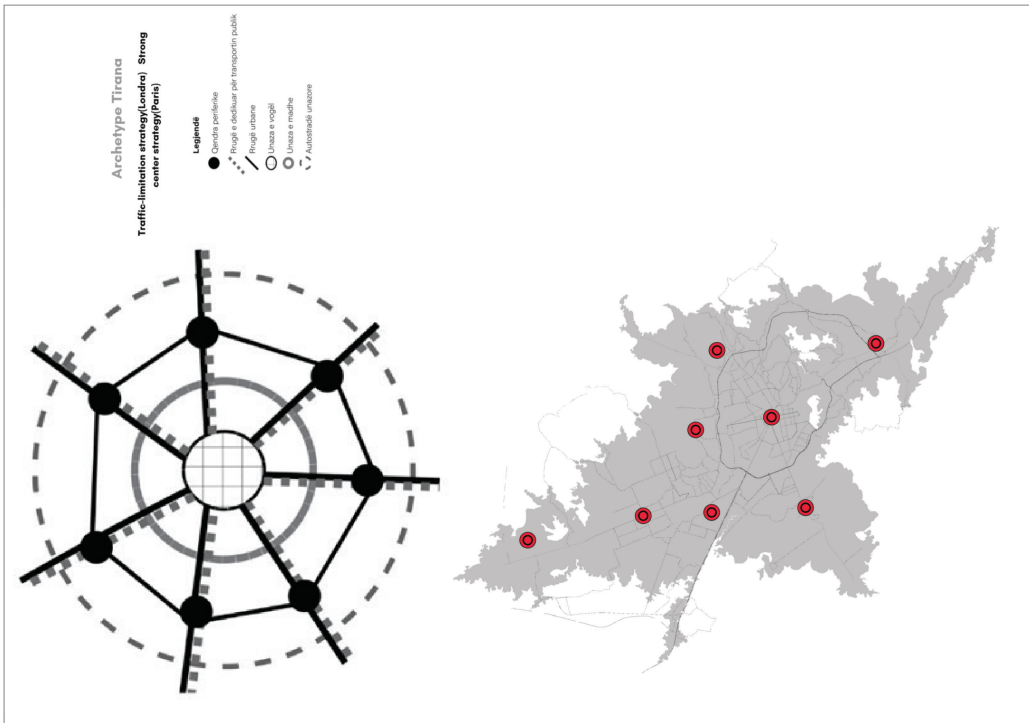

Skenarët policentrik

- Legjenda**
- Qendra historike
 - Kombinat
 - Peshëngjan
 - Aerport
 - SHKQZB
 - Kumbiz
 - QTU
 - Tëg

Propozimet finale

SI E IMPAKTON FORMA INFRASTRUKTURE RUGORE PËRHAPJEN E ZHURMAVE SHKAKTUAR PREJ TRAFIKUT NË ZONAT URBANE NË TIRANË

Student: Kelvi PETI

Udhëheqës: Dr. Fiona IMAMI

Abstrakt

Tirana ndër vite është përballur me zhvillim të shpejtë. Veçanërisht pas viteve '90, të paktën 1/3 e popullsisë së vendit, u zhvendos nga rajonet periferike dhe bujqësore/rurale, drejt kryeqytetit dhe qendrave më të mëdha urbane.

Ky fenomen, kombinuar me ritmet e shpejta të globalizimit, ekonominë e tregut dhe rritjen e mundësive që shumica e popullsisë të kishite pronë një automjet, solli gradualisht, por ndjeshëm, rritjen e trafikut rrugor që sot është kontribuesi kryesor në zhurmat urbane. Niveli i ndotjes akustike (që tejkalon standardet e BE) është në Tiranë sa realitet, aq edhe shqetësim, duke ndikuar drejtpërdrejtë në cilësinë e jetës dhe mirëqenien shëndetësore të të ekspozuarve ndaj saj. Shumë studime kanë eksploruar ndikimin e lëvizshmërisë në nivelin e ndotjes akustike, por pak janë marrë me ndikimin e dizajnit dhe formës infrastrukturore rrugore, në përhapjen e zhurmave.

Ky studim synoi të analizonte sa e influencon forma infrastrukturore rrugore urbane, nivelin e ndotjes akustike në zonat me trafik të rënduar në Tiranë. Duke kombinuar matje sasiore dhe cilësore, studimi analizoi shpërndarjen e ndotjes akustike në këto zona. Ato u krahasuan ndërmjet tyre përmes një vlerësimi me kritere të shumta (*Multi Criteria Assessment - MCA*), duke përdorur si kritere kryesore: formën infrastrukturore rrugore, praninë dhe tipologjinë e barrierave akustike, lartësinë dhe distancën e ndërtesave.

Ndër të tjera, rezultatet evidentuan diferenca të ndjeshme mes formave urbane në mënyrën e përhapjes së zhurmës. Studimi përmbillet me një sërë propozimesh strategjike dhe specifike për përmirësimin e elementeve infrastrukturore dhe urbanistike, duke treguar se disa forma urbane dhe dizajne rrugore, mund të jenë më efikase se të tjerat, për izolimin e ndotjes akustike në hapësirën urbane.

Fjalë kyçe

Tingulli, përhapja e tingullit, zhurma urbane, peizazhi akustik, morfologjia urbane, trafiku, Vlerësimi me Kritere të Shumta – MCA (Multi Criteria Assessment)

Referenca

- ASIG. (2025, 04 23). *Geoportal*. Retrieved from ASIG: <https://geoportal.asig.gov.al/>
- Bosetti, S., Chiffi, C., & Pechin, S. (2020). *Sustainable Urban Mobility Plan for the City of Tirana. Selected scenario and measures*, 28–54.
- Co-PLAN. (2023). *Green Lungs. Ndotja Akustike*.
- Domazetovska, S., Anachkova, M., Gavriloski, V., & Petreski, Z. (2020). *INTER-NOISE and NOISE-CON Congress and Conference Proceedings. Influence of the traffic flow in urban noise pollution*.
- Fons, J., Blanes, N., Domingues, F., Sáinz, M., Vienneau, D., & Röösl, M. (2023). *European Topic Centre on Human Health and the Environment. Methodology to assess vulnerable groups exposed to environmental noise*.
- Steel, D., Trudeau, C., Fraisse, V., & Guastavino, C. (2019). *SOUNDS IN THE CITY: Improving the soundscape of a public square through sound art*. ICSV26, 4–6. Montreal: ResearchGate.
- Yean, S., Ping, H. Z., Ęei, L. G., Sung, L. B., & Edëards, P. (2024). *Investigating the impact of trees as noise barrier on urban noise pollution through 3D scene modelling*. International Conferences on Big Data Analytics, Data Mining and Computational Intelligence, 8–9.
- AtelierCrescendo. (2024, March 5). *Sound propagation, reflection, absorption and transmission*. Retrieved from <https://ateliercrescendo.ac/sound-propagation-reflection-absorption-and-transmission/>
- Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimeve të Transportit Rrugor. (2022). *Programi i Përgatitjes Teorike për Lejet e Drejtimit të Kategorive A, A1, A2, B, B1, BE*. Tiranë.
- Besnik Aliaj, K. L. (2003, 10 04). *Forumi Shqiptar. Historia e Tiranës*. Retrieved from <https://www.forumishqiptar.com/threads/11897-Historia-e-Tiran%C3%ABs/page2>

Si e impakton forma infrastrukturore rrugore, përhapjen e zhurmave shkaktuar prej trafikut në zonat urbane në Tiranë.

Hyrje e përgjithshme

Mobilitet i pa qëndrueshem
↓
Burim Zhurmash
↓
Cilesi e dobët jetese

Burimi: WHAT IS ALBANIA, 2024

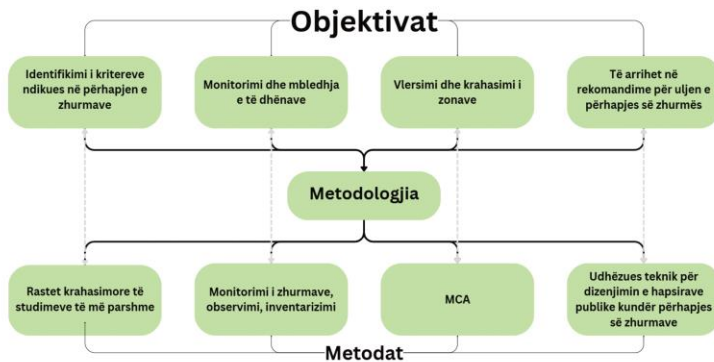

Numri i ngjeshës në Europë të ekspozuar ndaj zhurmës (Burimi: IEA, 2024)

Problemi kërkimor i evidentuar:

që trajton kjo tezë lidhet me analizimin e ndikimit që forma infrastrukturore rrugore ka në përhapjen e ndotjes akustike në zonat urbane me trafik të rënduar.

Ky kërkim synon të identifikojë dhe analizojë problemet e ndotjes akustike që shkaktohen nga mobiliteti në Tiranë, si dhe të propozojë masa për adresimin e tyre, duke u fokusuar te ndikimi që ka forma infrastrukturore në mënyrën e përhapjes së zhurmave në mjedisin urban.

Zgjedhja e zonave dhe pikës së monitorimit

Zona e terminalt

- Rrethrotullim
- Lëvizje e pa ndërprerë
- Objekte të mëdha
- Distanca të mëdha

Zona e QSUT-se

- Kryqëzim
- Lëvizje e ndërprerë me semafor
- Objektet në linjë me rrugën
- Dendësi mesatare

Zona e 21 Dhejort

- Kryqëzim
- Lëvizje e ndërprerë me semafor
- Objektet në formë ortogonale
- Dendësi e lartë

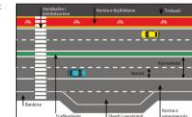
Zona e Zogut te Zi

- Rrethrotullim
- Lëvizje e pa ndërprerë
- Objektet formojnë bllloqe banimi
- Distanca mesatare

Përkufizimi i infrastrukturës rrugore

Zonat e studiuara përbëhen nga:

- Rrugë urbane kryesore
- Rrugë urbane dytësore
- Krqëzime
- Rrethrotullime

Shkëlqim i zonave të studiuara (Burimi: Dypiretina e Përgjithshme e Detyrueshme të Transportit Rrugor, 2020)

Mënyra si përhapet zëri

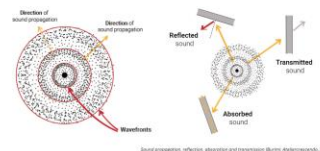
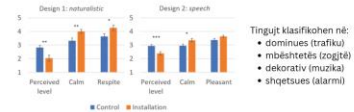

Diagram i propagimit, reflektimit, absorbimit dhe transmetimit të zhurmës (Burimi: Akustikimi dhe Zhurma, 2020)

Peizazhi zanor

Peizazhi i zhurmës dhe ndikimi i ndryshimeve të peizazhit zanor (Burimi: Dypiretina e Përgjithshme e Detyrueshme të Transportit Rrugor, 2020)

Universiteti Polis
Viti akademik 2024 - 2025
Master i Integruar Shkencor në Planifikim dhe Menaxhim Urban

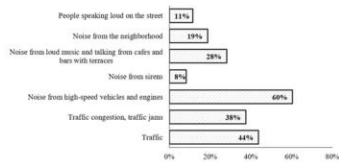
Udhëheqëse:
Anëtarët e komisionit:
Dr. Fiona Imami
Prof. Dr. Lazar Kumaraku
Dr. Doriana Musaj
Dr. Kejt Dhrami
Dr. Artan Kacani

Kandidat: Kelvi Peti

Si e impakton forma infrastrukturore rrugore, përhapjen e zhurmave shkaktuar prej trafikut në zonat urbane në Tiranë.

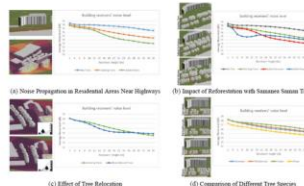
Shembuj ilustrues nga vende të tjera:

Rasti studimor nw Shkup

Influence of the traffic flow in urban noise pollution, 2020

Rasti studimor nw Singapor

(Bunni) INVESTIGATING THE IMPACT OF TREES AS NOISE BARRIER ON URBAN NOISE POLLUTION THROUGH 3D SCENE MODELLING, 2020

Monitorimi i ndotjes akustike në zona të caktuara të Tiranës dhe grumbullimi i të dhënave

21 Dhjetori

QSUT-ja

Zogu i Zi

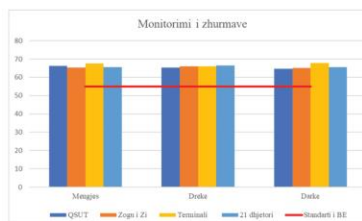
Kthesa e Kamzes

Të dhënat nga observimi

Zona	Ditari data	Kushtet atmosferike		Forma infrastrukturore		Prania e barrierave	
		Avg	Te mira	Të gjitha	Niveli i dB	jo	Raporti
	Koha e matjes	Nr. i automjeteve	Nr. i rrethës së borive			Raporti	Raporti
QSUT	7 min	157	17	65.4	0.41	9	
Zogu i Zi	7 min	236	6	65.9	0.27	39	
Terminali	7 min	228	2	66.1	0.28	114	
21 dhjetori	7 min	231	5	66.5	0.28	46	

Monitorimi i zhurmave

Universiteti Polis
 Viti akademik 2024 - 2025
 Master i Integruar Shkencor në Planifikim dhe Menaxhim Urban

Udhëheqëse:
 Anëtarët e komisionit:
 Dr. Fiona Imami
 Prof. Dr. Lazar Kumaraku
 Dr. Doriana Musaj
 Dr. Kejt Dhrami
 Dr. Artan Kacani

Kandidat: Kelvi Peti

Si e impakton forma infrastrukturore rrugore, përhapjen e zhurmave shkaktuar prej trafikut në zonat urbane në Tiranë.

Lloji dhe numri i pemëve

Z1 dhejtjori

- 106 pemë të penjës
- e lartë 8m
- kurorë 10m
- dendësia e fletës e lartë

Zogu i Zi

- 104 pemë capëzi
- e lartë 4m
- kurorë 5m
- dendësia e fletës e lartë

QSUT-ja

- 51 pemë geshtenjës
- e lartë 5m
- kurorë 12m
- dendësia e fletës shumë e lartë

Kthesa e Kamzes

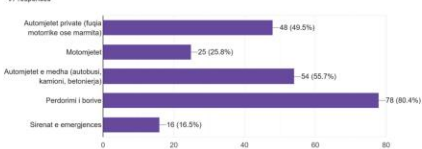
- 18 pemë palme
- e lartë 8m
- kurorë 3m
- dendësia e fletës e ulët

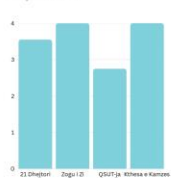
Sa e influencon forma infrastrukturës urbane, nivelin e ndotjes akustike në zonat me trafik të rënduar?

Analiza e pyetësorit

Cilat nga burimet e zhurmes shkaktuar prej trafikut mendoni se kontribuojnë më shumë në nivelin e ndotjes akustike?
97 responses

Sa e vlersori kontributin e trafikut në nivelin e ndotjes akustike?

Si ka ndikuar zhurma prej trafikut në shëndetin tuaj?

Matrica e kriterëve të MCA-së

Kriteri	Shpjegimi	Pikësimi
Distanca e ndërtesave paralel	Të kuptojmë se sa hapësirë ka zhurma e trafikut për të depërtuar në brendësi të lagjes.	0.05
Distanca e ndërtesave përball	Të kuptojmë nëse krijohet efekti jehonë në zonë duke reflektuar zërin nga njëra ndërtesë në tjetrën.	0.05
Gjerësia e karrexhatës	Për të kuptuar sa është hapësira boshe që grimcat e ajrit mund të vibrojnë dhe të prodhojnë tinguj pa praninë e asnjë barriere.	0.05
Gjerësia e trotuarit	Për të dalluar distancën nga barriera e parë akustike që janë pemët buz trotuarit drejt objekteve në vijën e par të ndërtimit.	0.05
Lloji i pemës	Për të kuptuar se cila zonë ka pemën me tipologjinë më të përshtatshme për përthithjen e zhurmave.	0.05
Numri i pemëve	Për të diferencuar kontributin sasior në secilin zonë për sa i përket dendësisë së pemëve	0.05
Niveli mesatar i dB në burim	Për të vlersuar teknikisht ndotjen akustike	0.1
Niveli mesatar i dB pas vijës së parë të ndërtimit	Për të vlersuar ndotjen në brendësi të lagjes	0.05
Niveli mesatar i dB pas vijës së dytë të ndërtimit	Për të vlersuar pozicionimin e objekteve në përhapjen e zhurmave.	0.05
Raporti dB për automjet	Për të vlersuar mesatarisht sa kontribun cdo automjet në nivelin e ndotjes akustike	0.2
Raporti bori për automjet	Për të vlersuar mesatarisht në sa automjete bie boria.	0.2
Perceptimi i banoreve për zhurmen	Për të kuptuar nëse banoret e perceptojnë ndryshe ndikimin e zhurmes në varesi të dizanjit urban.	0.1

Egziston subjektiviteti në pikësimin e pesëshës të secilit kriter. Bazuar në studime të tjera çdo kriter impakton përhapjen e ndotjes akustike, por jo të gjithë kanë të njëjtën rëndësi në të vjetër.

Universiteti Polis
Viti akademik 2024 - 2025
Master i Integruar Shkencor në Planifikim dhe Menaxhim Urban

Udhëheqëse:
Anëtarët e komisionit:
Dr. Fiona Imami
Prof. Dr. Llazar Kumaraku
Dr. Doriana Musaj
Dr. Kejt Dhrami
Dr. Artan Kacani

Kandidat: Kelvi Peti

Si e impakton forma infrastrukturore rrugore, përhapjen e zhurmave shkaktuar prej trafikut në zonat urbane në Tiranë.

Tabela e MCA-së

Dimensionet e zones & bimesia si barriere akustike						
Zonat	Distanca ndërtesave paralele	Distanca ndërtesave perball	Gjerësia e karreshatës	Gjerësia e trotuarit	Lloji i pemëve	Nr. i pemëve
Z1 Dhijetori	5.5m	28 m	22m	2.5 m	Pema e penjës	106
Zogji i Zi	11m	45m	22m	3m	Pema e capëz	104
QSUJ	5m	20m	10m	5m	Pema e Gështenjes	51
Kthesa e Kamzës	22m	74m	15 m	2.5 m	Pema e palmës	18

Monitorimi i zhurmave & përpunimi i të dhënave						
Zonat	Niveli i dB per 7 min	Raporti dB për automjet	Raporti bori për automjet	Niveli i dB pas vijës së parë të ndërtimit	Niveli i dB pas vijës së dytë të ndërtimit	Perceptimi i banorëve mbi ndotjen
Z1 dhijetri	65.5	0.35	62	50.4	48.4	3.55
Zogju i zi	65.1	0.32	99	49.9	46.4	4
Qsuj	64.6	0.63	13	49.8	47.5	2.75
Kthesa e Kamzës	67.8	0.31	36	55.3	51.6	4

Analiza e cdo të dhëne specifike dhe monitorimi në të katërta zonat e marra në studim, u grupuan në tabelën e MCA-multi Criteria Assessment (vlersimi me shume kriterere).

Në bazë të të dhënave të nxjerra studimi vleron prezencën e secilin kriter dhe se sa e lejon ose jo përhapjen e ndotjes akustike në të gjitha zonat.

Vlersimi do jetë me rëndësi progresiv ku vlera me nr. 1 - do të thotë që nuk e lejon fare përhapjen e ndotjes akustike dhe nr. 10- e lejon shumë përhapjen e ndotjes akustike.

Secili vlerim për kriterin dhe zonën përkatëse, shumëzohet me pikët e përcaktuara për peshën e kriterit. Më pas prodhimi i tyre mbledhet me prodhimin e kriterit tjetër.

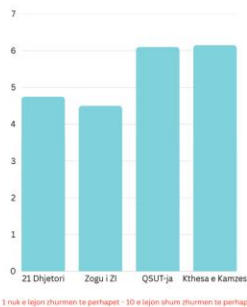
Secila zonë në fund të ekuacionit gjeneron një shifër ose vlerë e cila tregon se cila zonë e lejon më shumë përhapjen e ndotjes akustike.

Vlersimi i kriterve

Vlersimi i kriterve & pikët përkatëse						
Zonat	Distanca ndërtesave paralele	Distanca ndërtesave perball	Gjerësia e karreshatës	Gjerësia e trotuarit	Lloji i pemëve	Nr. i pemëve
Z1 Dhijetori	4	7	8	6	2	3
Zogji i Zi	7	4	8	5	4	3
QSUJ	4	9	4	2	5	7
Kthesa e Kamzës	9	2	6	6	10	9
Pikësimi	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05

Vlersimi i kriterve & pikët përkatëse						
Zonat	Niveli mesatar i ndotjes akustike	Raporti dB për automjet	Raporti bori për automjet	Niveli i dB pas vijës së parë të ndërtimit	Niveli i dB pas vijës së dytë të ndërtimit	Perceptimi i banorëve mbi ndotjen
Z1 dhijetri	7	3	4	5	4	7
Zogju i zi	7	3	1	5	4	10
Qsuj	7	6	9	5	4	4
Kthesa e Kamzës	7	3	6	6	5	10
Pikësimi	0.1	0.2	0.2	0.05	0.05	0.1

Konkluzionet

Kryqezimet:

- Nxisin rënien e borisë.
- Zgjerojnë shtrirjen e trafikut përgjat segmentit
- Krijojne efektin jehone nëpërmjet distancës së objekteve përballë

Rrethrotullimet:

- Nxisin lëvizjen me shpejtësi
- Dizenjuar për fluks më të lartë automjetesh
- Zhurma nuk bllokohet në zonë duke u reflektuar

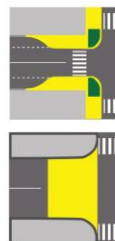
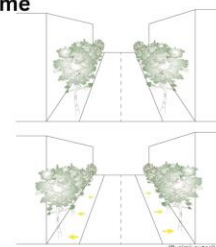
Rekomandime

Ripozicionimi i pemëve pran fasadës:

- ndihmon në reduktimin e ndotjes akustike në vertikaltet.

Marrja e masave për shtimin e prezencës së shpendëve:

- ndihmon në perceptim më të butë ndaj ekspozimit prej zhurmave të trafikut.

Implementimi i strategjive për uljen e shpejtësisë së automjeteve:

- ngushtimi i rrugës në formë hinke teksa i afrohet kryqëzimit
- ngritja e vijave të bardha në nivelin e trotuarit në formë rrampe për automjetet.

Ndihmojnë në reduktimin e zhurmave shkaktuar prej fërkimit të gomave dhe fuqisë motorrike.

Universiteti Polis

Viti akademik 2024 - 2025

Master i Integruar Shkencor në Planifikim dhe Menaxhim Urban

Udhëheqëse:
Anëtarët e komisionit:

Dr. Fiona Imami
Prof. Dr. Lllazar Kumaraku
Dr. Doriana Musaj
Dr. Kejt Dhrami
Dr. Artan Kacani

Kandidat: Kelvi Peti

AKSESUESHMËRIA E INFRASTRUKTURËS URBANE PËR PERSONAT NË KARROCË (PAK) NË TIRANË: ANALIZË KRAHASIMORE NË “BLOKU PARTIZANI” 1975-2025

Studente: Klara ÇELI

Udhëheqës: Dr. Fiona IMAMI

Abstrakt

Zhvillimi urban i Tiranës ka njohur ritme të shpejta pas viteve 1990, duke sjellë ndryshime të thella në strukturën fizike të qytetit dhe në mënyrën se si përdoren hapësirat publike. Kjo rritje e vullshme, e shoqëruar me shtim të popullsisë dhe ndërtim të pakontrolluar, shpesh nuk ka marrë parasysh nevojat e grupeve të caktuara të shoqërisë, siç janë personat me aftësi të kufizuara (PAK). Mungesa e përfshirjes së këtij grupi në planifikimin urban ka sjellë barriera të shumta në jetën e përditshme dhe ka thelluar pabarazitë në aksesin ndaj hapësirës së përbashkët.

Aksesueshmëria e infrastrukturës urbane është një përbërës thelbësor për ndërtimin e qyteteve të qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse. Parime si qasja universale (universal access), dizajni gjithëpërfshirës (inclusive design) dhe lëvizshmëria pa barriera (barrier-free mobility) duhet të jenë pjesë e pandashme e çdo strategjie zhvillimore. Në realitet, mungesa e tyre në planifikim dhe zbatim krijon përjashtim social, zvogëlon cilësinë e jetës dhe e bën qytetin të papërbashkueshëm për kategori të caktuara të popullsisë.

Në këtë kuadër, studimi i aksesueshmërisë në zonën e Bllokut Partizani merr një rëndësi të veçantë. Kjo zonë, e ndërtuar në vitet 1975 si pjesë e modelit të banesave kolektive në periudhën socialiste, ruan ende elemente të kësaj kohe, por është transformuar edhe nga ndërhyrjet spontane të pastranzicionit, që shpesh kanë ndodhur jashtë standardeve të planifikimit. Ndërthurja e infrastrukturës së vjetër me zhvillimet e reja pa vizion të unifikuar krijon sfida të shumta për aksesueshmërinë e personave që përdorin karrocë.

Pavarësisht ekzistencës së ligjeve dhe udhëzimeve teknike që parashikojnë ndërtimin e infrastrukturës për të gjithë, zbatimi i tyre është shpesh i pjesshëm ose mungon. Elementët bazë si rampat funksionale, sinjalistika e përshtatshme, trotualet me gjerësi të mjaftueshme dhe kalimet e sigurta për këmbësorët janë ende të pamjaftueshëm në shumë segmente të qytetit. Kjo gjendje jo vetëm që ndikon drejtpërdrejt në lëvizshmërinë e PAK, por edhe në përfshirjen e tyre në jetën sociale, institucionale dhe profesionale. Ky studim synon të analizojë në mënyrë të thelluar nivelin e aksesueshmërisë në Bllokun Partizani, duke bërë një krahasim ndër

vite dhe me standardet bashkëkohore. Përmes vëzhgimeve në terren dhe analizës hapësinore me ndihmën e sistemit GIS, do të identifikohen zonat problematike, do të vlerësohet përputhshmëria me normat ekzistuese dhe do të sugjerohen ndërhyrje konkrete. Përveç aspektit teknik, ky studim kontribuon edhe në zhvillimin e diskutit mbi qytetin gjithëpërfshirës dhe në orientimin e politikave urbane drejt një qasjeje më sociale, të drejtë dhe të barabartë për të gjithë qytetarët.

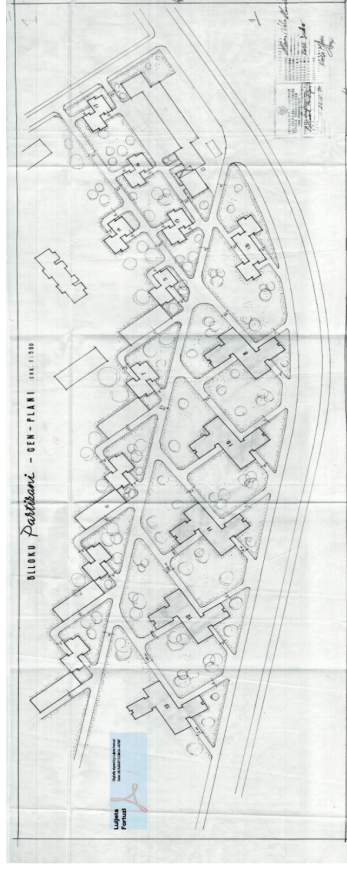
Fjalë kyçe

Zhvillimi urban, aksesueshmëria, personat me aftësi të kufizuara, dizajni gjithëpërfshirës, Blloku Partizani

Referenca

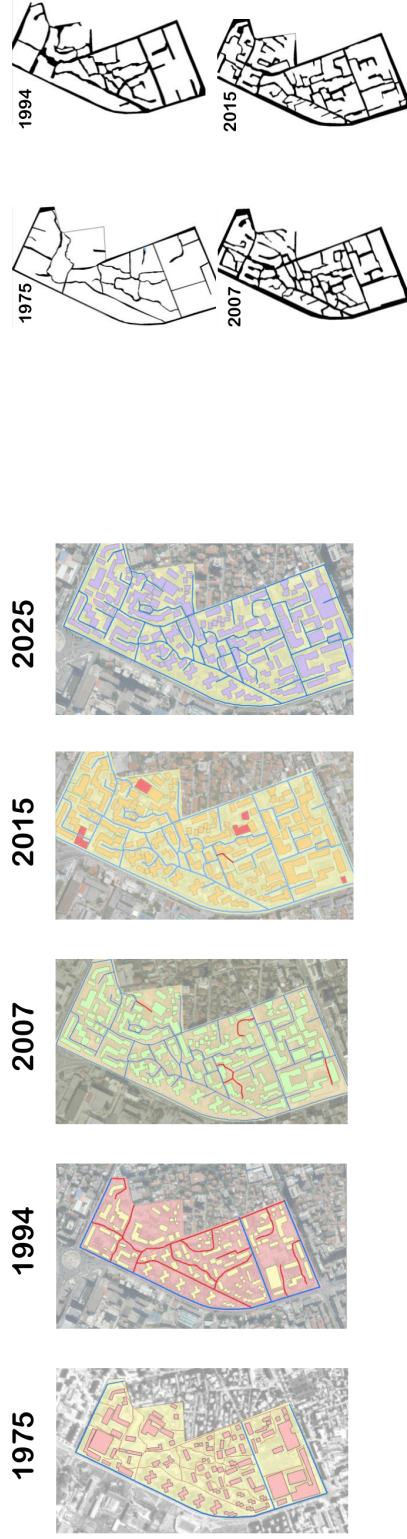
- Basha, V., & Hysa, E. (2019). Urban planning and social inclusion in Tirana: Barriers and opportunities for people with disabilities. *Revista Studime Urbane*, (12).
- City of Copenhagen. (2011). *Accessibility policy for the city of Copenhagen 2011–2015*. Technical and Environmental Administration. <https://international.kk.dk/>
- European Commission. (2010). *European disability strategy 2010–2020: A renewed commitment to a barrier-free Europe*. Brussels.
- Gehl, J. (2010). *Cities for people*. Island Press.
- Imrie, R., & Hall, P. (2001). *Inclusive design: Designing and developing accessible environments*. Taylor & Francis.
- Ministry of Health and Social Protection (Albania). (2014). *Ligji Nr. 93/2014 për përfshirjen dhe aksesueshmërinë për personat me aftësi të kufizuara*.
- Talen, E. (2012). *City rules: How regulations affect urban form*. Island Press.
- UN-Habitat. (2016). *Urbanization and development: Emerging futures. World Cities Report 2016*. Nairobi: UN-Habitat.

SFONDI HISTORIK “BLOKU PARTIZANI” 01

Sistemimi I “Blloku Partizani” 1970 (Arkivi Qëndror Teknik I Ndërtimit)

Blloku Partizani është ndërtuar rreth viteve 1968–1972 si pjesë e politikave të strehimit kolektiv të periudhës socialiste, me objektivin për të strehuar punonjësit të administratës dhe fabrikave në kushte të standardizuara. Dizajni i tij pasqyron racionalitetin funksional, por nuk parashikonte nevojat e grupeve të ndryshme, veçanërisht personave me aftësi të kufizuara. Me kalimin e viteve '90, zona u përball me ndërhyrje të pakontrolluara dhe informalitet, duke thelluar më tej problemet infrastrukturore dhe duke krijuar barriera të shumta për përdoruesit e karrocave.

Universiteti Polis
2024 - 2025

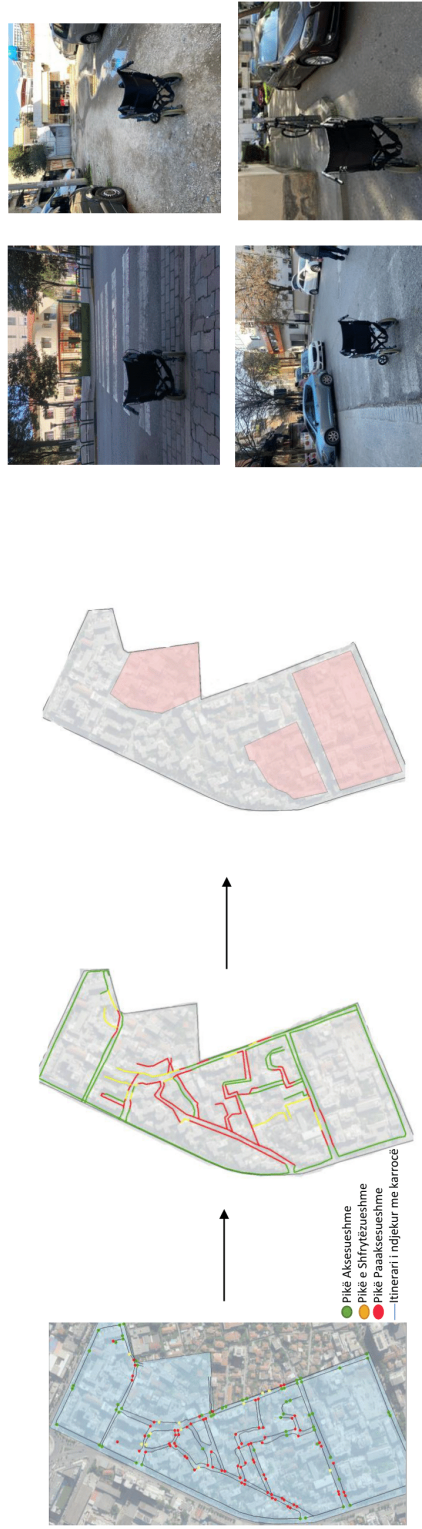
Master I Integruar Planifikim dhe Menaxhim Urban

Kandidate: Klara Çeli

Udhëheqësi i temës së diplomës:
Anëtarët e komisionit:

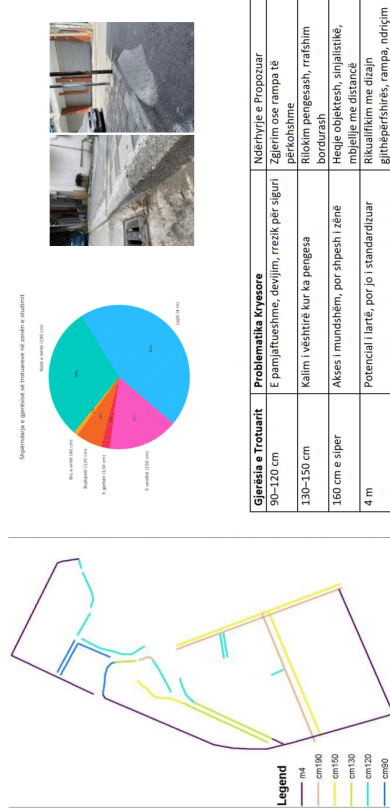
Dr. Fiona Imami
Prof. Asoc Dr. Llazar Kumoraku
Dr. Doriana Musaj
Dr. Kejt Dhrami

PËRJASHTIMI I (PAK) NGA HAPËSIRA URBANE 02

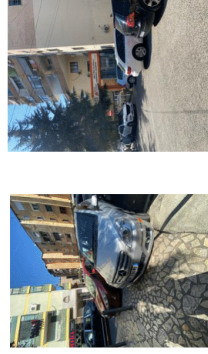

Ky vizualizim ndihmon në kuptimin e rrjetit të ndërprerë të lëvizshmërisë, duke theksuar se pavarësisht disa seksioneve të aksesueshme, mungon një rrjet i vazhdueshëm e gjithëpërfshirës, çka i përjashton përdoruesit e karrrocës nga një qarkullim i sigurt dhe dinjtoz në hapësirën publike.

Gjerësia e Trotuareve

Problematika	Zgjidhja e Propozuar	Përfundimi
Mungesë rampash	Rampë së 8%	Qasje pa ndihmë
Bordura të larta	Ujë bordurash, cut-curbs	Kalimi i sigurt
Objekte në trotuar	Rilokim objekteve	Rrugë e lirë për karrrocë
Rrënjë pemësh	Specie të përmbajtshme, ahtimi i rrënjëve	Superfaqe të paëndimtuara
Mungesë signalistikë	Signalistikë standarde	Orientim i lehtësuar
Superfaqe të ëmëtuara	Riparimi i njëtrajtshëm	Lëvizje e rehatshme
Ndriçim i dobët	Ndriçues LED	Sigur gjatë natës
Parkim mbi trotuar	Barriera fizike, ndalim	Parrindalim pengesat
Mungesë stolash	Stola sipas standardit	Mobilitete për pushim

Universiteti Poliss
2024 - 2025

Master I Integruar Planifikim dhe Menaxhim Urban

Kandidate: Klara Çeli

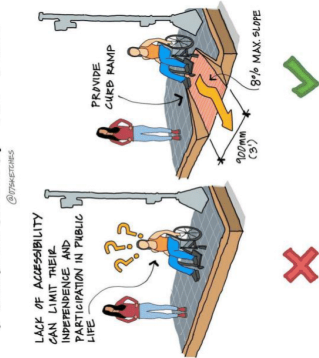
Udhëheqësi i temës së diplomës:
Anëtarët e komisionit:

Dr. Fiona Imami
Prof. Asoc Dr. Ljazar Kumaraku
Dr. Doriana Musaj
Dr. Kejt Dhrami

KATALOGU I ZGJIDHJEVE

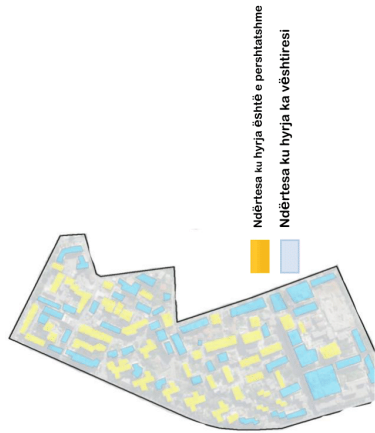
03

ACCESSIBILITY FOR ALL

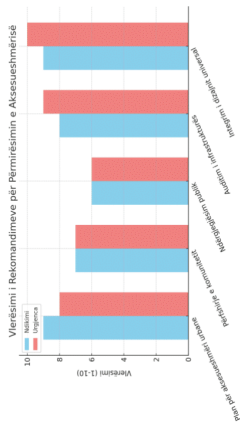
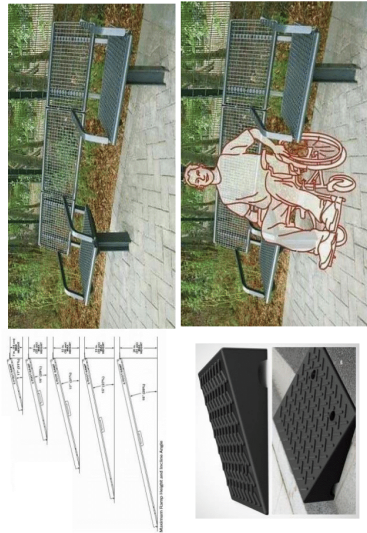
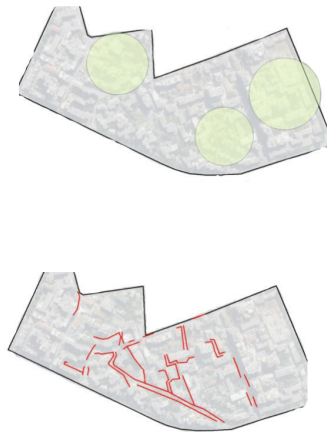
Kriteri	Rëndësia	Ndëkimi për PAK
Gjerësia e trotuarit	Lejon qarkullim të sigurt me karrocë apo ndihmë lëvizjeje	Lëvizje e lire dhe pa pengesa
Poroziteti i sipërfaqes	Niveli i thithshjes së ujit dhe komoditeti i ecjes	Vështirësi në lëvizje për karrocë; rrezik i situar për rrëzim
Rrëshqitshmëria	Siguri në ecje gjatë mottit me lagështi	Zvogëlon rrezikun e rrëzimit
Cilësia e sipërfaqes	Dëmtime, gropa, pllakë të rregullta	Lëvizje jo e rehatshme dhe e rrezikshme
Rampat / Pjerrësia	Përcakton mundësinë për të hyrë në nivele të ndryshme	Qasje pa ndihmë e jashtme
Ndriçimi	Ndihmon në perceptimin e hapësirës gjatë natës	Siguri dhe orientim
Barrierat / pengesat	Objekte që bllokojnë rrugën (poste, makina, reklama)	Pamundësojnë qasjen ose kërkojnë devjim

HYRJET E PALLATEVE

Në këtë panel paraqiten disa nga zgjidhjet më të përshtatshme për rritjen e aksesueshmërisë në zonat problematike të identifikuar në terren. Qasja e ndjekur synon ndërhyrje të thjeshta, funksionale dhe të zbatueshme që mund të përmirësojnë ndjeshëm cilësinë e lëvizjes për personat që përdorin karrocë.

Rrugë dhe zona për ndërhyrje

FËMIJËT DHE HAPËSIRA PUBLIKE: ROLI I STRUKTURËS URBANE NË SIGURINË, LËVIZJEN DHE LOJËN NË ZONAT E BANIMIT NË TIRANË

Studente: Sindi DOCE

Udhëheqës: Dr. Dorian MUSAJ

Abstrakt

Zhvillimi i shpejtë urban dhe lëvizjet demografike po transformojnë gjithnjë e më tepër mjedisin urban, si nga ana fizike, ashtu edhe në dinamikat sociale. Zonat e banimit akomodojnë një numër të lartë fëmijësh, të cilët përdorin hapësirat e përbashkëta për të kaluar kohë me njëri-tjetrin, për të luajtur dhe për aktivitetet e tyre të përditshme. Por, ritmi i shpejtë i zhvillimit duket se po i "shtyn" fëmijët nga hapësira publike dhe ato nuk po mbështesin si duhet nevojat e tyre. Ky studim fokusohet në analizimin e hapësirave publike në zonat e banimit, për të kuptuar perceptimet e sigurisë dhe se si mund të ripërshtaten ato për të nxitur gjithëpërfshirjen e fëmijëve, si qytetarë me të drejta të plota kundrejt hapësirës urbane. Metodologjia ndërthur tre këndvështrime mbi hapësirën publike: ai i kërkuesit, prindërve dhe fëmijëve. Metodot e përdorura përfshijnë pyetësorë të strukturuar me prindërit, filmime nga perspektiva e fëmijëve dhe intervista të hapura me ta, si dhe vëzhgime në terren bazuar në teoritë e Jan Gehl dhe Jane Jacobs. Përmes pyetësorëve u përgjodhën dhe rastet studimore - një zonë banimi brenda Njësisë Administrative 7 dhe një zonë banimi në Njësinë 14 në Tiranë - në të cilat u aplikuan metodat e tjera. Të dhënat e mbledhura u analizuan për të nxjerrë në pah atributet që i bëjnë hapësirat miqësore për fëmijët dhe se si mund të ripërshtaten hapësira për të mbështetur zhvillimin dhe lojën e pavarur të fëmijëve. Rezultatet e hulumtimit identifikuan pesë attribute të hapësirave publike që mbështesin përfshirjen e fëmijëve: 1) skajet aktive dhe ndërveprimi vizual; 2) fushëpamja dhe vazhdimësia e lëvizjes; 3) forma urbane me xhepa, oborre dhe hapësira të ndërmjetme; 4) ndërthurja e aktiviteteve të prindërve me lojën e fëmijëve; dhe 5) shumëllojshmëria e elementëve në hapësirë. Këto karakteristika ndikojnë drejtpërdrejt ndjesinë e sigurisë, lëvizjen e pavarur dhe lojën krijuese të fëmijëve. Hulumtimi argumenton se planifikimi urban që merr parasysh përmasat trupore, perspektivën e fëmijëve dhe krijimtarinë e tyre, mund t'i bëjë hapësirat publike më gjithëpërfshirëse për të gjithë përdoruesit. Rekomandimet e dhëna përfshijnë ndërhyrje konkrete që lidhen me formën urbane, materialet e përdorura dhe nxitjen e hapësirave me përdorim të përzier, për të nxitur krijimin e hapësirave

fleksibël dhe të hapura për interpretim në mes të jetës së përbashkët komunitare. Në këtë mënyrë, hapësira publike kthehet në një mjedis ku fëmijët nuk janë vetëm spektatorë, por pjesëmarrës të drejtpërdrejtë të jetës urbane.

Fjalë kyçe

Fëmijët, hapësira publike, siguria, lëvizja e pavarur, loja e pastrukturuar, planifikimi gjithëpërfshirës, Tirana

Referenca

- Egli, V., Villanueva, K., Donnellan, N., Mackay, L., Forsyth, E., Zinn, C., ... Smith, M. (2019). Understanding children's neighbourhood destinations: Presenting the Kids-PoND framework. *Children's Geographies*, 18(4), 420–434. <https://doi.org/10.1080/14733285.2019.1646889>
- Franck, K., & Stevens, Q. (2006). *Loose space: Possibility and diversity in urban life*. Routledge.
- Frost, J. L. (1992). *Play and playscapes*. Delmar Publishers.
- Gehl, J. (2010). *Cities for people*. Island Press.
- Gibson, J. J. (1979). *The ecological approach to visual perception*. Houghton Mifflin.
- Heft, H. (1988). Affordances of children's environments: A functional approach to environmental description. *Children's Environments Quarterly*, 6, 29–37.
- Jacobs, J. (1961). *The death and life of great American cities*. Vintage Books.
- Nicholson, S. (1971). How not to cheat children: The theory of loose parts. *Landscape Architecture*, 62(1), 30–34.
- Oldenburg, R. (1999). *The great good place: Cafes, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community*. Da Capo Press.
- Ward, C. (1978). *The child in the city*. Architectural Press.

FËMIJËT DHE HAPËSIRA PUBLIKE:

ROLI I STRUKTURËS URBANE NË SIGURINË, LËVIZJEN DHE LOJËN NË ZONAT E BANIMIT NË TIRANË

Nxitësit e hulmtimit

- Presioni i urbanizimit dhe teknologjisë mbi aktivitetin e fëmijëve në zonat e banimit
- "Hapësira për fëmijët", e perceptuar vetëm si "këndi i lojërave"
- Siguria e fëmijëve në hapësira publike - fizike dhe sociale

Qëllimi

Të kuptohet dimensionin i dyfishtë i dilemës së hapësirës, ku, nga njëra anë, ekziston rreziku i aventurës që shoqëron lojën dhe nga ana tjetër, synohet që hapësira të perceptohet si e sigurt nga fëmijët.

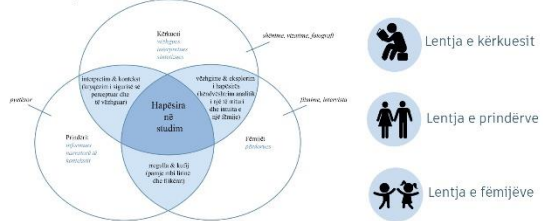
Hipoteza/"statement"

Nëse hapësirat publike rripërshatën për të mbështetur lëvizjen e sigurtë dhe aktivitetin e fëmijëve, atëherë ato do të nxisin gjithëpërfshirje dhe ndërveprim.

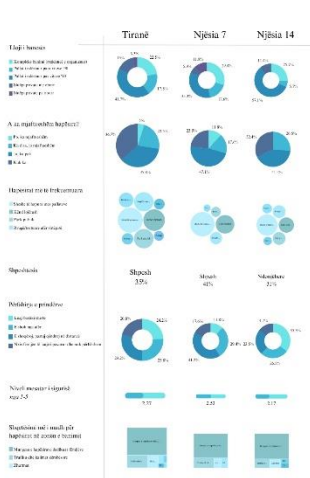
lëvizja e pavarur - nxitja e lojës - mundësi për të qenë krijues

Metodologjia

ndërthur metodat cilësore dhe pjesërisht sasore nga perspektiva e tre lenteve të ndryshme dhe i kryqëzojnë ato për t'i vlerësuar sipas koncepteve teorike të planifikimit.

"Unë nuk dua një Qytet Fëmijërie. Dua një qytet ku fëmijët jetojnë në të njëjtën botë si unë." (Ward, 1978, fq.179)

METODA 1 Pyetësi i prindërve

Më pak se 20% e prindërve i lejojnë fëmijët të luajnë në mënyrë të pavarur

Mbi 50% shprehën se ka pak hapësira të përshtatshme për lojë

Perceptimi i sigurisë është mjaft i ulët. Megjithatë, vëzhgimet në terren treguan një nivel të lartë aktiviteti. Lëvizja e fëmijëve ishte më e lartë në zona ku ka fushëpamje, itinerare të qarta dhe ndërveprim me të rriturit.

"Të rriturit i ndalojnë fëmijët të luajnë edhe pse është hapësira rekreative, sepse kanë dëshirë të luajnë dominon; ose të jenë të qetë kur gratë bisedojnë me njëra-tjetrën në stolat e parkut, ose nuk i lejojnë sepse prishin gjelbërimin e parkut."

-shqetësimin i një prindi

Rastet studimore

- Kriteret e përzgjedhjes:
1. Numër i lartë i përgjigjeve në pyetësor.
 2. Strukturë shoqërore e ngjashme (familje me fëmijë).
 3. Përdorim intensiv i hapësirës publike nga fëmijët.
 4. Projekte urbane të realizuara në periudha të ndryshme kohore.
 5. Afërsia gjeografike për të mundësuar vëzhgime sistematike.

Për secilin zonë u analizuan 4 kuadrat me karakteristika të ngjashme urbane, si afërsia me rrugën kryesore të lëvizjes (Rr. e Kavajës në Njësinë 7 dhe Rr. Tom Plezha në Njësinë 14), tipologjitë e banesave dhe praninë e të paktën një këndi lojërash për fëmijë në brendësi të bllokut të banimit.

FËMIJËT DHE HAPËSIRA PUBLIKE:

ROLI I STRUKTURËS URBANE NË SIGURINË, LËVIZJEN DHE LOJËN NË ZONAT E BANIMIT NË TIRANË

METODA 2 Vëzhgimet në terren

Kuadri i vlerësimit:

1. trotuari si strukturë fizike - mobilimi urban, ndriçimi, sinjalistika, barrierat ndarëse nga rruga dhe kalimet e rrugës. Në Kodin Rrugor të Republikës së Shqipërisë (1998), standardi i përcaktuar për trotuarin është gjerësia 2 m.
2. lëvizja në trotuar dhe hapësirat këmbësore - barrierat arkitektonike, këndet e shikimit dhe pikat e verbra, orientimi, rrjedhshmëria dhe vazhdimësia e lëvizjes.

3. skajet e hapësirës publike - sipas Gehl (2010) fasadat kategorizohen në bazë të aktivitetit (shumëllojshmëri e funksioneve, numri i dyerve, njësi pasive, relievi i fasadës, vertikalleti i fasadës, numri i detajeve): A - aktive, B - miqësore, C - e perzier, D - e mërzitshme, E - joaktive.
4. loja e lirë dhe përjetimi i hapësirës - prezenca e fëmijëve në hapësirën publike - ku, kur ndodh dhe cilat janë të përfshirë?, loji i lojës dhe elementet urbane të cilat përfshihen në lojë.

Rezultate në Njësinë 7

Në përgjithësi, trotuarët ishin të ngushtë dhe shpesh të zënë nga makina apo kioska, përjashto kuadratin B ku ndodhet shkolla 9-vjeçare, zone e ndërhyrë për fëmijët.

Në kuadratin A, ndërtimet e dendura, distancat e vogla dhe makinat e parkuara masivisht bllokojnë fushëpamjen; ndërsa në kuadratin D hapësirat janë më të mëdha dhe ndërtesat e vendosura në kënde krijojnë tranzicion më të qartë dhe fushëpamje më të mirë. Kuadrati që plotësonin më tepër kritere nga vëzhgimet në terren: kuadrati B (i kufizuar në kohë) dhe D (në çdo kohë).

Baletti i rrugës ndodh në shumicën e kuadrateve, por është i kufizuar në kohë në disa prej tyre, si p.sh. në zonën e shkollës, që është aktive paradite dhe e qetë pasdite.

Fushat sportive në kuadratin A janë të rrethuara me gardh dhe hapen vetëm në raste të veçanta, ndërsa oborri i shkollës në kuadratin B përdoret nga fëmijët vetëm kur lejojnë nga roja. Aktiviteti është i vazhdueshëm në kuadratin C dhe D, kryesisht nga fëmijët e arsimit të ulët, me kulm të aktivitetit në kuadratin D. Në kompleksin Magnet, fëmijët përdorin pjerrësinë e terrenit për biçikleta, skateboard dhe patina, si dhe luajnë me elemente natyrore si gurë apo trunje pemësh.

Hapësira e kuadratin D të Njësisë 7 rezultoi më e frekuentuara dhe me nivelin më të lartë të aktivitetit nga fëmijët.

- Në zonë ndodhet një kënd lojërash për fëmijë.
- Ndërtesat ndodhen midis gjetbërimit dhe fëmijët luajnë në të.
- Zona ofron fushëpamje, rrethohet nga "sytë mbi rrugë" dhe ndodhet pranë aktiviteteve të prindërve apo gjyshërve.
- Drejtimit e lëvizjes janë organike dhe të lirshme.
- Shtigjet e shtruarra janë të pjerrëta dhe përdoren për rrethkijtje.
- Mundësohet shumëllojshmëri veprimesh për të luajtur dhe për të qenë krijues me elementët urban.
- Fëmijët luajnë me elementë si gur i madh, disa trunje pemësh, stola etj.
- Fotografitë janë bërë nga pika që mbulojnë gjithë hapësirën në formë sekuençash.

Universiteti Politeknik
Viti akademik 2024-2025

Master i Integruar Shkencor në Planifikim dhe Menaxhim Urban

Udhëheqëse:
Anëtarët e komisionit:

Dr. Dorianë Musaj
Prof. Asoc. Dr. Ltlazar Kumaraku
Dr. Fiona Imami
Dr. Kejt Dhrami
Dr. Artan Kacani

Kandidate: Sindi Doce

02

FËMIJËT DHE HAPËSIRA PUBLIKE:

ROLI I STRUKTURËS URBANE NË SIGURINË, LËVIZJEN DHE LOJËN NË ZONAT E BANIMIT NË TIRANË

METODA 2 Vëzhgimet në terren

Vendpushimet, sipas madhësisë

Fasadat aktive & prezenca e fëmijëve

Baleti i rrugës

Fushëpamja nga disa pika

Lloji i lëvizjes sipas formës urbane

Aksesueshmëria e hapësirës

'Single-use' vs. 'mixed-use'

Hapësirat e gjelbra

NJËSIA 14

a

Skajet aktive dhe ndërveprimi vizual
Fasadat me hyrje, ballkone dhe dritare të hapura drejt rrugës rrisin sigurinë dhe nxisin praninë e fëmijëve në hapësirat publike.

b

Fushëpamje dhe vazhdimësi e lëvizjes
Hapësirat pa pengesa vizuale u mundësojnë fëmijëve orientim dhe lëvizje të lirë, duke krijuar rrugë intuitive dhe të sigurta.

c

Forma urbane me xhepa, oborre dhe hapësira të ndërmjetme
Xhepat dhe oborret gjysmë-privatë krijojnë ndësi sigurie dhe intimiteti që inkurajojnë qëndrimin dhe lojë të fëmijëve.

d

Ndërthurja e aktiviteteve të prindërve me lojë të fëmijëve
Aferia me aktiviteteve të rriturve ofron mbikëqyrje natyrale dhe i lejon fëmijët të luajnë lirshëm pranë tyre.

e

Shumëllojshmëri elementesh në hapësirë
Fëmijët e përdorin hapësirën në mënyrë krijuese duke e përshtatur për lojë edhe në vende të papercaktuara, gjë që tregon rëndësinë e hapësirave të çlirëta dhe fleksibile.

Rezultate në Njësinë 14

Fëmijët janë të pranishëm vazhdimisht dhe në çdo hapësirë, pa kufizime në akses. Aktiviteti shpërndahe në mënyrë më të njëjtrajtshme në të gjithë zonën, duke kaluar nga kuadrati A drejt kuadrati D me renditjen: B, B, A dhe C. Në kuadratin C, i cili plotëson pjesën më të madhe të kriterëve gjatë vëzhgimeve me aktivitet në çdo kohë, këndi i madh i lojërave përdoret nga fëmijët të të gjitha grupmoshave, që nga ata të vegjllit me prindërit, deri të adoleshentët që luajnë basketboll apo qëndrojnë në qoshë.

Fushëpamja ndryshon nga një pikë në tjetrën, për shkak të distancave mes ndërtesave dhe konfigurimit të blloqeve. Ndërtimet janë të vendosura brenda një rrjeti ortogonal dhe krijojnë oborre të mbyllura në çdo kuadrat; fushëpamja është më e mirë brenda këtyre oborreve, ndërsa cepat dhe kryqëzimet mes blloqeve paraqesin më shumë probleme.

Fëmijët improvizojnë me elemente urbane si vazot nëpër sheshe, të cilat shndërrohen në porta për futboll, ndërsa vajzat përdorin biçikletat në shtigjet rreth shesheve.

Gjatë vëzhgimeve u konstatua se vajzat dhe djemtë luajnë në hapësira të ndryshme – vajzat në zona më të mbyllura, si në tunelet e pallateve.

Dy kuadrat (D në Njësinë 7 dhe C në Njësinë 14) janë si negativ i njëra-tjetres nga kompozimi i hapësirës së gjelbrë me atë të ndërtuar, por kanë të njëjtin nivel aktiviteti.

Hapësira e kuadrati C të Njësisë 14 rezultoi më e frekuentuara dhe me nivelin më të lartë të aktivitetit nga fëmijët.

- Zona është këndi më i madh i lojërave në bllokun e banimit (pjesë e projektit të këndeve të lojërave në 2015).
- Këndi i gjelbër rrethohet nga rrugët dhe sheshet e shtruara me beton.
- Zona ofron fushëpamje, rrethohet nga "sytë mbi rrugë", ndodhet pranë aktiviteteve të prindërve apo gjyshërve.
- Fëmijët luajnë me elemente si gurë, trarë, lodrat e këndeve të lojërave dhe kosh basketbolli.
- Mundëson shumëllojshmëri veprimesh të luajtur dhe për të qenë krijues me elementët urban.
- Pikat nga të cilat janë bërë fotografitë mbulojnë të gjithë hapësirën në formë sekuenca.

Përfundime nga vëzhgimet

- Vendet e pushimit janë të pranishme, por përdorimi i tyre është më i lartë aty ku ka aktivitet dhe njëzë të pranishëm.**
- Elementët e mobilimit urban (peme, shtylla, ndriçim) shpesh zënë trotuarët dhe bëhen pengesë për lëvizjen e lirë.**
- Trotuarët shpesh bllokohen nga kioska apo makinat, çka ndikon në sigurinë e kalimeve rrugore dhe krijon pika të verbra.**
- Lëvizja është e ndërprerë; njerëzit shpesh ecin në rrugë për shkak se lëvizja është e vazhdueshme dhe fushëpamja më e mirë.**
- Tipologjia e banesave ndikon në aktivizimin e hapësirës: ndërtesat shumëfamiljare krijojnë më tepër hapësira të përbashkëta me përdorim miks.**
- Loja e pastrukturuar ndodh në të dyja zonat; fëmijët përshtasin elementët urbanë për të luajtur, edhe në mungesë të lodrave të posaçme.**
- Aktiviteti i lartë në hapësirat mikse, afër fasadave aktive dhe kafeneve, ku ndodhen dhe prindërit, krahasuar me këndet e lojërave apo fushat e mbyllura, që kanë funksion vetëm për fëmijët.**
- Fëmijët më të rritur preferojnë hapësira të mënjësore private; ndërsa të vegjllit përdorin më shpesh lodrat e këndeve të lojërave, nën shoqërinë e të rriturve.**

FËMIJËT DHE HAPËSIRA PUBLIKE:

ROLI I STRUKTURËS URBANE NË SIGURINË, LËVIZJEN DHE LOJËN NË ZONAT E BANIMIT NË TIRANË

METODA 3 Filmimet e fëmijëve

Metoda e tretë analizi perceptimin vizual të hapësirës nga fëmijët përmes një këndi shikimi të përshtatur me lartësinë e tyre, duke theksuar rëndësinë e elementëve si fushëpamja dhe barrierat fizike. Filmimet me kamerën GoPro u realizuan nga dy fëmijë (një 14-vjeçar dhe një 10-vjeçar) që lëvizën lirshëm në zonat e studimit. Të dhënat u analizuan përmes fotografive të shkëputura nga filmimet për të kuptuar trajektoret dhe përjetimin e hapësirës nga vetë fëmijët, si dhe intervistat e shkurtra pas filmimeve me ta për të kuptuar më tepër përjetimet e tyre.

Rezultate

Lëvizja e fëmijëve në hapësirën publike

Lëvizja spontane e fëmijëve ndjek trajektoret të paparashikueshme, të ndikuara nga elementët e mjedisit që u tërheqin vëmendjen, si shkallët, elementët ndarës apo objektet e hedhura në tokë (ilustruar dhe në fotografite e filmimit të fëmijës 3-vjeçar). Fëmijët më të rritur përshkojnë distanca më të gjata dhe ndjekin rrugë më të qarta, ndërsa fëmijët më të vegjël kanë më shumë devijime dhe ndalesa gjatë lëvizjes.

Në zonat e studimit...

Në Njësinë 7 u vu re se itinerari ishte më linear për shkak të billoqeve të mëdha të pashmangshme që detyronin qarkullimin rreth tyre. Pengesa të ndryshme në trotuar, si trarë, pusetat, kondicionerët dhe makinat e parkuara, detyruan fëmijët të kalonin në rrugë në të dyja njësitë. Pamja e kufizuar dhe pikat e verbra ndikonin në vendimin e fëmijëve për të zjedhur lëvizjen në rrugë, për të fituar kontroll vizual mbi hapësirën. Tuneliet ndërmjet ndërtesave rezultuan të ishin zona me fushëpamje të mirë dhe kalueshmëri më të lartë për fëmijët.

Intervistat e hapura

Në të dyja zonat ka patur raste kur vendosja e elementëve fizikë (vazo të mëdha) u përdor për të ndaluar lojën e fëmijëve, për shkak të shqetësimit nga zhurma. Këto veprime përjashtuesisht tregojnë për një tension mes përdorimit të hapësirës publike nga fëmijët dhe pritsshmëritë të të rriturve mbi rendin dhe qetësinë në zonat e përbashkëta.

Fëmija 3-vjeçar
Në ndarjen e trotuarit me korsinë e ciklistëve, fëmija eci mbi të si të ishte një tra i drejtë dhe më pas bëri të njëjtën gjë mbi korsizën që rrethon trungun e pemës. Gjatë ecjes, një kapak i madh i kuq i hedhur në tokë i tërhoqi vëmendjen dhe eci drejt tij për ta filmuar pak para se të mbërrinte në destinacion.

"Po sikur të kishit një rrëshkitëse që unë të shkoja poshtë?" (për të zbritur disa shkallë pranë sheshit pa i mbajtur dikush dorën apo pa e mbajtur në krahe, duke dashur të ecë vetë).

"Jo, unë kaloj këtu!" (kritikon/ mëson të rriturin pasi nuk përdori rampën për të zbritur poshtë)

Filmi i fëmijës 3-vjeçar, video

Përfundime të studimit

Studimi synoi të eksplorojë marrëdhënien mes perceptimit të sigurisë dhe mënyrës se si fëmijët përjetojnë dhe përdorin hapësirat publike në zonat e banimit urban. Në fokus u vendos koncepti i sigurisë, lidhur me dimensionin hapësiror dhe social, nisur nga ideja se fëmijët janë qytetarë aktivë të së tashmes që përdorin dhe kuptojnë hapësirën në mënyrën e tyre.

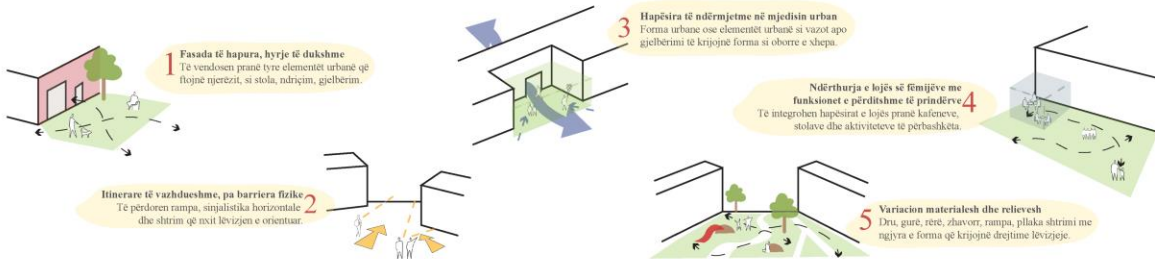
Përmes pyetësorit me prindërit, vëzhgimeve në terren dhe filmimeve nga perspektiva e fëmijëve, u analizuan dy lagje të Tiranës: Njësia 7 dhe Njësia 14. Rezultatet tregojnë se përfshirja e fëmijëve është më e lartë në hapësira ku:

- Ka ndërveprim vizual dhe social, përmes ndërtesave me sy mbi rrugë.
- Ka fushëpamje, pa barrierat si makina të parkuara apo kthesa të papritura.
- Forma urbane ofron ororre dhe hapësira ndërmjetëse, të mbrojtura por të dukshme.
- Loja ndodh aty ku ka jetë urbane dhe prani të të rriturve, jo vetëm në këndet e dedikuara.
- Elementët urbanë janë të hapur për interpretim, duke nxitur krijimtari dhe lojë të pastrukturuara.

Kështu, u vërtetua se struktura urbane ndikon në ndjesinë e përkatesisë dhe lirinë e lëvizjes së fëmijëve. Konceptet si dimensionin njerëzor, hapësirat e çlira, vendet e treta dhe mundësitë e veprimt mund të lexohen nga "sytë e fëmijëve" për të ndërtuar hapësira publike më gjithëpërfshirëse. Studimi përforcon idenë se siguria fizike dhe dizajni fleksibël i hapësirave ndikojnë drejtpërdrejt në rritjen e përfshirjes së fëmijëve.

Si përfundim, planifikimi urban nuk mund të jetë vërtet i dimensionit njerëzor nëse nuk fillon nga përdoruesit më vulnerabël të hapësirës publike. Nëse ayteti është më i mirë për fëmijët, atëherë është më i mirë për të gjithë.

Rekomandime

MENAXHIM MJEDISOR URBAN

Departamenti i Planifikimit dhe Mjedisit

2024-2025

MENAXHIM MJEDISOR

URBAN 2024-2025

Lista e tezave të studentëve

ROLI I EKOETIKETAVE NË PËRMIRËSIMIN E RIKIKLIMIT TË PRODUKTEVE NË SHQIPËRI Afërdita RAMKU	43
VLERËSIMI I EFIKASITETIT TË MEKANIZMAVE LIGJORË TË MENAXHIMIT DHE MBROJTJES SË ZONA VE TË MBROJTURA NË SHQIPËRI. RASTI I PEIZAZHIT TË MBROJTUR PISHË PORO – NARTË DHE NDIKIMI I INVESTIMEVE STRATEGJIKE Besmir HYSA	45
MENAXHIMI I INTEGRUAR I UJIT NË RESORTET TURSITIKE NË JUGUN E SHQIPËRISË Denis MANOKU	48
ZHVILLIMET E REJA URBANE NË PERIFERINË E TIRANËS DHE IMPAKTET NË MJEDIS , RASTI STUDIMOR “KODRA E DIELLIT” Dritan PINARI	50
RIKUPERIMI EKOLOGJIK DHE MJEDISOR I LANDFILLËVE TË MBYLLURA. RASTI I QYTETEVE VLORË DHE ORIKUM Eleonora ZENELAJ	52
DINAMIKA E POPULLATAVE TË SHPENDËVE UJORË DHE MENAXHIMI I BIODIVERSITETIT NË REZERVATIN NATYROR KUNE–VAIN Esmeralda PALOKA	54
VLERËSIMI I NDIKIMIT TË FORMËS URBANE NË CILËSINË E AJRIT: RASTI STUDIMOR I LAGJES ISH-FUSHA E AVIACIONIT (NJËSIA STRUKTURET TR404) Greta SHEHU	56
IMPAKTET MJEDISORE NË TOKAT BUJQËSORE NË NJËSINË ADMINISTRATIVE TË NOVOSELËS, VLORË Hajdi DURA	58
TË DHËNAT PARAPRAKE PËR BIODIVERSITETIN URBAN NË QYTETIN E TIRANËS DHE AVIFAUNA NË PARKUN E MADH TË LIQENIT ARTIFICIAL Henri KALEMASI	60
ISHUJT E NXEHTËSISË URBANE NË TIRANË, SHQIPËRI: ANALIZË DHE ZGJIDHJE TË MUNDSHME Hiselda LESKAJ	62
NDOTJA E TOKËS NGA ARSENIKU PËRRETH UZINËS SË PLEHRAVE AZOTIKE FIER Klejda TAHIRAJ	65

PROPOZIMI I INSTALIMIT TË PAISJEVE INTELEGJENTE DIELLORE NË PARKUN KOMBËTAR DIVJAKË-KARAVASTA Mërgim KALOSHI	67
ZBATIMI I DIREKTIVËS SË HABITATEVE (92/43/EEC) DHE INTEGRIMI NË LEGJISLACIONIN SHQIPTAR. RAST STUDIMOR – KOMPLEKSI NATYROR “KARABURUN-LLOGORA” Tatjana MËHILLI	69
PARQET FOTOVOLTAIKE NË ZONËN KARAVASTA-SEMAN, NDIKIMET DHE MASAT INOVATIVE PËR MBROJTJEN E BIODIVERSITETIT Vilma TËRPLLARI	71
VLERËSIMI I CILËSISË SË UJERAVE TË LUMIT SHKUMBIN Xheni KURTI	73
POTENCIALET E ZHVILLIMIT TË TURIZMIT RURAL NË BASHKINË GRAMSH HARTIMI I NJË MODELI TË INTEGRUAR PËR NJËSITË ADMINISTRATIVE NË LUGINËN E VËRÇËS Zamira TARKO	75

ROLI I EKOETIKETAVE NË PËRMIRËSIMIN E RICIKLIMIT TË PRODUKTEVE NË SHQIPËRI

Studente: Afërdita RAMKU

Udhëheqës: Dr. Kledja CANAJ

Abstrakt

Ky studim trajton ndikimin e ekoetiketit në promovimin e konsumit dhe prodhimit të qëndrueshëm në Shqipëri, përmes një qasjeje të integruar që përfshin analizën e perceptimeve dhe sjelljeve të konsumatorëve, si dhe praktikave të ndërmarra nga bizneset. Qëllimi i kërkimit është të vlerësojë nivelin e njohjes, gatishmërinë për të paguar për produkte të certifikuar ekologjikisht dhe sfidat që lidhen me aplikimin e ekoetiketit në kontekstin shqiptar. Metodologjia e përdorur bazohet në një qasje sasiore dhe cilësore, përmes dy anketave të strukturuar të shpërndara elektronikisht përmes platformës Google Forms. Në total, u përfshinë 267 konsumatorë dhe 82 biznese. Të dhënat u analizuan përmes metodave statistikore si testi Chi-katrore (χ^2) dhe analiza e regresionit, me qëllim identifikimin e lidhjeve ndërmjet variablave demografikë dhe qëndrimeve ndaj ekoetiketit.

Rezultatet tregojnë se 61.05% e konsumatorëve janë të njohur me ekoetiketat dhe 62.92% i konsiderojnë ato të rëndësishme gjatë procesit të blerjes. Megjithatë vetëdija për riciklimin është e lartë (85.02%), sjelljet konkrete ricikluese mbeten të kufizuara (28.84%). Nga ana tjetër, shumica e bizneseve të anketuara janë të vogla dhe operojnë në sektorët e prodhimit dhe tregtisë, me një nivel të ulët të përdorimit të ekoetiketave, por me njohje të qartë të përfitimeve të tyre për konkurrueshmërinë në treg. Në përfundim, studimi nxjerr në pah nevojën për ndërhyrje institucionale në drejtim të edukimit mjedisor, përmirësimit të infrastrukturës së riciklimit dhe nxitjes së praktikave të etiketimit ekologjik në sektorin privat.

Fjalë kyçe

Ekoetiketi, konsum i qëndrueshëm, sjellja e konsumatorit, praktikat e biznesit, ndërgjegjësimit mjedisor

Referenca

- Agjencia Kombëtare e Mjedisit. (2023). *Raporti mbi mbetjet dhe riciklimin në Shqipëri*. <https://www.akm.gov.al/resources/environment/recycling>
- Dauvergne, P. (2018). *The shadows of consumption: Consequences for the global environment*. MIT Press.
- European Commission. (2021). *EU Ecolabel: The official EU label for environmental excellence*.
- European Union. (2008). *Directive 2008/98/EC on waste and recycling*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0098>
- International Organization for Standardization. (2015). *ISO 14024: Environmental labels and declarations — Type I environmental labelling — Principles and procedures*.
- Jacob, K., Hennings, W., & Beer, J. (2019). Environmental labeling: Practices and problems. *Environmental Policy Journal*, 34(2), 123–140.
- Testa, F., Iraldo, F., Vaccari, A., & Ferrari, E. (2021). How do eco-labels for everyday products made of recycled plastic affect consumer behavior? *Sustainability*, 13(10).
- Thøgersen, J. (2000). Psychology of environmental behavior. *Journal of Consumer Policy*, 23(4), 461–483.
- Thøgersen, J. (2012). Green consumer behavior and labeling systems. *Journal of Environmental Psychology*. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2012.05.004>
- United Nations Environment Programme. (2020). *The role of eco-labels in promoting sustainable practices*. <https://www.unep.org/resources/eco-labels-sustainability>

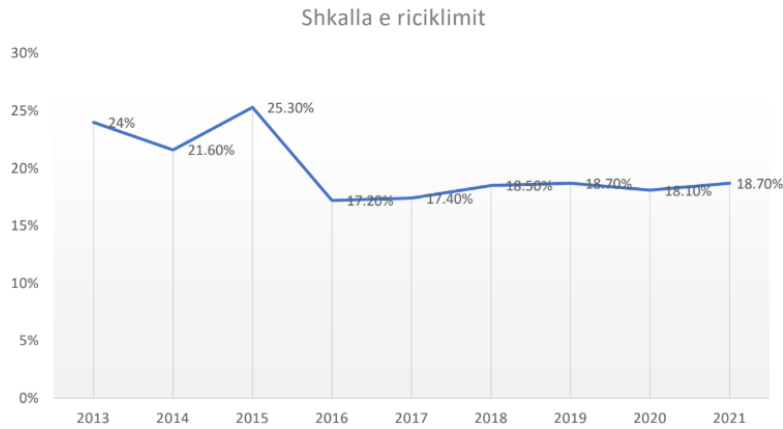

Figura 1. Shkalla e riciklimit të mbetjeve urbane në Shqipëri sipas viteve, 2013-2021. *Burimi: Eurostat.*

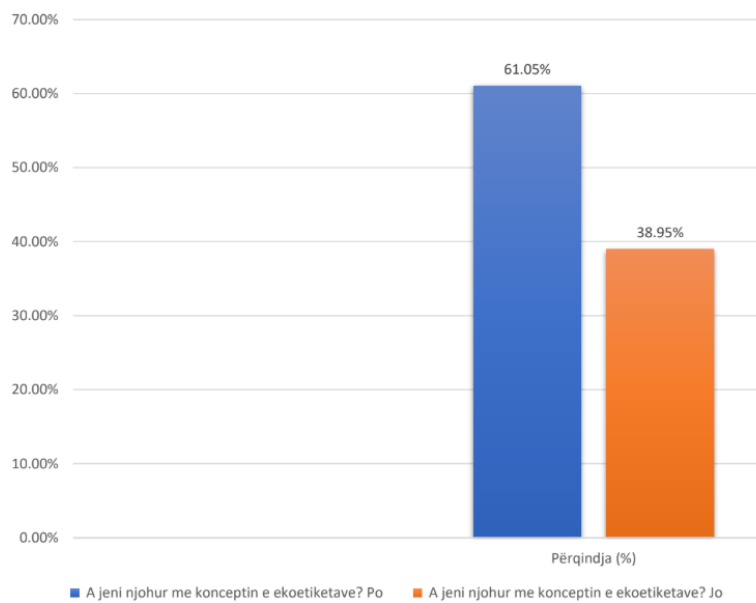

Figura 2. Niveli i njohjes së të anketuarve me konceptin e ekoetiketave.

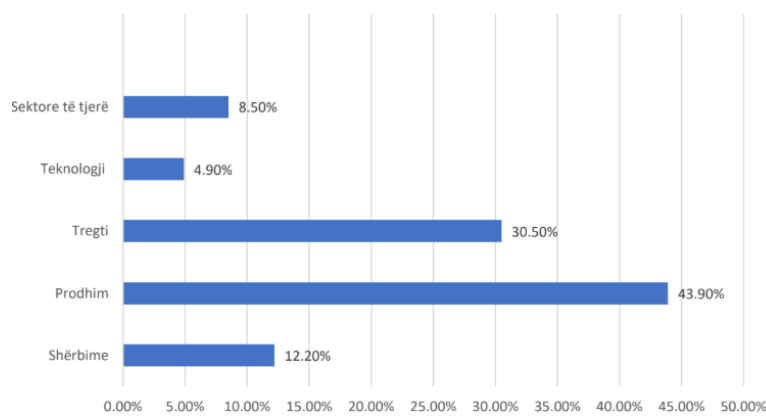

Figura 3. Sektori kryesor i aktivitetit të bizneseve të anketuara.

VLERËSIMI I EFIKASITETIT TË MEKANIZMAVE LIGJORË TË MENAXHIMIT DHE MBROJTJES SË ZONAVE TË MBROJTURA NË SHQIPËRI. RASTI I PEIZAZHIT TË MBROJTUR PISHË PORO – NARTË DHE NDIKIMI I INVESTIMEVE STRATEGJIKE

Student: Besmir HYSA

Udhëheqës: Prof. Asoc. Dr. L Lazar KUMARAKU

Abstrakt

Studimi analizon, sesa efektiv është kuadri ligjor dhe praktikat në menaxhimi e Zonave të Mbrojtura në Shqipëri, me vemendje të veçantë në Peizazhin e Mbrojtur "Pishë Poro – Nartë". Duke përdorur një metodologji të kombinuar, del në pah fragmentimi i legjislacionit dhe përfshirja e pamjaftueshme e komunitetit në vendimarrjen për natyrën. Kërkimet tregojnë, se ligji për ZM - të nuk jep garanci për mbrojtjen e ZM-ve, konsultimet publike janë të kufizuara dhe investimet strategjike nuk i arrijnë standardet kombëtare e ndërkombëtare të mbrojtjes së natyrës. Rekomandimet përfshijnë: harmonizimin e ligjeve, organizimin e komisioneve lokale konsultimi, rritja e transparencës në vendimarrje dhe përafrimi sa më i pranueshëm i legjislacionit me BE, zbatimin e të cilëve synon të sigurojë mbrojtje afatgjatë dhe zhvillim të qëndrueshëm në zonat e mbrojtura.

Fjalë kyçe

Zona të mbrojtura, kuadri ligjor, pjesëmarrja e komunitetit, menaxhim mjedisor, legjislacioni i BE

Referenca

- Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura. (2019). *Studim për rivlerësimin e sistemit të rrjetit të zonave të mbrojtura mjedisore në Shqipëri (1990–2019)*. Tiranë: AKZM.
- Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura. (2025). *Peizazhi i mbrojtur "Pishë Poro–Nartë"*. <https://akzm.gov.al/peizazhi-i-mbrojtur-pishe-poro-narte-2/>
- Agjencia Kombëtare e Mjedisit. (2025). *VNM Vlora Airport*. https://akm.gov.al/ova_doc/vlora-internacional-airport-via-aeroporti-nderkombetar-i-vlores-vlore-fier/
- EuroNatur. (2019). *Ulcinj Salina: A bird paradise and important nesting and resting site on the Adriatic Sea*. EuroNatur.
- International Union for Conservation of Nature. (2011). *Guidelines for protected areas legislation*. IUCN.
- International Union for Conservation of Nature. (2013). *Guidelines for applying protected area management categories*. IUCN.
- Ligji nr. 81/2017. (2017). *Për zonat e mbrojtura*. Republika e Shqipërisë.
- Ministria e Infrastrukturës dhe Mjedisit. (2015). *Peizazhi i mbrojtur "Vjosë–Nartë"*. Tiranë.
- Ministria e Turizmit dhe Mjedisit. (2022). *The fourth national communication of Albania on climate change*. Tiranë.
- United Nations Economic Commission for Europe. (1998). *Convention on access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters (Aarhus Convention)*. UNECE.

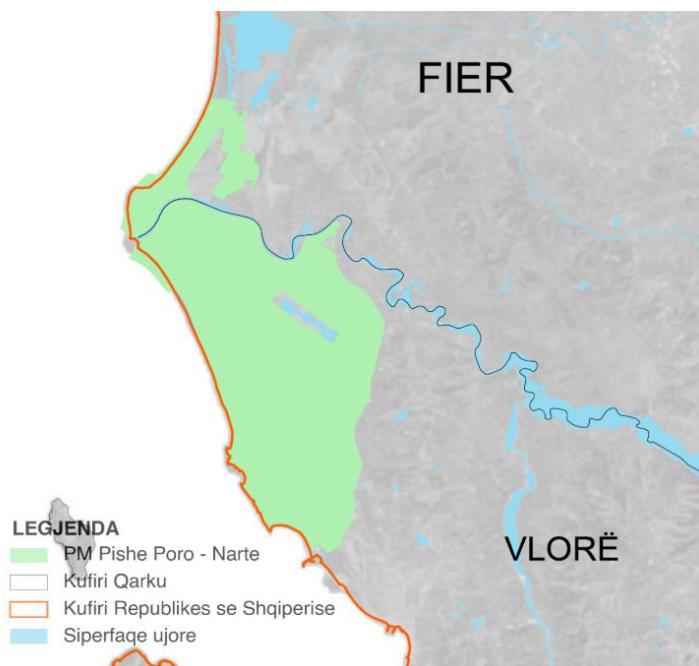

Figura 1. Harta e Peizazhit të mbrojtur Pishë Poro – Nartë sipas VKM 596/2024.

Figura 2. Pamje nga vizita në terren në PM Pishë Poro – Nartë. *Burimi: Autori.*

Figura 3. Aeroporti i Vlorës në proces ndërtimi. *Burimi: Autori.*

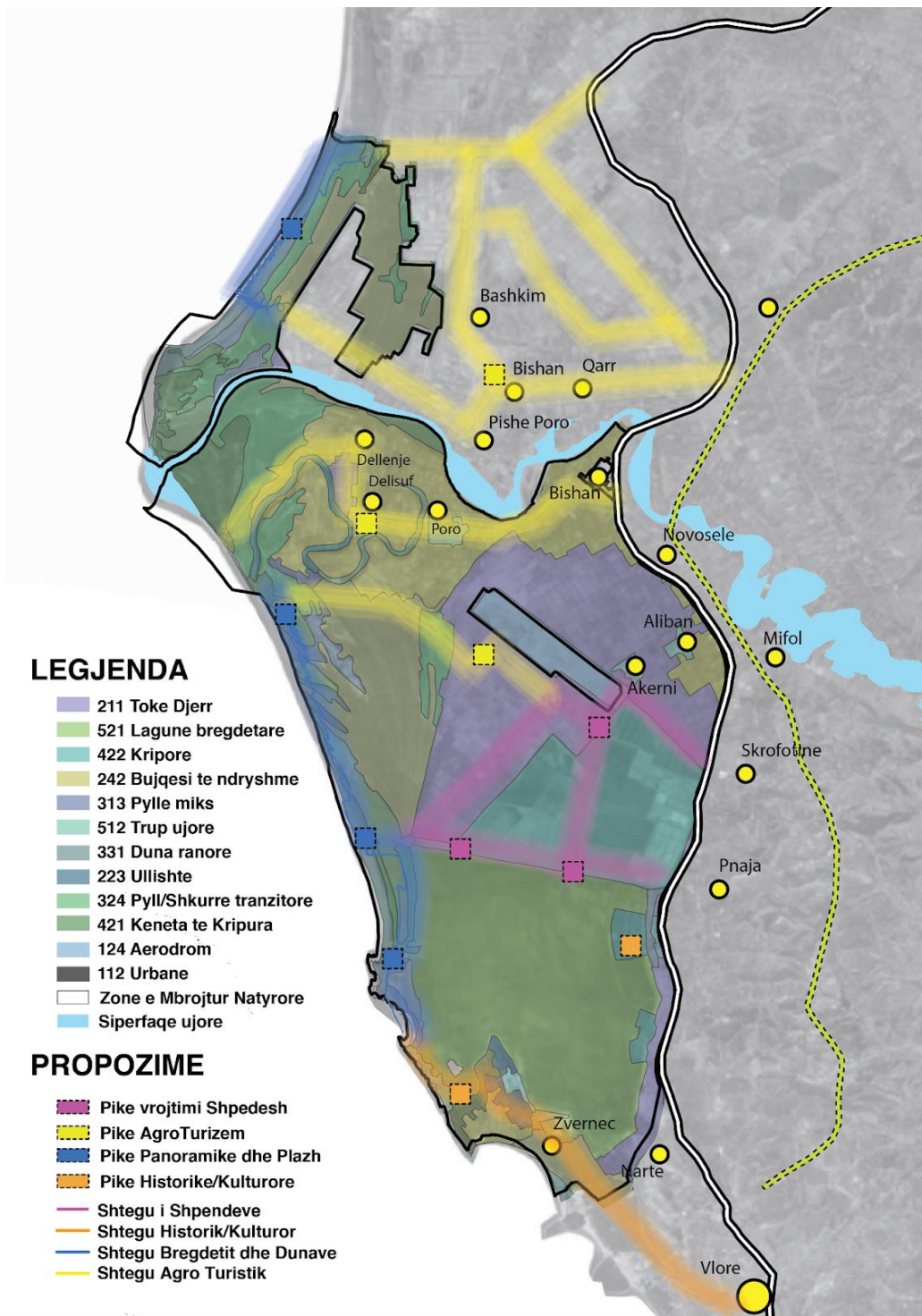

Figura 4. Harta e aktiviteteve të propozuara në PM.

MENAXHIMI I INTEGRUAR I UJIT NË RESORTET TURSITIKE NË JUGUN E SHQIPËRISË

Student: Denis MANOKU

Udhëheqës: Dr. Gentjan HYKAJ

Abstrakt

Zgjerimi intensiv i sektorit turistik në Shqipëri gjatë dekadës së fundit – me mbi 7.5 milionë vizitorë ndërkombëtarë në vitin 2022 – ka gjeneruar përfitime të mëdha ekonomike, por njëkohësisht ka rritur ndjeshëm presionin mbi burimet ujore, veçanërisht në zonat bregdetare me ndjeshmëri të lartë ekologjike. Në këtë kontekst, resorti "Green Coast" në Palasë përfaqëson një rast studimor model për vlerësimin e kapaciteteve të Menaxhimit të Integruar të Burimeve Ujore (MIBU) në një mjedis turistik mesdhetar, duke synuar optimizimin e konsumit, trajtimin dhe ripërdorimit të ujërave gri dhe të zeza.

Studimi ndjek një qasje metodologjike të kombinuar, përmes analizës hidrologjike dhe statistikore të konsumit ditor të ujit në resort në periudhën 2024, intervistave strukturore me menaxheret teknike dhe palet e interesit, vlerësimin të teknologjive moderne për trajtim terciar, si dhe aplikimin të Analizës Multi-Kriteriale (MCA) për përzgjedhjen optimale të alternativave teknologjike. Bioreaktorët me membranë (MBR) u identifikuan si teknologjia më e përshtatshme, duke ofruar eficiencë të lartë në riciklim, reduktim të konsumit të ujit të freskët deri në 40 % dhe përputhje me Direktivën EU 91/271/EEC dhe legjislativën shqiptar.

Rezultatet tregojnë se implementimi i sistemit MIBU kontribuon drejtpërdrejt në përmbushjen e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm: SDG 6 (Ujë i pastër dhe higjienë) dhe SDG 13 (Veprim për klimën). Studimi rekomandon gjithashtu integrimin e IoT (Internet of Things) për monitorim të vazhdueshëm dhe ruajtjen e të dhënave operacionale, përdorimin e burimeve alternative (si uji i shiut), dhe zhvillimin e programeve të edukimit për përdoruesit dhe stafin për të promovuar një kulturë të përdorimit të qëndrueshëm të ujit.

Ky model paraqet një kornizë të transferueshme për resorte të tjera në rajone me karakteristika të ngjashme klimatike dhe hidrologjike, duke lidhur zhvillimin turistik me mbrojtjen e burimeve natyrore dhe përmirësimin e performancës mjedisore.

Fjalë kyçe

Menaxhimi i integruar i burimeve ujore, turizëm bregdetar, teknologji mbr, riciklim i ujit, qëndrueshmëri mjedisore

Referenca

- Asano, T., Burton, F. L., Leverenz, H. L., Tsuchihashi, R., & Tchobanoglous, G. (2007). *Water reuse: Issues, technologies, and applications*. McGraw-Hill.
- European Parliament & Council. (1991). *Council Directive 91/271/EEC concerning urban wastewater treatment*. Official Journal of the European Communities, L 135, 40–52.
- Global Water Partnership. (2000). *Integrated water resources management* (TAC Background Paper No. 4). GWP.
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2014). *Climate change 2014: Impacts, adaptation, and vulnerability* (Vol. II). Cambridge University Press.
- IPCC. (2021). *Climate change 2021: The physical science basis*. Cambridge University Press.
- Judd, S. (2011). *The MBR book: Principles and applications of membrane bioreactors for water and wastewater treatment* (2nd ed.). Elsevier.
- Republic of Albania. (2011). *Ligji nr. 10463, datë 22.09.2011, "Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore"*. Gazeta Zyrtare.
- Savenije, H. H. G., & Van der Zaag, P. (2002). *Integrated water resources management: Concepts and issues*. *Physics and Chemistry of the Earth, Part B: Hydrology, Oceans and Atmosphere*, 27(11–22), 65–75. [https://doi.org/10.1016/S1464-1909\(02\)00007-8](https://doi.org/10.1016/S1464-1909(02)00007-8)
- UN-Water. (2017). *United Nations world water development report 2017: Wastewater—The untapped resource*. UNESCO.
- World Bank. (2018). *Albania: Water sector review* (Report No. 131456-ALB). World Bank.

Teknologjia	Fluksi (m ³ /ditë)	Kapaciteti (%)	Klima	Gjeologjia	Gjeomorfologjia	Topografia	Efikasiteti	Kostoja	Footprint	Totali
Activated Sludge	3	5	3	4	4	2	3	3	2	29
Membrane Bioreactors	4	4	4	5	4	3	5	2	4	35
Constructed Wetlands	2	2	5	3	3	5	3	5	1	29
Anaerobic Digestion (UASB)	3	4	4	4	5	2	4	4	4	34
Advanced Oxidation (AOP)	5	3	2	5	5	4	5	1	5	35

Figura 1. Analizë Multi-Kriteriale (MCA) për përzgjedhjen e teknologjisë më të përshtatshme të trajtimit të ujërave për resortin "Palasa Green Coast".

Raporti ndërmjet frekuentimit të resortit dhe përdorimit të ujit

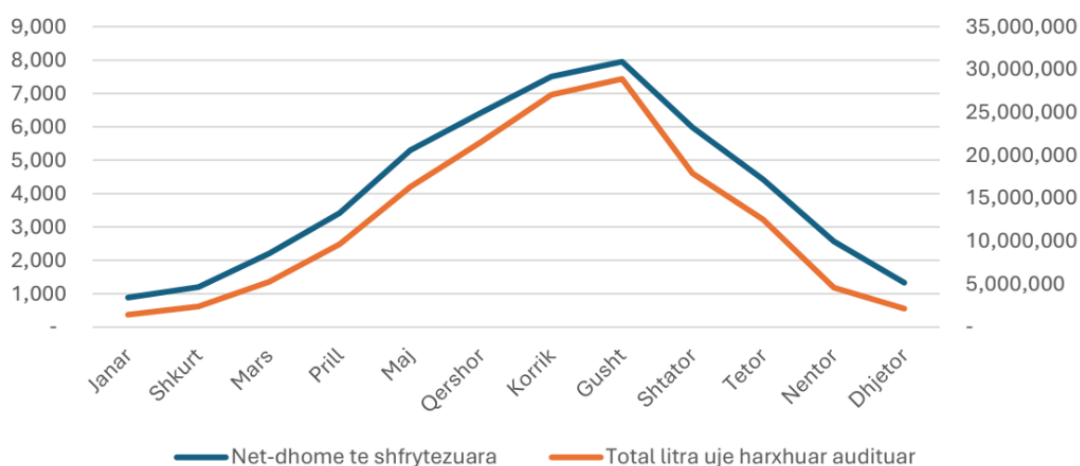

Figura 2. Raporti Frekuentimi Resortit - Përdorimi i ujit.

Mbulimi konsumit për ujitje nga impianti MBR

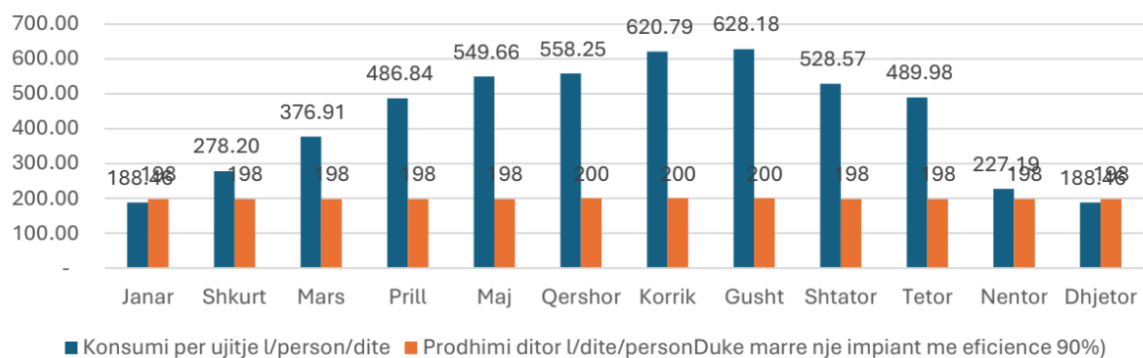

Figura 3. Mbulimi i nevojës për ujitje nga impianti MBR (eficenca e impiantit 90%).

ZHVILLIMET E REJA URBANE NË PERIFERINË E TIRANËS DHE IMPAKTET NË MJEDIS , RASTI STUDIMOR “KODRA E DIELLIT”

Student: Dritan PINARI

Udhëheqës: Dr. Artan KACANI

Abstrakt

Urbanizimi i shpejtë në periferi të qyteteve ka sjellë sfida të shumta sociale dhe mjedisore, të cilat kërkojnë vëmendje të veçantë për të parandaluar ndikimet negative në cilësinë e jetesës. Kjo tendencë e zhvillimit të pakontrolluar ka ndikuar ndjeshëm në strukturën sociale, ekonomike dhe mjedisore të komuniteteve në zonat periferike. Një nga shembujt më të spikatur të këtij fenomeni në Shqipëri është zona e Kodrës së Diellit, e cila ka përjetuar një rritje të shpejtë të popullsisë dhe një zhvillim të pakontrolluar të infrastrukturës. Ky studim analizon ndikimin e zhvillimeve urbane në këtë zonë, duke u fokusuar në ndryshimet e mbulesës bimore, cilësinë e ajrit dhe ujit, si dhe perceptimin e banorëve mbi këto ndryshime. Nëpërmjet analizave të avancuara gjeohapësinore dhe një anketimi të thelluar të komunitetit, studimi synon të japë një pasqyrë të qartë mbi sfidat dhe pasojat e urbanizimit të shpejtë në Kodrën e Diellit dhe të ofrojë rekomandime për zhvillimin e qëndrueshëm të kësaj zone. Rezultatet tregojnë se urbanizimi i pakontrolluar ka ndikuar negativisht në mjedis dhe ka krijuar boshllëqe në infrastrukturë, duke çuar në mungesë të hapësirave publike, mbingarkesë të rrugëve dhe një sasi të lartë të ndotjes. Për më tepër, perceptimi i banorëve tregon një shqetësim të shtuar për cilësinë e jetesës dhe mungesën e politikave të qëndrueshme të zhvillimit. Bazuar në gjetjet e këtij studimi, rekomandohen masa urgjente për zhvillimin e qëndrueshëm të zonës, duke përfshirë ruajtjen dhe zgjerimin e hapësirave të gjelbra, përmirësimin e sistemit të transportit dhe forcimin e politikave mjedisore që do të mundësojnë një rritje të balancuar të zonës, pa shkaktuar dëme të mëtejshme për mjedisin dhe shëndetin e komunitetit.

Fjalë kyçe

Urbanizimi, mjedisi, zhvillimi i qëndrueshëm, hapësira e gjelbra, ndotja, infrastruktura, Kodra e Diellit

Referenca

- Bashkia Tiranë. (2020). *Strategjia e zhvillimit urban të Bashkisë Tiranë për periudhën 2020–2030*. <https://tirana.gov.al>
- Beqiraj, E., & Peci, F. (2018). Analiza e impaktit mjedisor në zhvillimin urban: Rasti i Tiranës së re. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 19(2), 773–781.
- Çela, A., Muka, E., & Kushi, E. (2016). Urbanization impacts on environment: The case of Tirana, Albania. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 5(2), 69–75.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). SAGE Publications.
- European Environment Agency. (2020). *Air quality in Europe – 2020 report*. <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe>
- European Environment Agency. (2021). *Water quality in Europe – 2021 report*. <https://www.eea.europa.eu/publications/water-quality-in-europe>
- Kallaba, V., & Xhuvani, E. (2018). Urban expansion and its impact on green areas in Tirana, Albania. *International Journal of Urban Planning and Smart Cities*, 1(1), 45–56.
- Longley, P. A., Goodchild, M. F., Maguire, D. J., & Rhind, D. W. (2015). *Geographic information science and systems* (4th ed.). Wiley.
- National Agency of Environment, Albania. (2019). *Report on air quality in Tirana region*. <https://akm.gov.al>
- United Nations. (2018). *State of the world's cities 2018: National urbanization review*. UN-Habitat. <https://unhabitat.org/state-of-the-worlds-cities-report-2018>

Figura 1. Komplexet rezidenciale. *Burimi: Autori.*

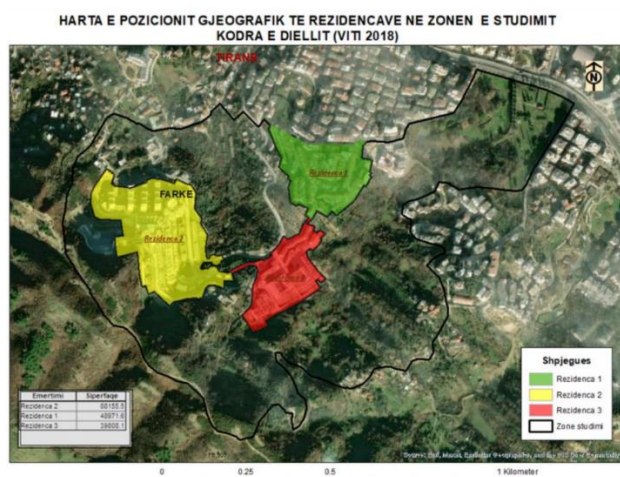

Figura 2. Harta e pozicionit gjeografik të rezidencave në zonën e studimit në vitin 2018. *Burimi: Autori.*

Figura 3. Pikat e monitorimit.

PIKA 1	Dt 18.02.2025	Dt 21.02.2025
Co2	379 ppm	387 ppm
Temp	16.5	18.2
Lag Relative	38.2	26.2

PIKA 2	Dt 18.02.2025	Dt 21.02.2025
Co2	363 ppm	372 ppm
Temp	16.5	18.2
Lag Relative	36.4	25.5

Figura 4, 5. Rezultatet e monitorimit.

RIKUPERIMI EKOLOGJIK DHE MJEDISOR I LANDFILLËVE TË MBYLLURA. RASTI I QYTETEVE VLORË DHE ORIKUM

Studente: Eleonora ZENELAJ

Udhëheqës: Prof. Emeritus. Dr. Sherif LUSHAJ

Abstrakt

Ky studim trajton problematikën e landfillëve ekzistues, te mbyllur nga hedhja e mbetjeve në Vlorë dhe Orikum, duke analizuar ndikimet e tyre mjedisore, sociale dhe ekonomike, si dhe mundësitë për rikuperim ekologjik. Përmes një metodologjie të kombinuar – që përfshin studim terreni, anketa me komunitetin, dhe analizë të literaturës shkencore e kuadrit ligjor – u vlerësua gjendja aktuale e këtyre landfillëve dhe perceptimi i komunitetit lokal. Rezultatet tregojnë se mungesa e infrastrukturës teknike ka shkaktuar ndotje të ndjeshme të ajrit, ujit dhe tokës, duke ndikuar negativisht në shëndetin e banorëve dhe në atraktivitetin turistik të zonës. Ndërtimi i landfillit të ri në Sherishtë përfaqëson një hap të rëndësishëm drejt modernizimit të menaxhimit të mbetjeve sipas standardeve të Bashkimit Evropian. Ai krijon mundësinë për mbylljen graduale të landfillëve ekzistues dhe rikuperimin e zonave të degraduara. Krahasuar me praktikatat ndërkombëtare, Shqipëria ndodhet ende në fazat e para të aplikimit të strategjive të rikuperimit, por potenciali për transformim është i madh.

Studimi sugjeron se rikuperimi i landfillëve duhet të shihet si një investim strategjik, jo vetëm për mbrojtjen e mjedisit, por edhe për zhvillimin social dhe ekonomik të rajonit. Kjo mund të arrihet përmes kapsulimit dhe gjelbërimit të zonave, shndërrimit të tyre në parqe urbane ose qendra edukimi mjedisor, dhe integritet të ekonomisë qarkulluese (riciklim, kompostim, biogaz). Pjesëmarrja aktive e komunitetit dhe transparenca institucionale janë faktorë vendimtarë për suksesin e këtij procesi.

Fjalë kyçe

Landfill, rikuperim ekologjik, menaxhim mbetjesh, ekonomi qarkulluese, komuniteti lokal, turizëm i qëndrueshëm

Referenca

- Agjencia Kombëtare e Mjedisit. (2016–2021). *Raportet për gjendjen mjedisore në Shqipëri*. AKM.
- Christensen, T. H. (2011). *Solid waste technology and management*. Wiley-Blackwell.
- EEA. (2020). *Municipal waste management across European countries*. European Environment Agency.
- INSTAT. (2015–2022). *Raporte vjetore mbi mbetjet urbane dhe menaxhimin e tyre*. Instituti i Statistikave.
- Ligji nr. 10463, datë 22.09.2011. *Për menaxhimin e integruar të mbetjeve*. Republika e Shqipërisë.
- Lou, X. F., & Nair, J. (2009). The impact of landfilling and composting on greenhouse gas emissions: A review. *Bioresource Technology*, 100(16), 3792–3798.
- Marshall, R. E., & Farahbakhsh, K. (2013). Systems approaches to integrated solid waste management in developing countries. *Waste Management*, 33(4), 988–1003.
- Ministria e Turizmit dhe Mjedisit. (2020). *Strategjia kombëtare e menaxhimit të integruar të mbetjeve 2020–2035*. MTM.
- Parlamenti dhe Këshilli Evropian. (2008). *Direktiva 2008/98/EC për mbetjet*.
- UNEP. (2015). *Guidelines for landfill management and closure*. United Nations Environment Programme.

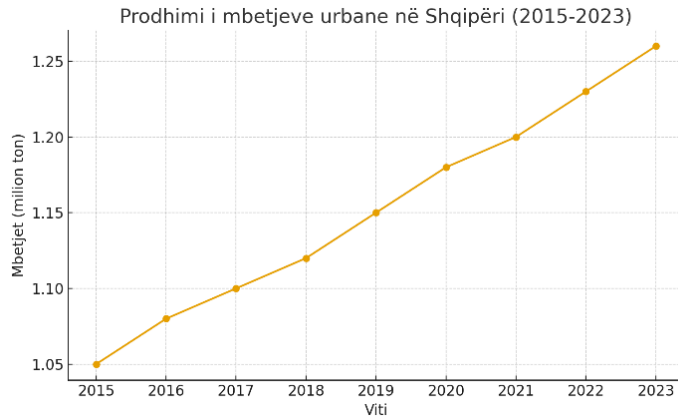

Figura 1. Grafik i prodhimit të mbetjeve urbane në Shqipëri 2015-2023.

Figura 2. Landfilli i Vlorës.

Figura 3. Landfilli i Orikutit.

Parametri	Landfilli i Vlorës	Landfilli i Orikutit	Landfilli i ri Sherishtë
Sipërfaqja totale	~10 ha	~4 ha	~15 ha
Vitet e funksionimit	>15 vjet	~12 vjet	Hapur i ri (2022–...)
Kapaciteti vjetor	25–30,000 ton	6–8,000 ton	50–60,000 ton
Hidroizolim i bazamentit	Minimal/mungon	I pamjaftueshëm	Geomembranë + argjilë
Sistemi i gazrave	Nuk ekziston	Nuk ekziston	Tubacione për mbledhje metani
Trajtimi i lixiviatit	Nuk ekziston	Nuk ekziston	Sistem pompimi + trajtimi biologjik
Ndikimi mbi turizmin	Shumë i lartë (afër qytetit)	Shumë i lartë (afër vijës bregdetare)	Minimal (larg zonave të banuara)

Figura 4. Analiza krahasuese e parametrave teknikë të landfillëve.

DINAMIKA E POPULLATAVE TË SHPENDËVE UJORË DHE MENAXHIMI I BIODIVERSITETIT NË REZERVATIN NATYROR KUNE–VAIN

Studente: Esmeralda PALOKA

Udhëheqës: Dr. Taulant BINO

Abstrakt

Rezervati Natyror Kune–Vain është një nga ekosistemet lagunore më të rëndësishme të Shqipërisë, duke pasur një rol të pazëvendësueshëm në ruajtjen e biodiversitetit dhe veçanërisht të shpendëve ujorë. Ky studim ka si objektiv analizimin e dinamikës së popullatave të shpendëve në këtë zonë të mbrojtur, duke u fokusuar në larminë, abondancën dhe tendencat sezonale të tyre. Për mbledhjen e të dhënave janë përdorur metodologjitë standarde të numërimit të shpendëve ujorë, në përputhje me udhëzimet e International Waterbird Census (IWC) dhe direktivat përkatëse evropiane. Monitorimet janë kryer gjatë periudhave dimërore, migratore dhe riprodhuese, duke mundësuar një pasqyrë të plotë të ndryshimeve në përbërje dhe densitet.

Rezultatet tregojnë se Kune–Vaini strehon një numër të madh shpendësh me rëndësi kombëtare dhe ndërkombëtare. Shumë prej specieve të evidentuara janë të listuara në Direktivën e Shpendëve të BE-së, Listën e Kuqe të IUCN dhe Konventën e Ramsarit, gjë që nënvizon rëndësinë globale të kësaj zone. Veçanërisht dallohen disa specie me status të rrezikuar, të cilat e rrisin vlerën konservuese të rezervatit. Përveç shpendëve, laguna ka një rol kyç në ruajtjen e funksioneve ekologjike, përfshirë rregullimin e regjimit hidrologjik, filtrimin e lëndëve ushqyese dhe mbështetjen e zinxhirit ushqimor.

Megjithatë, studimi evidenton se ekosistemi përballet me presione të shumta antropogjene, si ndotja e ujërave, ndërhyrjet hidroteknike, gjuetia e paligjshme dhe presioni turistik. Këta faktorë ndikojnë negativisht në cilësinë e habitateve dhe në stabilitetin afatgjatë të popullatave të shpendëve. Bazuar në këtë gjendje lind nevoja për forcimin e masave të menaxhimit dhe monitorim të vazhdueshëm. Një qasje e integruar dhe e qëndrueshme është thelbësore për garantimin e mbijetesës afatgjatë të shpendëve ujorë dhe për ruajtjen e vlerave ekologjike të Kune–Vainit.

Fjalë kyçe

Kune-Vain, ligatina, zona të mbrojtura, shpendë ujorë, IWC, trendet e popullatave, diversiteti, zonim, restaurim habitatit, ujë-këmbim, presione antropogjene.

Referenca

- Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve. (2012). *Raport për gjendjen e mjedisit 2011*. Tiranë: Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave.
- AKZM. (2024). *Mjediset ligatinore më të rëndësishme në vend*. Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura.
- AKZM/UNDP. (2015). *Marine and coastal protected areas in Albania*. UNDP.
- Albanian Ornithological Society. (2023). *Censusi i shpendëve ujorë dimëruar në Shqipëri 2023*.
- Albanian Ornithological Society. (2024). *Censusi i shpendëve ujorë dimëruar në Shqipëri 2024*.
- Bino, T. (2018). *Wintering waterbirds in Albania – International Waterbird Census, January 11–18, 2018*. Albanian Ornithological Society.
- Bino, T. (2020). *Censusi ndërkombëtar i shpendëve ujorë në Shqipëri, 10–12 janar 2020*. Albanian Ornithological Society.
- Bino, T. (2024). *Censusi ndërkombëtar i shpendëve ujorë në Shqipëri, 13–14 janar 2024*. Albanian Ornithological Society.
- Bino, T., & Carugati, C. (2016). *Wintering waterbirds in Albania – International Waterbird Census, January 14–25, 2016*. Albanian Ornithological Society.
- BirdLife International. (2025). *Site factsheets*. DataZone by BirdLife International. <https://datazone.birdlife.org/>

Figura 1. Pamje nga RNM, Kune-Vain-Tale.

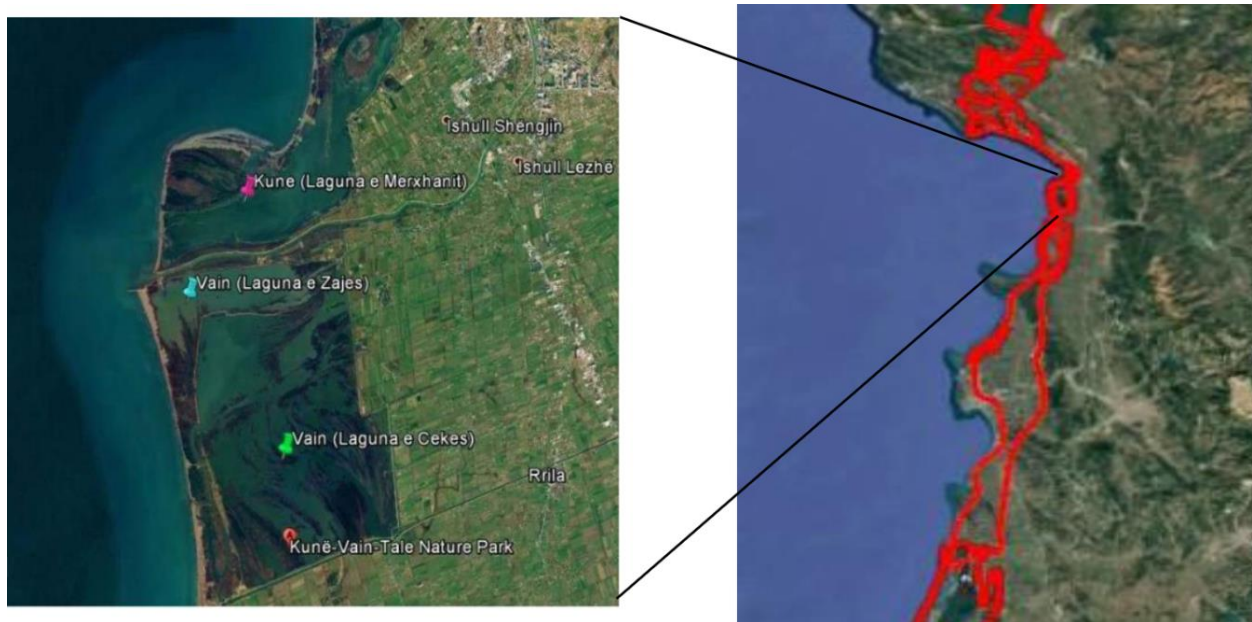

Figura 2. Zona e studimit.

Figura 3. Ndryshimet në vijën bregdetare për shkak të erozionit. Viti 1971 – 1986 – 2005 (në të kuqe është erozioni dhe në jeshile është grumbullim i sendimenteve). Burimi: UNDP.

VLERËSIMI I NDIKIMIT TË FORMËS URBANE NË CILËSINË E AJRIT: RASTI STUDIMOR I LAGJES ISH-FUSHA E AVIACIONIT (NJËSIA STRUKTUREORE TR404)

Studente: Greta SHEHU

Udhëheqës: Dr. Gentjan HYKAJ

Abstrakt

Referuar raportit për cilësinë e ajrit publikuar në vitin 2024, ndotja e ajrit kontribon mesatarisht në rreth 8.1 milionë vdekje të parakohshme çdo vit. Kjo e bën atë faktorin e dytë kryesor të rrezikut për vdekjen e hershme, të tejkualuar vetëm nga presioni i lartë i gjakut. Një ndër faktorët kryesorë që shkakton ndotje të ajrit është urbanizimi, veçanërisht në cilësinë e ajrit në zonat me densitet të lartë banimi. Ky studim synon të trajtojë lidhjen mes formës urbane dhe cilësisë së ajrit, duke analizuar një sipërfaqe prej 14ha në Ish-Fushën e Aviacionit në qytetin e Tiranës si rast studimor. Zhvillimi i shpejtë urban në zonat me densitet të lartë ka reduktuar korridoret e ajrit dhe hapësirat ndërmjet godinave, duke penguar qarkullimin e ajrit dhe grumbulluar ndotësit e shkaktuar nga trafiku, ngrohja dhe aktivitetet industriale. Përmes analizës së dendësisë së popullsisë, rrjeteve rrugore, konfigurimeve të godinave dhe hapësirave të gjelbra, studimi synon të identifikojë faktorët që ndikojnë në cilësinë e ajrit.

Fjalë kyçe

Ndotja e ajrit, forma urbane, densiteti urban, qarkullimi i ajrit, planifikim mjedisor

Referenca

Cárdenas Rodríguez, M., Dupont-Courtade, L., & Oueslati, W. (2016). Air pollution and urban structure linkages: Evidence from European cities. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 53, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2015.07.190>

Guo, Q., Wu, D., Yu, C., Wang, T., Ji, M., & Wang, X. (2022). Impacts of meteorological parameters on the occurrence of air pollution

episodes in the Sichuan Basin. *Journal of Environmental Sciences*, 114, 308–321. <https://doi.org/10.1016/j.jes.2021.09.006>

Health Effects Institute. (2024). *State of global air 2024: Special report*. Health Effects Institute. <https://www.stateofglobalair.org/resources/report/state-global-air-report-2024>

Li, C., Wang, Z., Li, B., Peng, Z.-R., & Fu, Q. (2018). Investigating the relationship between air pollution variation and urban form. *Building and Environment*. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2018.06.038>

Liang, L., & Gong, P. (2020). Urban and air pollution: A multi-city study of long-term effects of urban landscape patterns on air quality trends. *Scientific Reports*, 10, 18618. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-74524-9>

Liang, Z., Wei, F., Wang, Y., Huang, J., Jiang, H., Sun, F., & Li, S. (2020). The context-dependent effect of urban form on air pollution: A panel data analysis. *Remote Sensing*, 12(11), 1793.

Mori, J., Ferrini, F., & Saebo, A. (2018). Air pollution mitigation by urban greening. *Italus Hortus*, 25(1), 13–22.

Shehu, G., & Dhrami, K. (2025). *Raport vjetor: Cilësia e ajrit dhe ndotja akustike*. GreenAL. https://greenal.al/wp-content/uploads/2025/03/Raporti-per-cilesine-e-ajrit-dhe-ndotjen-akustike-digital_compressed-2.pdf

Wang, D., Zhou, T., & Sun, J. (2022). Effects of urban form on air quality: A case study from China comparing years with normal and reduced human activity due to the COVID-19 pandemic. *Cities*, 131, 104040.

Yang, J., Shi, B., Shi, Y., Marvin, S., Zheng, Y., & Xia, G. (2020). Air pollution dispersal in high-density urban areas: Research on the triadic relation of wind, air pollution, and urban form. *Sustainable Cities and Society*, 54, 101941. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2019.101941>

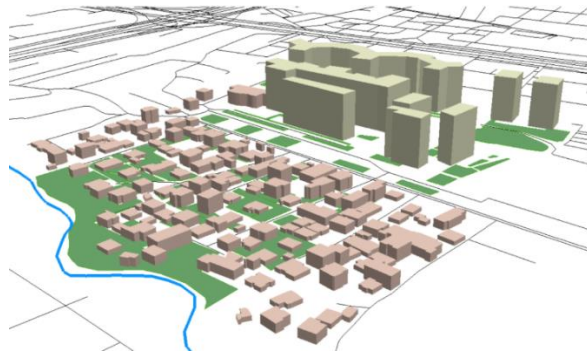

Figura 1. Pamje 3D e zonës së studimit. *Burimi: Autori.*

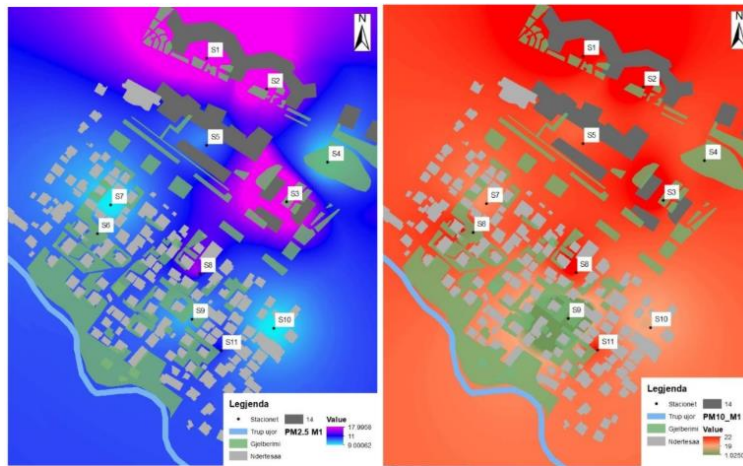

Figura 2. Ndotja nga PM_{2.5} (majtas) dhe PM₁₀ (djathas). *Burimi: Autori.*

Correlations

	Temperatura	CO2	NO2	PM2.5	PM10
Pearson Correlation	1	.792**	.321	.777**	.420
Temperatura Sig. (2-tailed)		.004	.336	.005	.199
N	11	11	11	11	11
Pearson Correlation	.792**	1	.506	.762**	.366
CO2 Sig. (2-tailed)	.004		.112	.006	.268
N	11	11	11	11	11
Pearson Correlation	.321	.506	1	.284	.080
NO2 Sig. (2-tailed)	.336	.112		.397	.815
N	11	11	11	11	11
Pearson Correlation	.777**	.762**	.284	1	.625*
PM2.5 Sig. (2-tailed)	.005	.006	.397		.040
N	11	11	11	11	11
Pearson Correlation	.420	.366	.080	.625*	1
PM10 Sig. (2-tailed)	.199	.268	.815	.040	
N	11	11	11	11	11

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Figura 3. Analiza statistikore për të dhënat e raudit të parë.

IMPAKTET MJEDISORE NË TOKAT BUJQËSORE NË NJËSINË ADMINISTRATIVE TË NOVOSELËS, VLORË

Studente: Hajdi DURA

Udhëheqës: Prof. Emeritus. Dr. Sherif LUSHAJ

Abstrakt

Ky projekt synon të shqyrtojë impaktet mjedisore të tokave bujqësore në njësinë administrative të Novoselës, Vlorë, duke identifikuar sfidat kryesore që lidhen me menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe ndikimin në ekosistemet lokale. Rajoni i Novoselës, i njohur për prodhimtarinë e lartë bujqësore, përballë me presione mjedisore si shfrytëzimi intensiv i tokës, ndotja nga plehurat kimike dhe pesticidet, si dhe erozioni i tokës.

Në kuadër të projektit, do të kryhen analiza cilësore dhe sasore për të vlerësuar ndikimet kryesore mjedisore që rezultojnë nga aktivitetet bujqësore. Studimi do të përfshijë mbledhjen e të dhënave mbi përdorimin e tokës, praktikave bujqësore, ndotjen e ujërave dhe shëndetin e tokës, duke përdorur metoda moderne të vlerësimit dhe teknologji si GIS (Sistemet e Informacionit Gjeografik).

Rezultatet e projektit do të ndihmojnë në identifikimin e masave të përshtatshme për reduktimin e ndikimeve negative mjedisore dhe promovimin e praktikave të qëndrueshme bujqësore. Për më tepër, gjetjet do të kontribuojnë në hartimin e politikave lokale dhe rajonale që mbështesin zhvillimin e qëndrueshëm të zonës, duke ruajtur një balancë midis zhvillimit ekonomik dhe mbrojtjes së mjedisit.

Fjalë kyçe

Impakte mjedisore, ndotje, erozion, kripëzim, ekosisteme, tokë bujqësore

Referenca

Binaj, A., Veizi, P., Beqiraj, E., Gjoka, F., & Kasa, E. (2014). Economic losses from soil degradation in agricultural areas in Albania.

- Agricultural Economics*, 60(6), 287–293.
<https://doi.org/10.17221/12/2013-AGRICECON>
- Demiraj, E., Libutti, A., Malltezi, J., Rroço, E., Brahushi, F., Monteleone, M., & Sulçe, S. (2018). Effect of organic amendments on nitrate leaching mitigation in a sandy loam soil of Shkodra district, Albania. *Italian Journal of Agronomy*, 13(1), 93–102.
<https://doi.org/10.4081/ija.2018.1136>
- Environmental Monitoring and Assessment. (2021). Temporal variability of environmental indicators for agriculture in Albania. *Environmental Monitoring and Assessment*, 193(7), 431.
<https://doi.org/10.1007/s10661-021-09620-y>
- European Environment Agency. (2020). *Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2020* (EEA Report No. 1/2020).
<https://doi.org/10.2800/967628>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2019). *Status of the world's soil resources: Main report*. FAO.
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2021). *Climate change 2021: The physical science basis*. Cambridge University Press.
- Kika, A., Ktona, A., Kane (Shehu), S., & Çullaj, A. (2022). Vanadium contamination in soil and atmospheric deposition in Albania. *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology*, 108(6), 1062–1067. <https://doi.org/10.1007/s00128-022-03655-8>
- Marko, O., Gjipalaj, J., Profka, D., & Shkodrani, N. (2023). Soil erosion estimation using erosion potential method in the Vjosa River Basin, Albania. *AIMS Environmental Science*, 10(3), 493–510.
<https://doi.org/10.3934/environsci.2023011>
- Science of the Total Environment. (2022). Soil degradation in the European Mediterranean region: Processes, status and consequences. *Science of the Total Environment*, 805, 150165.
<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.150165>
- World Bank. (2020). *Albania: Climate change and agriculture country note*. World Bank.

Figura 1. Kanali ujtës kryesor dhe dy nga degëzimet e tij.

Nr	Treguesit fiziko-kimik të analizuar	Njësia Matëse	Mostra 1 (Atërrmi)	Mostra 2 (Poro)	Mostra 3 (Delisuf)
1	pH-ujor	$-\log[H^+]$	8.30	8.04	7.98
2	Konduktiviteti Elektrik (KE)	dS/m	0.222	0.937	0.250
3	Humusi	%	1.74	1.48	2.11
4	Fosfori (P_2O_5)	ppm	11.71	8.39	59.45
5	Kloruret (Cl)	mg/100g	7.1	117.2	3.6
6	Sulfate (SO_4)	mg/100g	19.2	144.0	91.2
7	Mbetja e thatë	%	0.15	0.71	0.17

Figura 2. Analizat fiziko-kimike në tokat e fshatrave përkatës.

Nr	Treguesit e analizuar	Simboli	Njësia Matëse	Rezultatet - Mostra 1
	Përmbajtja e kripërave			
1	Konduktiviteti Elektrik	EC _E	dS/m	0.485
	Katione dhe Anione			
2	Kalcium	Ca^{2+}	mol/l	3.2
3	Magnez	Mg^{2+}	mol/l	4.8
4	Natrium	Na^+	mol/l	6.7
5	Kloruret	Cl^-	mol/l	1.02
6	Sulfatet	SO_4^{2-}	mol/l	1.83
	Faktorë të ndryshëm			
7	Mbetje e thatë		gr/l	0.310
8	SAR			3.35

Figura 3. Analiza të kryera nga mostra e marrë në lumin Vjosë.

TË DHËNAT PARAPRAKE PËR BIODIVERSITETIN URBAN NË QYTETIN E TIRANËS DHE AVIFAUNA NË PARKUN E MADH TË LIQENIT ARTIFICIAL

Student: Henri KALEMASI

Udhëheqës: Dr. Taulant BINO

Abstrakt

Ky studim paraqet të dhëna paraprake mbi biodiversitetin urban në qytetin e Tiranës, me një fokus të veçantë në shpendët e ujit dimërues dhe folezues të Parkut të Madh të Liqenit Artificial. Metodologjia e studimit është bazuar në kombinimin e vrojtimeve në terren dhe analizës së të dhënave ekzistuese, kryesisht nëpërmjet Censusit Ndërkombëtar të Shpendëve Ujorë (IWC) për shpendët dimërues dhe metodologjive të Atlasit Evropian të Shpendëve Folezues për shpendët folezues. Të dhënat tregojnë dy faza të qarta në dinamikën e popullatave të shpendëve gjatë periudhës 2018–2025. Faza e parë (2018–2022) u karakterizua nga stabilitet relativ me 300–700 individë dhe 6–9 specie, ndërsa faza e dytë (2023–2025) solli një rritje të jashtëzakonshme të numrit të individëve, duke arritur rreth 5,000 në vitin 2025, kryesisht për shkak të rritjes së popullatës së Pulëbardhës së zakonshme (*Chroicocephalus ridibundus*).

Studimi evidenton gjithashtu praninë e pesë specieve folezuese, ndër të cilat Kredharaku i madh (*Podiceps cristatus*), Bajza (*Fulica atra*) dhe Kredharaku i vogël (*Tachybaptus ruficollis*), që tregojnë vlerën ekologjike të parkut. Rezultatet nënvizojnë nevojën për një menaxhim më të kujdesshëm të habitateve urbane dhe për zhvillimin e strategjive të qëndrueshme që garantojnë ruajtjen e biodiversitetit në përballje me presionet e urbanizimit. Këto të dhëna shërbejnë si bazë shkencore për politikëbërjen lokale dhe si pikënisje për monitorime më të gjera në nivel kombëtar.

Fjalë kyçe

Biodiversiteti, biodiversiteti urban, shpendët e ujit dimërues, shpendët e ujit folezues, eutrofizimi

Referenca

- Bego, F., & Koni, M. (1999). *Strategjia dhe plani i veprimit të biodiversitetit në Shqipëri*. Ministria e Mjedisit.
- Bino, T. (2020). *Udhëzues për pjesëmarrësit në censusin ndërkombëtar të shpendëve ujorë në Shqipëri*. Albanian Ornithological Society.
- Bino, T., Shehu, T., & Bashmili, K. (2024). *Plani vendor i veprimit për mbrojtjen dhe ruajtjen e biodiversitetit: Bashkia Tiranë*.
- Goddard, M., Kooijmans, J., Werner, P., Hedblom, M., Mörtberg, U., & Katti, M. (2014). Global urban biodiversity. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*.
- Herrando, S., Keller, V., Voříšek, P., et al. (2018). *EBBA2 methodology: European Breeding Bird Atlas 2*. EBCC.
- Leveau, L. M. (2018). Urbanization, environmental stabilization and temporal persistence of bird species: A view from Latin America. *PeerJ*, 6, e6056.
- Müller, N., Ignatieva, M., Nilon, C. H., Werner, P., & Zipperer, W. C. (2013). Patterns and trends in urban biodiversity and landscape design. In T. Elmquist et al. (Eds.), *Urbanization, biodiversity and ecosystem services: Challenges and opportunities* (pp. 123–174). Springer.
- Traut, A. H., & Hostetler, M. E. (2004). Urban lakes and waterbirds: Effects of shoreline development on avian distribution. *Landscape and Urban Planning*, 69, 69–85.

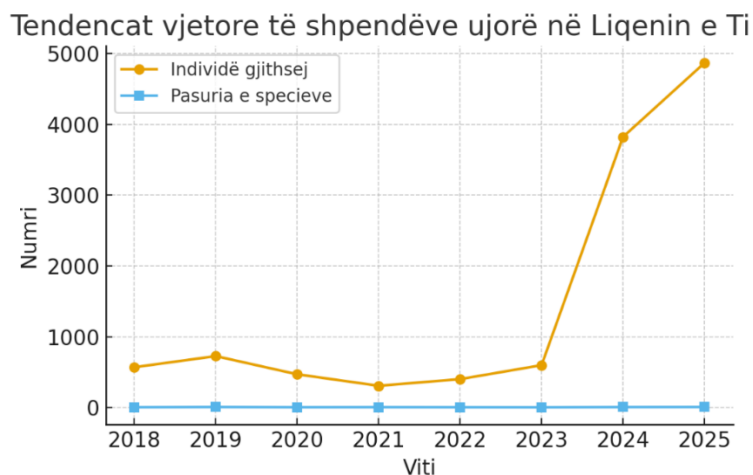

Figura 1. Tendencat vjetore të numrit të individëve dhe pasurisë së specieve në Liqenin e Tiranës 2018-2025.

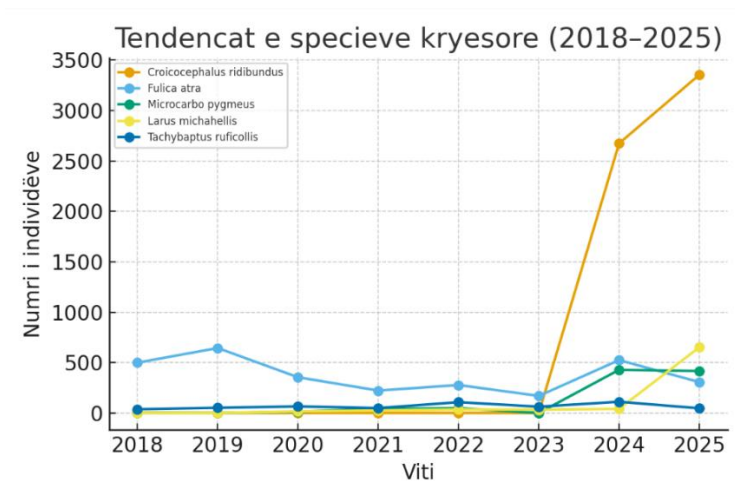

Figura 2. Tendencat e specieve kryesore të shpendëve ujqorë në Liqenin e Tiranës 2018-2025.

Specia	Min. çifte	Max. çifte
Pulëza e ujit (<i>Gallinula chloropus</i>)	6	13
Bajza (<i>Fulica atra</i>)	1	2
Kredharaku i madh (<i>Podiceps cristatus</i>)	8	16
Kredharaku i vogël (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	6	12
Gakthi i vogël (<i>Botaurus minutus</i>)	0	2
Totali	21	45

Figura 3. Numri minimal dhe maksimal i çifteve folezuese sipas specieve të shpendëve të ujit folezues.

ISHUJT E NXEHTËSISË URBANE NË TIRANË, SHQIPËRI: ANALIZË DHE ZGJIDHJE TË MUNDSHME

Studente: Hiselda LESKAJ

Udhëheqës: Dr. Gentjan HYKAJ

Abstrakt

Ky studim fokusohet në fenomenin e Ishujve të Nxehtësisë Urbane (INU) në qytetin e Tiranës, një problem gjithnjë e më i ndjeshëm si pasojë e urbanizimit të shpejtë, rritjes së sipërfaqeve të ndërtuara dhe mungesës së hapësirave të gjelbra. INU-të përfaqësojnë zona urbane ku temperaturat janë ndjeshëm më të larta sesa në zonat përreth rurale, çka ndikon negativisht në cilësinë e jetës, shëndetin publik, konsumin energjetik dhe në mjedisin urban në tërësi. Qëllimi i këtij punimi është të analizojë shpërndarjen hapësinore të këtij fenomeni në Tiranë, të identifikojë faktorët kryesorë kontribues dhe të sugjerojë zgjidhje konkrete për zbutjen e ndikimeve të tij.

Për realizimin e studimit janë përdorur të dhëna klimatike, imazhe satelitore, analiza me Sistemin e Informacionit Gjeografik (GIS) dhe të dhëna nga matje në terren, me fokus në krahasimin ndërmjet zonave me përqendrim të lartë ndërtimi dhe atyre me mbulim më të madh të gjelbërimit. Analiza synon të identifikojë zonat më të prekura nga INU-të dhe të vlerësojë ndikimin e faktorëve si lloji i materialeve ndërtimore, albedo-ja e sipërfaqeve, densiteti urban dhe mungesa e gjelbërimit urban.

Në përfundim, studimi ofron rekomandime të zbatueshme për Tiranën si: zgjerimi i sipërfaqeve të gjelbra, përdorimi i materialeve ndërtimore reflektuese, krijimi i çatave të gjelbra dhe fasadave të ftohta, si dhe integrimi i strategjive të menaxhimit klimatik në planifikimin urban. Këto ndërhyrje synojnë të kontribuojnë në reduktimin e temperaturave urbane, përmirësimin e kushteve të jetesës dhe rritjen e qëndrueshmërisë së qytetit përballë ndryshimeve klimatike.

Fjalë kyçe

Ishuj të Nxehtësisë Urbane (INU), albedo, gjelbërim urban, sipërfaqe të ftohta, GIS, planifikim i qëndrueshëm, urbanizim, validim

Referenca

- Bogdani, M., & Bërdufi, M. (2020). Evaluating urban heat islands in Tirana: The role of green areas. *Albanian Journal of Environmental Science*, 5(2), 35–42.
- Copernicus Open Access Hub – Sentinel Data. Retrieved from <https://scihub.copernicus.eu/>
- ECMWF & Copernicus Climate Data Store – ERA5. Retrieved from <https://cds.climate.copernic>
- EPA. (2022). *Reducing urban heat islands: Compendium of strategies*. United States Environmental Protection Agency. Retrieved from <https://www.epa.gov/heatislands>
- European Environment Agency (EEA). (2020). *Urban adaptation to climate change in Europe*. Retrieved from <https://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-to-climate-change>
- Gjika, A., Dharmo, A., & Zoto, O. (2018). The analysis of urban heat islands in Tirana using remote sensing data. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 3(8), 521–526.
- INSTAT (Instituti i Statistikave). (2022). *Popullsia dhe banesat në Shqipëri: Ndryshimet klimatike dhe urbanizimi*. Tirana, Albania. Retrieved from <https://www.instat.gov.al>
- Ministria e Turizmit dhe Mjedisit. (2020). *Raporti kombëtar mbi ndryshimet klimatike dhe qytetet*. Tirana, Albania. Retrieved from <http://turizmi.gov.al/>
- UNDP Albania. (2019). *Climate change adaptation in the Western Balkans: Promoting urban resilience in Albania*. United Nations Development Programme. Retrieved from <https://www.undp.org/albania>
- UN-Habitat Albania. (2020). *Cities and climate change in Albania: Urban adaptation strategies*. Retrieved from <https://unhabitat.org>
- USGS Landsat Program. Retrieved from <https://www.usgs.gov/landsat-missions>
- World Bank. (2021). *Climate risk profile: Albania*. Retrieved from <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/albania>

Pika	Koordinatat Gjeografike	Temp. satelit (°C)	Temp. fizike (°C)	Diferenca (°C)
A – 21 Dhjetori	41.32679° N, 19.80605° E	38.2	37.5	-0.7
B – Astiri	41.32917° N, 19.78316° E	40.6	41.2	+0.6
C – Parku i Liqenit	41.31250° N, 19.82080° E	34.9	34.0	-0.9

Figura 1. Pajisjet për matje në terren.

Figura 2. Të dhëna krahasuese mes matjeve satelitore dhe matjeve fizike.

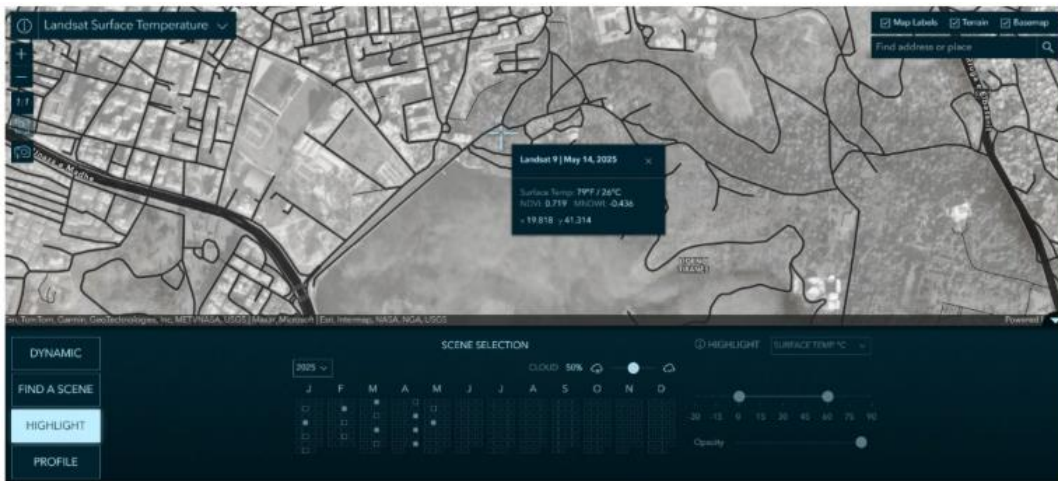

Figura 3. Pamje satelitore nga Landsat 9 që tregon temperaturën e sipërfaqes në Tiranë në tre pikat e marra në studim më 14 maj 2025, me vlera të larta prej 36°C në zona të urbanizuara. Burimi: Esri, NASA, USGS – Landsat Surface Temperature Viewer.

Figura 4. Pamje satelitore nga Sentinel-2 që tregon mbulimin tokësor në qytetin e Tiranës për vitin 2024, ku dominon ndërtimi (88%) krahasuar me hapësirat e gjelbra. Burimi: Esri, Sentinel-2, Land Cover Explorer.

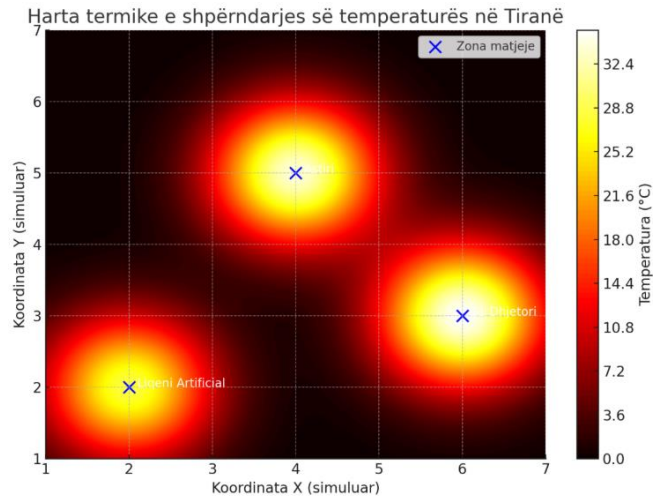

Figura 5. Hartë termike që ilustron shpërndarjen hapësinore të temperaturave në tre zona të ndryshme të Tiranës.

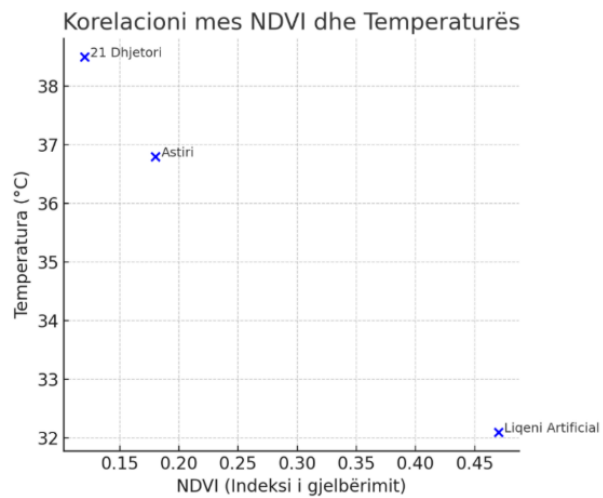

Figura 6. Korelacioni mes NDVI dhe Temperaturës.

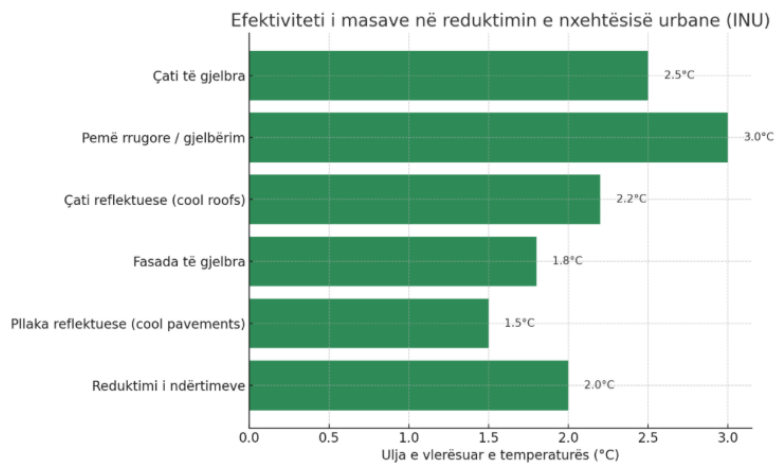

Figura 7. Efektiviteti i masave në reduktimin e nxehtësisë urbane.

NDOTJA E TOKËS NGA ARSENIKU PËRRETH UZINËS SË PLEHRAVE AZOTIKE FIER

Studente: Klejda TAHIRAJ

Udhëheqës: Prof. Emeritus. Dr. Sherif LUSHAJ

Abstrakt

Njeriu ndryshon ekosistemin, shpesh shkatërron popullata të tëra të organizmave, e me urbanizim dhe industrializim ndryshojnë kushtet fizike dhe kimike të mjedisit. Prandaj, të kujtojmë thënien e natyralistit Zhak Iv Kusto që thotë se: "Dikur natyra e ka frikësuar njeriun, kurse sot njeriu e frikëson natyrën". Kjo vlen për të gjitha llojet e ndotjeve të tjera.

Uzina e prodhimit të plehrave azotike në Fier ka prodhuar plehra kimike nga viti 1967 deri në vitin 1992. Azotiku i Fierit është një nga ndotësit kryesor të mjedisit të këtij qyteti. Gjatë një periudhe katërvjeçare, 1967 –1971, uzina ka përdorur naftë bruto me përmbajtje të lartë squfuri. Squfuri largohej me tretësira arsenati dhe arseniti. Aty ndodhej edhe 1500 ton arsenik i lëngshëm, i cili ruhej në tre depozita të mëdha metalike. Tretësira ka një përqendrim 25 g/l. Fshatrat që ndodhen pranë Uzinës së Azotikut dhe rafinerisë së naftës, si Mbyet, Driza, Plykë janë veçanërisht të prekur nga ndotja e ajrit në periudhën kur uzinat ishin në punë.

Ky studim fokusohet në ndotjen e tokës nga arseniku, një ndër metalet e rënda me toksicitet të lartë, i cili përbën një kërcënim serioz për shëndetin publik dhe stabilitetin e ekosistemeve lokale. Objektivi kryesor i këtij punimi është të analizojë përqendrimet e arsenikut në tokë në zonën përreth Uzinës së Azotikut dhe të vlerësojë rrezikun mjedisor dhe shëndetësor të lidhur me këtë ndotje. Metodologjia përfshin marrjen e mostrave të tokës nga disa pika në distanca të ndryshme nga ish-uzina, analizën laboratorike të përmbajtjes së arsenikut përmes spektroskopisë së absorbimit atomik (AAS), dhe krahasimin e të dhënave me standardet e përcaktuara nga Bashkimi Evropian dhe Organizata Botërore e Shëndetësisë. Rezultatet tregojnë përqendrime të arsenikut në disa zona, që tejkalojnë kufijtë e lejuar, veçanërisht në zonat me afërsi të drejtpërdrejtë me ish uzinën e plehrave të Azotikut Fier.

Studimi thekson nevojën urgjente për monitorim të vazhdueshëm mjedisor, ndërhyrje për dekontaminimin e tokës, si dhe hartimin e politikave afatgjata për menaxhimin e ndotjes industriale në Shqipëri. Rekomandohet gjithashtu ndërlikim ndërinstitucional për

realizimin e një strategjie kombëtare për rehabilitimin e tokave të ndotura dhe mbrojtjen e shëndetit të komuniteteve të ekspozuara.

Fjalë kyçe

Azotiku i Fierit, arsenik, ndotje e tokës, rrezik mjedisor, dekontaminim

Referenca

- Agency for Toxic Substances and Disease Registry (ATSDR). (2007). *Toxicological profile for arsenic*. U.S. Department of Health and Human Services.
- Bego, F., & Koni, M. (1999). *Strategjia dhe Plani i Veprimit të Biodiversitetit, Shqipëri*. Ministria e Mjedisit.
- Chen, C. J., Chiou, H. Y., Hsu, L. I., Hsu, Y. H., Hsieh, F. I., & Chen, S. Y. (2007). Arsenic exposure and risk of carotid atherosclerosis in southeastern Taiwan. *Circulation*, 96(5), 836–842.
- Doka, Dh., Draçi, B. (2002). *Gjeografia e turizmit*. Shtëpia Botuese e Librit Universitar, Tiranë.
- Hopenhayn, C., Ferreccio, C., Benitez, H., et al. (2003). Maternal arsenic exposure during pregnancy and infant outcomes in Chile. *Environmental Health Perspectives*, 111(16), 195–201.
- Hughes, M. F., Beck, B. D., Chen, Y., Leëis, A. S., & Thomas, D. J. (2011). Arsenic exposure and toxicology: A historical perspective. *Toxicological Sciences*, 123(2), 305–332.
- Lushaj, Sh. (2004). *Monitorimi i metaleve të rënda në tokat përreth zonave industriale*.
- Lushaj, Sh. (2005). *Monitorimi i tokës dhe ujrave*.
- Ratnaïke, R. N. (2003). Acute and chronic arsenic toxicity. *Postgraduate Medical Journal*, 79(933), 391–396.
- Vahter, M. (2008). Health effects of early life exposure to arsenic. *Basic & Clinical Pharmacology & Toxicology*, 102(2), 204–211.

Figura 1. Gjendja e Azotikut të Fierit, datë 13.05.2025. Burimi: Autori.

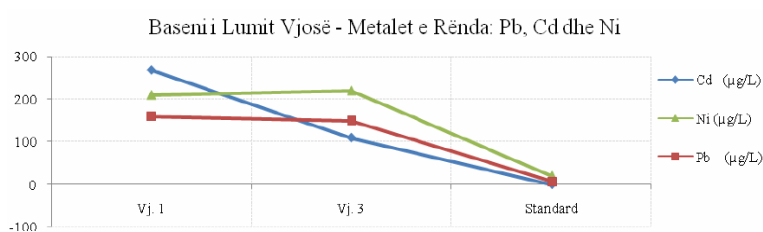

Figura 2. Metalet e rënda në Basenin e Vjosës. Burimi: Co-PLAN dhe PLGP (2015).

Nr	As ₂ O ₃ g/l	Cd mg/l	Cr tot mg/l	Cr VI mg/l	Pb mg/l	Cu mg/l	Zn mg/l	As mg/l
W1	2.12	<0.04	<0.05	<0.1	<0.1	0.044	0.01	1605.4
W2	0.0045	0.004	0.70	<0.1	<0.1	S'ka	1.10	3.4
W3	0.001	0.009	<0.05	<0.1	<0.1	S'ka	S'ka	0.8
W4	0.396			<0.1				299.8

Figura 3. Rezultatet e analizave kimike e gjeo-kimike të ujërave dhe dherave të zonës.

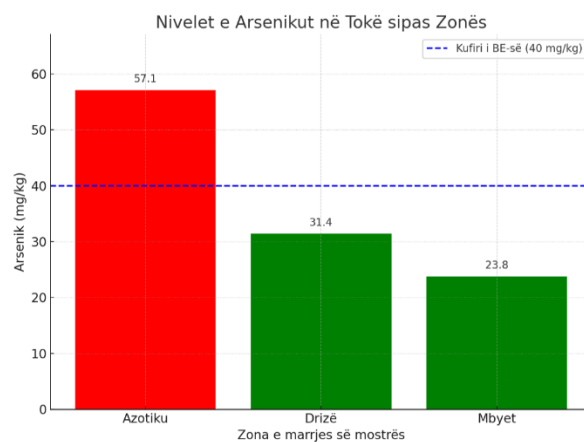

Figura 4. Niveli i Arsenikut në tokë sipas mostrave të marra pranë Azotikut.

PROPOZIMI I INSTALIMIT TË PAISJEVE INTELEJENTE DIELLORE NË PARKUN KOMBËTAR DIVJAKË-KARAVASTA

Student: Mërgim KALOSHI

Udhëheqës: Dr. Kledja CANAJ

Abstrakt

Qëllimi i kësaj teme diplome është të promovojë përdorimin e burimeve të rinovueshme të energjisë në mbështetje të mbrojtjes së mjedisit dhe zhvillimit të turizmit. Për të përmbushur këtë qëllim zgjedha qytetin e Divjakës, ku ndodhet dhe Parku Kombëtar Divjakë-Karavasta. Në këtë Park do të instalojë Sisteme Fotovoltaike të integruara me pajisje inteligjente, si stola dhe pika informacioni. Shqipëria ka një potencial të shkëlqyeshëm për energji të rinovueshme sidomos për energjinë diellore. Për shkak të vendndodhjes dhe afërsisë së saj me Detin Adriatik, Divjaka është ndikuar veçanërisht nga një klimë sezonale mesdhetare, duke krijuar kushte të favorshme për një zhvillim të qëndrueshëm të energjisë diellore. Ky projekt do të sjellë: përfitime ekonomike, sociale dhe mjedisore, veçanërisht në luftën kundër Ndryshimit të Klimës, një nga sfidat mjedisore me të cilën po përballemi ditët e sotme. Ky punim trajton propozimin për instalimin e pajisjeve inteligjente të furnizuara me energji diellore në Parkun Kombëtar Divjakë-Karavasta, si një hap drejt zhvillimit të qëndrueshëm dhe modernizimit të infrastrukturës mjedisore. Përmes këtij studimi, synohet të analizohet potenciali i përdorimit të teknologjisë së gjelbër në mbrojtjen e biodiversitetit, përmirësimin e përvojës turistike dhe rritjen e efikasitetit në menaxhimin e parkut. Punimi shqyrton nevojat aktuale të parkut dhe ofron një propozim konkret për instalimin e pajisjeve si ndriçues solar, kamera monitoruese, koshë inteligjentë dhe stacione karikimi diellorë, të cilat funksionojnë tërësisht me energji të pastër. Gjithashtu, analizohen përfitimet mjedisore, ekonomike dhe sociale të këtij projekti, duke ofruar një model të përshtatshëm për integrimin e teknologjive të zgjuara në zonat e mbrojtura të Shqipërisë. Rezultatet e studimit nënvizojnë rëndësinë e investimeve në energji të rinovueshme dhe teknologji inteligjente për një të ardhme më të qëndrueshme.

Fjalë kyçe

Divjakë-Karavasta, energji diellore, mjedis, teknologji e gjelber, panele solare

Referenca

- Agjencia Telegrafike Shqiptare. (2018). *Qendra e vizitorëve inaugurohet në Parkun Kombëtar Divjakë-Karavasta*. <https://ata.gov.al/2018/06/19/qendra-e-vizitoreve-inagurohet-ne-parkun-kombetar-divjake-karavasta/>
- EngoPlanet. (n.d.). *Smart solar bench benefits*. <https://www.engoplanet.com/post/smart-solar-bench-benefits>
- ETNEO. (n.d.). *Smart bench*. <https://www.etneo.com/en/smart-bench/>
- Futurenergia. (n.d.). *Save energy*. https://www.futurenergia.org/www/en/pub/futurenergia/activity/save_energy.htm
- IntoAlbania. (n.d.). *Parku Kombëtar Divjakë-Karavasta: Guida turistike*. <https://www.intoalbania.com/sq/atraksion/parku-kombetar-divjake-karavasta/>
- Shqiptarja.com. (n.d.). *Parku Kombëtar Divjakë-Karavasta: Aty ku flasin mrekuellitë e natyrës*. <https://shqiptarja.com/lajm/parku-kombetar-divjake-karavasta-br-aty-ku-flasin-mrekuellitë-e-natyres>
- Solar-Bench. (n.d.). *Solar bench*. <https://solar-bench.com/>
- Toti, L. (n.d.). *[Doktoraturë]* [Unpublished doctoral dissertation]. Universiteti Europian i Tiranës. http://uet.edu.al/images/doktoratura/Luciana_Toti.pdf
- U.S. Energy Information Administration. (n.d.). *Solar explained: Environmental impacts*. https://www.eia.gov/energyexplained/?page=solar_environment

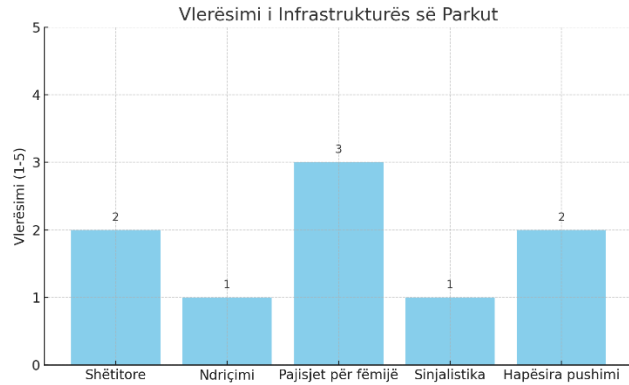

Figura 1. Vlerësim i përgjithshëm i elementëve kryesorë të infrastrukturës së parkut.

Figura 2. Qendra e Parkut Divjakë – Karavasta.

Pajisjet	Koha e përdorimit h/ditë	Fuqia W	Konsumi ditor Wh/ditë
2 Kondicioner Mitsubishi Voltage 230 V	7	2.5-4.5 kW 2x 3500	49000
1 Tv Samsung Plazma 65 inch	7	40	280
Sistemi i dritave (robot)	7	570	3990
PC	5	65	325
Shuma			53595

Figura 3. Konsumi ditor i energjisë elektrike nga pajisjet në Qendrën e Vizitorëve.

Figura 4. Paneli i informacionit Wi-Fi.

ZBATIMI I DIREKTIVËS SË HABITATEVE (92/43/EEC) DHE INTEGRIMI NË LEGJISLACIONIN SHQIPTAR. RAST STUDIMOR – KOMPLEKSI NATYROR “KARABURUN-LLOGORA”

Studente: Tatjana MËHILLAJ

Udhëheqës: Prof. Emeritus. Dr. Sherif LUSHAJ

Abstrakt

Ky punim analizon transpozimin dhe zbatimin e Nenit 6 të Direktivës së Habitave në Shqipëri, duke marrë si rast studimor Kompleksin Natyror “Karaburun–Llogora”. Studimi vlerëson përputhshmërinë e kuadrit ligjor e institucional shqiptar me kërkesat e direktivës, identifikon boshllëqet kryesore dhe shqyrton ndikimin e tyre në menaxhimin e zonave të mbrojtura.

Metodologjia është ndërtuar mbi një analizë GAP të Nenit 6, të kombinuar me shqyrtimin e dokumenteve planifikuese e monitoruese dhe të dhëna të mbledhura përmes pyetësorëve dhe intervistave.

Rezultatet tregojnë se, pavarësisht përparimit në transpozimin ligjor, dispozitat kritike mbeten vetëm pjesërisht të zbatuara. Procedurat e vlerësimit të përshtatshëm (6(3)) dhe masat kompensuese (6(4)) mungojnë në praktikë. Koordinimi ndërinstitucional është i dobët, kapacitetet financiare dhe njerëzore të kufizuara, ndërsa njohuritë mbi detyrimet e rrjeteve Emerald dhe Natura 2000 mbeten të ulëta. Monitorimi i habitave e specieve është i fragmentuar dhe pa standarde shkencore të qarta.

Rasti Karaburun–Llogora ilustron këto sfida: dy nga tre zonat nuk kanë plane funksionale menaxhimi, duke e lënë ruajtjen të mbështetur tek projektet e donatorëve. Ndërkohë, turizmi masiv, informaliteti, akuakultura, ndotja bregdetare, zjarret dhe ndryshimet klimatike kërcënojnë integritetin ekologjik të zonës.

Punimi kontribuon duke ofruar një analizë të strukturuar GAP të Nenit 6, të mbështetur mbi një rast konkret. Rekomandimet theksojnë nevojën për udhëzime të detajuara mbi vlerësimet dhe masat kompensuese, hartimin e planeve menaxhuese, përmirësimin e monitorimit dhe përdorimin e Karaburun–Llogora si zonë pilot përpara shtrirjes kombëtare.

Fjalë kyçe

Direktiva e Habitave, Neni 6, Shqipëria, Natura 2000, Karaburun–Llogora, Analiza GAP, vlerësim i përshtatshëm, masat kompensuese

Referenca

- Appleton, M. R., et al. (2022). Protected area staff and ranger numbers are insufficient to meet global commitments. *Nature Sustainability*, 5, 794–803. <https://doi.org/10.1038/s41893-022-00970-0>
- Bego, F., et al. (2004). *Plani i Menaxhimit për kompleksin Llogora-Rrëza e Kanalit-Dukat-Orikum-Tragjas*. Projekti MedWed Cost, United Nations Development Programme Shqipëri.
- Komisioni Evropian, Drejtoria e Përgjithshme për Mjedisin. (2019). *Menaxhimi i zonave Natura 2000 – Dispozitat e Nenit 6 të Direktivës së Habitave 92/43/EEC*. Zyra e Botimeve.
- Komisioni Evropian, Drejtoria e Përgjithshme për Mjedisin. (2022). *Dokument udhëzues mbi vlerësimin e planeve dhe projekteve në lidhje me zonat Natura 2000 – Përmbledhje*. Zyra e Botimeve e Bashkimit Evropian.
- Convention on Biological Diversity. (2004). The ecosystem approach (CBD guidelines). *Secretariat of the Convention on Biological Diversity*.
- Fernández, C., Vega, J. A., & Fonturbel, T. (2013). Resistance and resilience to fire in Mediterranean ecosystems: The case of Doñana National Park. *Journal of Environmental Management*, 128, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2013.04.021>
- Lockwood, M., Worboys, G. L., & Kothari, A. (Red.). (2012). *Managing protected areas: A global guide*. Londër: Routledge.
- Rajković, Z., & Kromidha, G. (2014). *Plani i Menaxhimit për Parkun Kombëtar të Ekosistemit Natyror Detar pranë Gadishullit të Karaburunit dhe Ishullit të Sazanit*. United Nations Development Programme & WWF MedPO.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2019). *Montseny Biosphere Reserve: Community involvement in wildfire prevention*. Paris: UNESCO Man and the Biosphere Programme.
- Worboys, G. L., Lockwood, M., Kothari, A., Feary, S., & Pulsford, I. (2015). *Protected area governance and management*. Canberra: ANU Press.

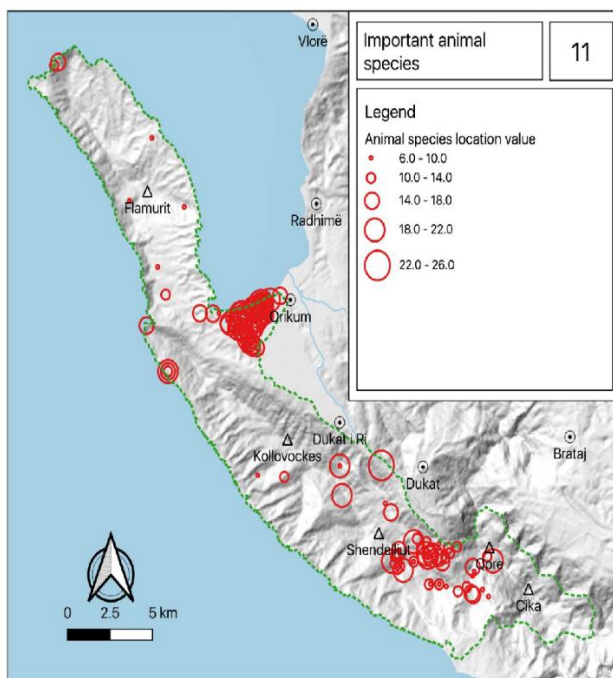

Figura 1. Harta e shpërndarjes së faunës. *Burimi: Natyral (2019).*

ZONAT E MBROJTURA NË ZONËN E STUDIMIT			
ZM	Data e shpalljes	VKM	Plan Menaxhimi I miratuar
1. PK Llogora	21.11.1996	VKM nr.96, datë 21/11/1996, i ndryshuar me VKM Nr. 59, datë 26.1.2022	Jo (Në proces)
2. PKD Karaburun Sazan	28.04.2010	VKM nr.289, datë 28.04.2010, i ndryshuar me VKM Nr. 59, datë 26.1.2022	Po, 2015-2025
3. RNM Karaburun	27.07.1977	Rreg. MB nr 1, datë 27/07/1977, i ndryshuar me VKM Nr. 60, datë 26.1.2022	Jo (Në proces)

Figura 2. Informacioni mbi zonat e mbrojtura brenda zonës së studimit.

Figura 3. Pamje të punimeve për ndërtimin e tunelit të Llogorasë. *Burimi: Autori (2025).*

Figura 4. Pamje të punimeve për ndërtimin "Lungomare 3". *Burimi: Autori (2024).*

PARQET FOTOVOLTAIKE NË ZONËN KARAVASTA-SEMAN, NDIKIMET DHE MASAT INOVATIVE PËR MBROJTJEN E BIODIVERSITETIT

Studente: Vilma TËRROLLARI

Udhëheqës: Dr. Gentjan HYKAJ

Abstrakt

Projektet energjitike ne zone Karavasta –Seman, si dhe rasti konkret i parkut diellore Karavasta Solar në Shqipëri, me një kapacitet prej 140 MW, përfshin ndërtimin e parkut fotovoltaik dhe një linjë të re transmetimi. Zona e projektit ndodhet në afërsi të Parkut Kombëtar Divjak-Karavasta dhe Lagunës së Nartës, të cilat janë zona me rëndësi të lartë për biodiversitetin (Key Biodiversity Areas), duke përfshirë popullime të rëndësishme të specieve të shpendëve ujorë dhe faunës ujore. Kjo e bën studimin e ndikimeve mjedisore dhe implementimin e masave të zbutjes një komponent thelbësor të zhvillimit të projektit.

Zona e Fierit, ku ndodhet projekti, karakterizohet nga nivele të larta të rrezatimit diellor, toka kripore dhe zona fushore që deri vonë konsideroheshin jo produktive. Për këtë arsye, zhvillimi i projekteve diellore ka shndërruar këto zona në pika kyçe të prodhimit të energjisë së ripërtëritshme në vend. Megjithatë, ndërtimi i parqeve fotovoltaike dhe linjave elektrike shkakton ndikime të menjëhershme dhe afatgjata mbi përdorimin e tokës, vegjetacionin, faunën ujore, amfibët dhe avifaunën, duke përfshirë humbjen e kullotave dhe tokave bujqësore, reduktimin e bimësisë ekzistuese, fragmentimin e habitatit dhe rrezikun nga përplasjet me linjat elektrike për speciet e mbrojtura.

Vlerësimi i ndikimeve përfshiu analiza të detajuara për përdorimin e tokës, ku u konstatuan humbje të afërsisht 200 ha kullota që përdoren nga banorët lokalë për bagëtitë e vogla, kryesisht delet, si dhe ndikime në vegjetacionin natyral dhe habitatet e kënetave dhe livadheve. Për faunën ujore, veçanërisht për Bretkosën Shqiptare të Ujit (*Pelophylax shqipericus*), e cila është specie e rrezikuar, u identifikuan ndikime direkte nga shkatërrimi i kanaleve dhe ndryshimet në regjimin hidrologjik, duke rrezikuar vendet e shumimit dhe larvat. Për avifaunën, rreziku më i madh vinte nga përplasjet me linjat e reja të transmetimit dhe efektet e "lake effect" nga panelet FV, veçanërisht për zogjtë ujorë dhe speciet migratore si pelikani dalmat dhe flamangoja e madh. Për të zbutur këto ndikime, projekti implementoi një set masash konkrete dhe të monitoruara: rikthimi i vegjetacionit natyral u arrit në vitin e parë të operimit; përdorimi i tokës për kullotjen e bagëtive të imta u lejua për komunitetet lokale, duke siguruar oraret, koridoret e qarkullimit dhe masat e sigurisë; për Bretkosën Shqiptare të Ujit u krijua 1 ha habitat shtesë; linjat elektrike u pajisën me devijues shpendësh (bird

diverters) për të reduktuar përplasjet dhe fatalitetet e shpendëve, sipas standardeve teknike të ekspertëve.

Rezultatet e monitorimit të vitit të parë treguan efikasitetin e masave: rikthimi i vegjetacionit natyral ishte brenda parashikimeve, popullata e bretkosave u rrit gradualisht, dhe kullotja e bagëtive u zhvillua pa ndikim negativ mbi objektin. Devijuesit e shpendëve rezultuan në reduktim të ndjeshëm të përplasjeve dhe fataliteteve, duke siguruar mbrojtje për speciet e mbrojtura dhe migratore. Ky studim nënvizon rëndësinë e integritet të masave të menaxhimit të ndikimeve mjedisore që nga faza e projektimit e deri te operimi i parkut, duke ofruar një model praktik dhe të përshtatshëm për projektet e ardhshme të energjisë diellore në Shqipëri dhe rajon. Implementimi i këtyre masave jo vetëm që ruan biodiversitetin ekzistues, por gjithashtu siguron një zhvillim ekonomik të qëndrueshëm dhe përfitime ekologjike afatgjata për komunitetet lokale dhe mjedisin.

Fjalë kyçe

Energji diellore fotovoltaike, ndikime mjedisore, biodiversitet, masa zbutëse, avifaunë

Referenca

- Bevanger, K. (1998). Biological and conservation aspects of bird mortality caused by electricity power lines: a review. *Biological Conservation*, 86(1), 67–76.
- Boyle, G. (2012). *Renewable Energy: Power for a Sustainable Future*. Oxford University Press.
- Business and Biodiversity Offsets Programme (BBOP). (2012). *Standard on Biodiversity Offsets*. BBOP Secretariat, Washington, D.C.
- Kosciuch, K., et al. (2020). Bird collisions with photovoltaic installations: current knowledge and mitigation strategies. *Renewable Energy*, 150, 1175–1188.
- Ligji nr. 138/2013 "Për burimet e energjisë së rinovueshme".
- Martín, B., et al. (2022). Bird collisions with power lines: risk assessment and mitigation measures. *Environmental Research*, 203, 111812.

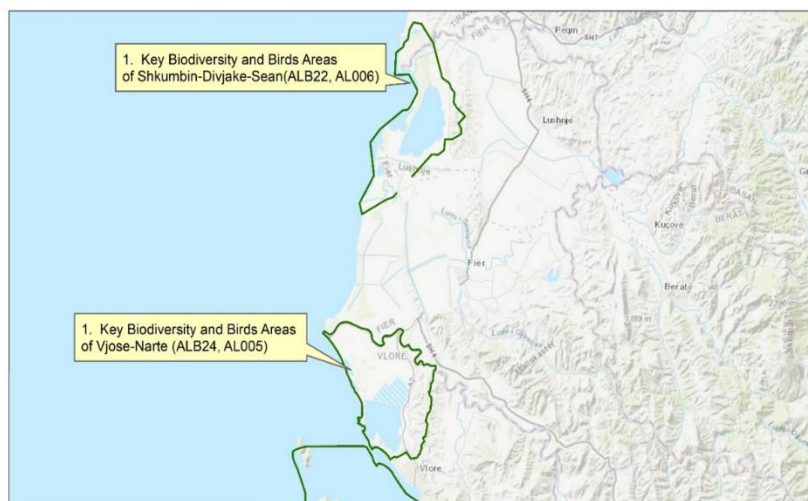

Figura 1. Zona të rëndësishme për biodiversitetin dhe zogjtë pranë zonës së projektit.

Parametri	Njesia e matjes	Vlera e matur
Kërkesa biokimike për oksigjen (BOD)	mg / l	35.8
Kërkesa kimike për oksigjen (COD)	mg / l	46
Totali i lëndëve të ngurta pezull (TSS)	mg / l	17.8
Totali i lëndëve të ngurta të tretura (TDS)	mg / l	424
Nitratet NO ₃	mg / l	1,8
Sulfur	mg/l	0.64
Kloride	mg/l	140
E-Coli	Nr. / 100 ml	<1
Koliformet totale	Nr.100 ml	4
Ngjyra	-	E turbull ne nuancen kafe
Ëra	-	Me arome
Klori i mbetur	mg/l	<2.5

Figura 2. Cilësia e ujrave sipërfaqësore.

Figura 3. Vegetacioni ne zone e projektit para ndërtimit.

Figura 4. Kullotja e deleve ne parkun djellor Karavasta.

VLERËSIMI I CILËSISË SË UJËRAVE TË LUMIT SHKUMBIN

Studente: Xheni KURTI

Udhëheqës: Dr. Kledja CANAJ

Abstrakt

Ky studim analizon cilësinë e ujërave të lumit Shkumbin përmes analizave laboratorike të kryera në tre stacione matjeje përgjatë segmentit pranë zonës metalurgjike të Elbasanit. Janë analizuar parametra fizikë, kimikë, biologjikë dhe organikë, duke përfshirë matjen e pH-së, përçueshmërisë elektrike, turbiditetit, lëndëve të ngurta të pezulluara, oksigjenit të tretur, kërkesës biokimike dhe kimike për oksigjen (BOD dhe COD), si dhe përqendrimit e nitrateve, nitriteve, amoniakut dhe metaleve të rënda. Vlerësimi i ngarkesës mikrobiale u realizua përmes numërimit të *Escherichia coli* dhe koliformeve totale. Rezultatet treguan se pH-ja varionte nga 8.22 në 8.37, duke reflektuar ujëra lehtësisht alkaline, ndërsa përçueshmëria elektrike (365–372 $\mu\text{S}/\text{cm}$) dhe kloruret (42–60 mg/L) mbetën brenda kufijve të pranueshëm. Megjithatë, disa tregues tejkaluan normat e lejuara: turbiditeti rezultoi i lartë (24–57 NTU), duke sinjalizuar ngarkesë të madhe me grimca të pezulluara; oksigjeni i tretur ishte shumë i ulët (2.03–2.46 mg/L), nën standardet mjedisore; ndërsa BOD (247–301 mg/L) dhe COD (231–247 mg/L) shënuan vlera jashtëzakonisht të larta, që tregojnë ndotje të rëndë organike. Analizat mikrobiale konfirmuan prani të lartë të koliformeve fekale dhe *E. coli*, duke dëshmuar ndotje fekale të theksuar. Nga metalet e rënda, plumbi (deri në 3.13 mg/L) dhe zinku (deri në 5.2 mg/L) u identifikuan në nivele shumë mbi kufijtë e BE-së dhe WHO, duke përbërë rrezik për shëndetin publik dhe biodiversitetin ujqor. Gjetjet dëshmojnë ndikim të fortë të aktivitetit industrial dhe shkarkimeve urbane, duke nënvizuar nevojën për monitorim të vazhdueshëm, trajtim të ujërave të ndotura dhe zbatim të politikave të qëndrueshme mjedisore. Rezultatet e këtij studimi ofrojnë një bazë të rëndësishme shkencore për hartimin e strategjive të menaxhimit të burimeve ujore dhe rritjen e ndërgjegjësimit të komunitetit për mbrojtjen e lumit Shkumbin.

Fjalë kyçe

Vlerësimi i cilësisë së ujërave, lumi Shkumbin, ndotja mjedisore, parametra fizikë e kimikë, analiza mikrobiale, metale të rënda

Referenca

- APHA. (2017). *Standard methods for the examination of water and wastewater* (23rd ed.). American Public Health Association.
- Ashbolt, N. (2021). Indicators of microbial water quality. In L. Fewtrell & J. Bartram (Eds.), *Water quality: Guidelines, standards and health* (pp. 289–316). IWA Publishing.
- Bartram, J. (2016). *Water quality monitoring: A practical guide to the design and implementation of freshwater quality studies and monitoring programmes*. UNEP/WHO.
- Birk, S., & Hering, D. (2021). Water quality and ecological impacts of nutrient pollution in European rivers and lakes. *Science of the Total Environment*, 761, 143171.
- Doka, D., & Selenica, A. (2018). Environmental pollution and water quality assessment in Albanian rivers. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 19(2), 743–752.
- European Environment Agency. (2021). *Water quality in Europe — rivers, lakes and groundwater*. EEA Report No 7/2021. Publications Office of the European Union.
- Gleick, P. (2023). Global freshwater resources: Soft-path solutions for the 21st century. *Science*, 302(5650), 1524–1528.
- Mali, S., & Boçi, R. (2020). Heavy metal contamination of water and sediments in Albanian rivers. *Environmental Monitoring and Assessment*, 192(5), 1–13.
- UNESCO. (2020). *The United Nations World Water Development Report 2020: Water and climate change*. UNESCO Publishing.
- World Health Organization. (2022). *Drinking-water: Key facts*. World Health Organization.

Figura 1. Stacionet e kampionimit në lumin Shkumbin.

Figura 2. Marrja e mostrave të ujit.

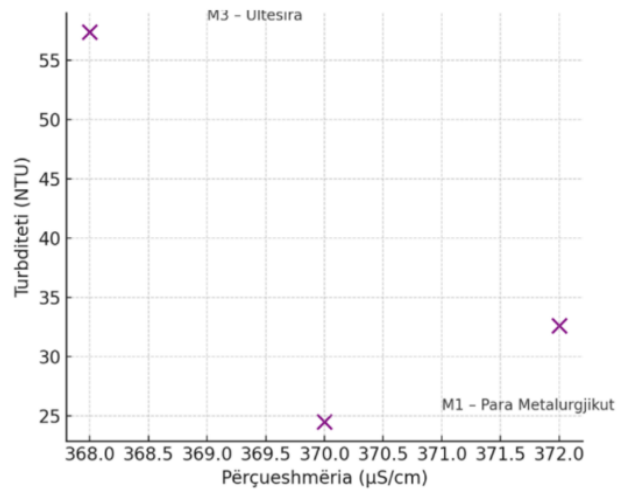

Figura 3. Lidhja midis turbiditetit dhe përçueshmërisë.

Burimi: Autori & Laboratori i Mjedisit (2025).

Stacioni	E. coli (CFU/100 mL)	Koliforme totale (CFU/100 mL)
M1 – Para Metalurgjikut	95 ±15	180 ±25
M2 – Pas Metalurgjikut	410 ±35	720 ±65
M3 – Ultësira	260 ±28	530 ±52

Figura 4. Përqendrimit mesatare të E. coli dhe koliformeve totale. Burimi: Autori & Laboratori i Mjedisit (2025).

POTENCIALET E ZHVILLIMIT TË TURIZMIT RURAL NË BASHKINË GRAMSH HARTIMI I NJË MODELI TË INTEGRUAR PËR NJËSITË ADMINISTRATIVE NË LUGINËN E VËRÇËS

Studente: Zamira TARKO

Udhëheqës: Prof. Emeritus. Dr. Sherif LUSHAJ

Abstrakt

Zonat rurale përveç rëndësisë që kanë në zhvillimin e bujqësisë dhe blegtorisë si aktivitete ekonomike kryesore, paraqesin edhe potenciale turistike si aktivitet ekonomik i diversifikuar që po shënon rritje dhe interes nga sipërmarrësit në këto zona. Zona rurale pas viteve 1990 është përballur me fenomenin e "eksodit rural" zvogëlimi i forcës punëtore në fshatra, rritja e varfërisë, mungesa e investimeve e teknologjive të prodhimit bujqësor si dhe me mungesë të shërbimeve sociale. Zonat rurale zotërojnë potenciale të larta bujqësore, turistike, vecori peizazhike, rekreative, ujra dhe ajër të pastër. Por në bashkitë e vogla me karakter rural dhe terren kodrinor e malor nuk arrijnë të zhvillojnë potencialet e territorit. Prandaj dhe fokusi i këtij studimi do jenë hapsirat rurale, ku do të analizohen potencialet e zhvillimit të turizmit rural në Bashkinë Gramsh, me fokus të veçantë njësitë administrative në Luginën e Vërçës.

Përmes një metodologjie që kombinon analizën territoriale, hartëzimin GIS, intervistave në zonë dhe studimin e planeve strategjike lokale, studimi synon të evidentojë potencialet natyrore dhe humane të zonës, duke u përqendruar në njësitë administrative Lenie, Kukur dhe Kodovjat.

Analiza përfshin vlerësimin e sistemeve të territorit, kushteve fiziko - gjeografike dhe potencialeve turistike, si dhe shfrytëzimin e planeve lokale, si Plani i Përgjithshëm Vendor i bashkisë Gramsh dhe Projekti i 100 Fshatrave Turistike.

Studimi do të konkretizohet me propozimin e disa strategjive dhe hartimin e një modeli zhvillimi të qëndrueshëm që integron turizmin rural, me sektorët bazë të ekonomisë bujqësinë dhe blegtorinë me mbrojtjen e mjedisit. Rezultatet do të kontribuojnë në promovimin e potencialeve për zhvillim që zona zotëron si dhe në zbutjen e

problemeve të braktisjes së zonave rurale dhe në gjenerimin e alternativave të qëndrueshme për zhvillimin socio-ekonomik të zonave rurale.

Fjalë kyçe

Turizëm rural, eksod rural, format e turizmit rural, potenciale të pashfrytëzuara, agroturizmi, zhvillim i qëndrueshëm, mjedis, monumente natyre, monumente kulture

Referenca

- AKPT. (2020). *Plani i përgjithshëm vendor: Bashkia Gramsh*. Tiranë: Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit.
- Butler, R. W. (1999). *Sustainable tourism: A state-of-the-art review*. Department of Management Studies, University of Surrey.
- Draçi, B., & Doka, Dh. (2002). *Gjeografia e turizmit*. Eldora.
- Grup Autorësh. (1990). *Gjeografia fizike e Shqipërisë*. Akademia e Shkencave e RPS të Shqipërisë, Qendra e Studimeve Gjeografike.
- Hall, C. M. (2005). *Nature-based tourism in peripheral areas: Development or disaster*. Channel View Publications.
- IGJEUM. (2023). *Buletini vjetor klimatik: Viti 2022*. Instituti i Gjeoshkencave, Energjisë, Ujit dhe Mjedisit.
- Marishta, S. (2005). *Gjeomonumentet e Gramshit*. Dita.
- Ministria e Turizmit dhe Mjedisit. (2024). *Strategjia kombëtare e turizmit 2024–2030*. Konsultimi Publik.
- Qiriazhi, P. (2004). *Trashëgimia natyrore e Shqipërisë*. Akademia e Shkencave.
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our common future*. Oxford University Press.

Figura 1. Rjedha e Sipërme e Luginës së Vërçës. Burimi: Autori (2025).

Figura 2. Ndertese tipike, Grabovë.

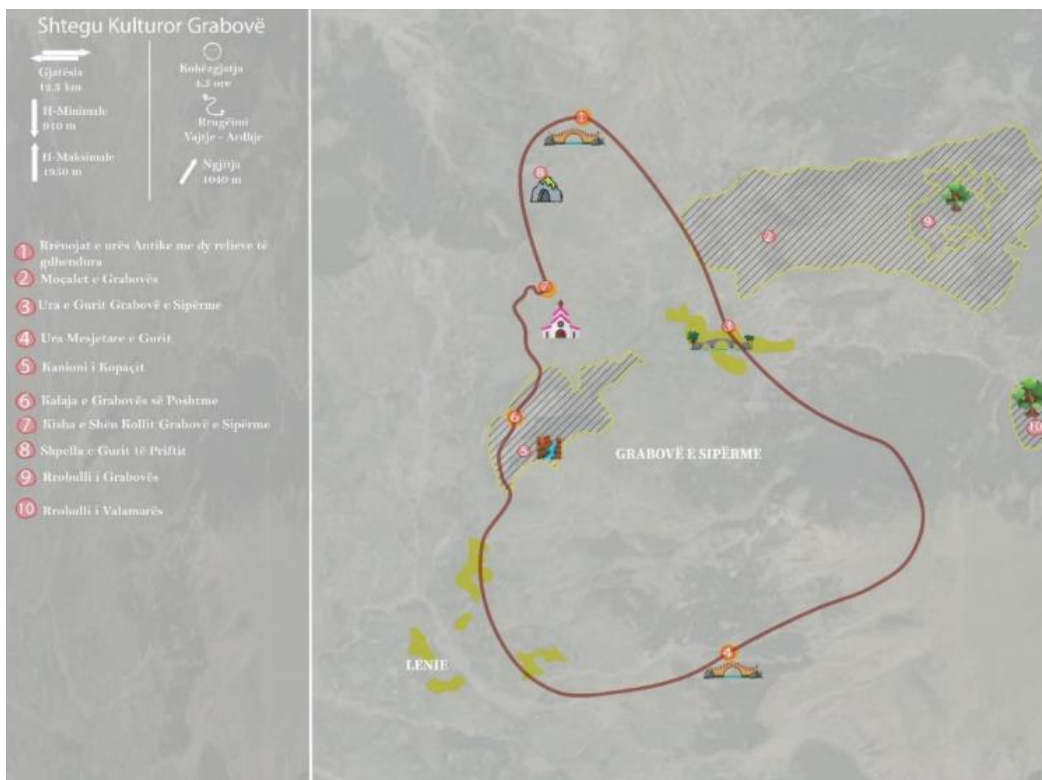

Figura 3. Shtegu Kulturor Grabovë. Burimi: Autori.

Shtegu Natyror Kodovjat-Rovje

Gjatësia
26.3 km

H-Minimale
280 m

H-Maksimale
1850 m

Kohëzgjatja
5 ore

Rrugëimi
Vajtje

Ngjitja
1600 m

- 1 Gradishta e Bresnikut
- 2 Gurët e Krushqve
- 3 Liqeni i Rovjes
- 4 Stane
- 5 Abishtja e Rovjes
- 6 Ujvara e Çakërrit
- 7 Shpella e Gurit të Priftit
- 8 Liqeni i Dushkut
- 9 Dushku i Bulçarit

Figura 4. Shtegu Natyror Kodovjat-Rovje.

**Departamenti i Planifikimit
dhe Mjedisit**

LIBRI I ABSTRAKTEVE

Tezat e Studentëve

2024-2025

Departamenti i Planifikimit dhe Mjedisit, FPMMU

2024-2025